

Dasar Perbandaran Negara Kedua

Semenanjung Malaysia & Wilayah Persekutuan Labuan

Dasar Perbandaran Negara Kedua

Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia

Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan
Dan Kerajaan Tempatan

Julai 2016

Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia

Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan
Dan Kerajaan Tempatan
Jalan Cenderasari, 50646 Kuala Lumpur

www.townplan.gov.my/dpn2

ISBN 978-967-12812-3-9

9 789671 281239

PERUTUSAN

Selaras dengan misi nasional untuk mencapai status negara maju berpendapatan tinggi, inklusif dan mampan menjelang pasca 2020, kedudukan negara kini berada di landasan yang kukuh dan kekal kompetitif dari aspek ekonomi, politik, fizikal dan sosial. Setakat ini, Malaysia telah berjaya memecah tembok-tembok kemustahilan dari aspek penyampaian perkhidmatan kepada rakyat serta prestasi ekonomi yang lebih berdaya saing. Ke arah itu, negara telah melakukan paradigm shift atau satu anjakan besar daripada 'being' kepada 'doing'.

Salah satu usaha dan inisiatif yang dilaksanakan Kerajaan adalah melalui pewujudan Urban Tranformation Centre (UTC) di bandar utama di setiap negeri yang telah memberikan manfaat secara maksimum kepada rakyat, di mana pelbagai perkhidmatan utama Kerajaan dan sektor swasta disediakan kepada komuniti bandar di dalam satu pusat sehenti atau di dalam satu bangunan. Sistem pengangkutan awam bandar juga diperkasakan dengan menambah baik perkhidmatan KTM Komuter dan Sistem Light Rapid Transit (LRT), penambahan kapasiti KL Monorel dan projek peluasan jajaran aliran LRT untuk menghubungkan rakyat kepada lebih banyak kawasan. Perkhidmatan Rapid Bus juga telah diperkenalkan untuk meningkatkan perkhidmatan pengangkutan awam di bandar seperti di Kuala Lumpur, Kuantan, Pulau Pinang dan Johor Bahru.

Kawasan bandar memainkan peranan penting dalam memacu ekonomi negara ke arah meningkatkan kemakmuran dan kesejahteraan rakyat. Pelbagai isu dan cabaran perlu didepani dalam mengurus bandar, antaranya kos sara hidup tinggi, harga rumah yang tinggi, kesan pemanasan global dan perubahan iklim akibat aktiviti manusia serta penyediaan kemudahan sosial yang mencukupi.

Dalam mengimbangi antara pertambahan penduduk dan komitmen Malaysia untuk mengurangkan intensiti pelepasan karbon sehingga 45% (peratus) menjelang 2030, peralihan kepada pertumbuhan hijau kini menjadi keperluan kepada Malaysia. Peralihan daripada pembangunan trajektori konvensional 'grow first, clean up later' kepada pembangunan rendah karbon, berdaya tahan dan penggunaan sumber yang cekap perlu diperkukuhkan untuk manfaat generasi akan datang.

Sehubungan itu, Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2) akan menjadi pemacu perubahan kepada pertumbuhan ekonomi bandar-bandar di Malaysia menjelang tahun 2025 yang mana penduduk bandar akan mampu memiliki rumah, menikmati sistem pengangkutan awam yang sistematik dan berkualiti, infrastruktur dan kemudahan sosial yang lengkap, kawasan hijau dan rekreasi yang mencukupi serta akses kepada peluang ekonomi yang lebih baik bagi membolehkan penduduk bandar merancang masa hadapan yang terjamin baik untuk generasi akan datang.

Adalah harapan saya agar DPN2 ini menjadi panduan utama kepada semua agensi pelaksana di peringkat Persekutuan, Negeri dan Tempatan, badan-badan bukan Kerajaan serta pihak swasta untuk memastikan kelangsungan perancangan dan pelaksanaan pembangunan ekonomi yang jitu serta padu. Semoga dengan penerimaan DPN2 ini, visi ke arah Bandar Yang Mampan Untuk Kesejahteraan Rakyat dapat dikecapi oleh rakyat menjelang tahun 2025.

Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Hj. Abdul Razak
Perdana Menteri Malaysia

PERUTUSAN

**MENTERI
KESEJAHTERAAN
BANDAR, PERUMAHAN
DAN KERAJAAN
TEMPATAN**

Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2) yang disediakan oleh Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia (JPBD SM) akan memberikan hala tuju yang jelas kepada jabatan-jabatan dan agensi-agensi kerajaan berkaitan, terutamanya yang terlibat di dalam pelaksanaan perancangan dan pengurusan perkhidmatan bandar.

DPN2 ini juga berperanan untuk memandu dan menyelaraskan perancangan dan pembangunan kawasan-kawasan perbandaran di seluruh negara supaya lebih efisien dan sistematik, dan yang lebih penting ialah menyediakan sistem pengurusan yang terbaik dalam menangani pertumbuhan penduduk bandar di **Malaysia** yang dijangka akan mencecah angka **27.3 juta orang** pada tahun **2025**. **Angka tersebut menggambarkan hampir 80% penduduk di Negara ini tinggal di kawasan bandar** berbanding 20% tinggal di luar bandar.

Penyediaan DPN2 ini adalah selaras dengan hasrat Kerajaan iaitu untuk mencapai kesejahteraan rakyat dalam menyediakan persekitaran hidup penduduk bandar yang selamat dan selesa serta selari dengan 6 (Enam) Teras Strategik Rancangan Malaysia Kesebelas (RMK11) dan Matlamat Kesebelas *Sustainable Development Goals (SDGs)* iaitu bagi memastikan bandar-bandar dan penempatan manusia yang inklusif, selamat, berdaya tahan dan mampan. Untuk itu DPN2 telah menggariskan objektif, strategi dan tindakan-tindakan yang boleh menjurus kepada pencapaian hasrat Negara tersebut.

Visi DPN2 adalah untuk menjadikan bandar-bandar di Malaysia sebagai **“Bandar Yang Mampan Untuk Kesejahteraan Rakyat” menjelang tahun 2025**. Kementerian yakin visi ini akan dapat dicapai dengan adanya komitmen dan kolaborasi antara Kementerian-kementerian yang berkaitan di samping dayausaha yang jitu daripada Agensi Kerajaan, Swasta, Pertubuhan Bukan Kerajaan (NGO) dan rakyat umumnya dalam melaksanakan DPN2 ini. Semoga kerjasama yang erat daripada semua yang terlibat akan dapat mempercepatkan pencapaian visi ini demi kesejahteraan Negara Malaysia.

Tan Sri Noh bin Haji Omar
Menteri Kesejahteraan Bandar, Perumahan Dan Kerajaan
Tempatan

PERUTUSAN

KETUA SETIAUSAHA KEMENTERIAN KESEJAHTERAAN BANDAR, PERUMAHAN DAN KERAJAAN TEMPATAN

Bandar yang terancang dengan baik seharusnya dapat memberikan kemudahan tempat tinggal yang selamat, tempat beriadah yang mencukupi, dilengkapi dengan bekalan air, elektrik dan telekomunikasi yang cekap, dan sistem pengangkutan yang efisien. Oleh itu, proses perbandaran Negara hendaklah dirancang mengikut gaya pembangunan ekonomi semasa dan senario pertumbuhan akan datang. Perancangan dan pengurusan bandar di Malaysia hari ini ternyata lebih sistematik, terancang dan efisien dalam usaha-usaha menuju Negara yang maju, inklusif dan berpendapatan tinggi menjelang tahun 2020.

Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan Dan Kerajaan Tempatan (KPKT) melalui Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia telah menyediakan Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2). DPN2 adalah satu langkah proaktif Kementerian dalam usaha menangani isu dan cabaran perbandaran negara dari aspek ekonomi, fizikal, sosial dan alam sekitar bagi tempoh 10 tahun iaitu sehingga 2025.

Visi DPN2 adalah **Bandar yang Mampan untuk Kesejahteraan Rakyat**. Ia memberikan penekanan kepada urustadbir bandar yang baik dan cekap, di samping memastikan segala keperluan masyarakat bandar dapat dipenuhi secara optimum bagi memastikan kualiti kehidupan di bandar berada pada tahap yang terbaik. **Lima (5) Prinsip** telah dibentuk untuk memastikan kesejahteraan rakyat dapat dicapai sepenuhnya. Prinsip-prinsip tersebut ialah ***Tadbir Urus Bandar yang baik, Bandar yang Berdaya Huni, Ekonomi Bandar yang Berdaya Saing, Pembangunan Bandar yang Inklusif dan Saksama dan Pembangunan Hijau dan Persekitaran Bersih.***

Bagi memastikan supaya DPN2 dapat dilaksanakan secara menyeluruh, sokongan padu daripada agensi-agensi di peringkat Persekutuan, Negeri dan Tempatan adalah penting. DPN2 ini juga telah disebarluaskan meliputi Negeri Sabah dan Wilayah Persekutuan Labuan yang merupakan satu inisiatif dan usaha Kementerian untuk mengharmonikan perancangan dan pengurusan bandar yang baik, mampan dan inklusif di peringkat negeri-negeri. Oleh itu, DPN2 hendaklah dijadikan teras utama dalam semua aktiviti perancangan dan pembangunan perbandaran negara dari tahun 2016 sehingga tahun 2025.

Jabatan Perancangan Bandar dan Desa, Semenanjung Malaysia selaku peneraju utama dalam perancangan perbandaran Negara diharap dapat memantau dan menyelaraskan tindakan-tindakan yang digariskan dalam DPN2 ini supaya hasrat kerajaan untuk melihat kehidupan rakyat yang sejahtera pada tahun 2025 dapat dicapai dengan jayanya.

Datuk Haji Mohammad Bin Mentek
Ketua Setiausaha

Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan dan Kerajaan Tempatan

PRAKATA

KETUA PENGARAH
JABATAN PERANCANGAN
BANDAR DAN DESA,
SEMANJUNG MALAYSIA

Dasar Perbandaran Negara (DPN) disediakan selaras dengan keperluan **sub-seksyen 6B(3), Akta Perancangan Bandar dan Desa [Akta 172]**. Usaha Jabatan dalam menyediakan Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2) adalah sebagai kesinambungan dari Dasar Perbandaran Negara (DPN 2006). Ini bagi memastikan DPN2 sentiasa relevan dengan isu, cabaran, perkembangan pembangunan semasa dan inisiatif kerajaan yang terkini.

DPN2 akan dijadikan sebagai **rangka kerja asas dalam segala perancangan**, pembangunan dan pentadbiran bandar yang memerlukan kolaborasi dan kerjasama dari pelbagai agensi kerajaan, agensi swasta serta pertubuhan bukan kerajaan (NGO). Koordinasi di antara agensi yang padu dan efisien dapat memastikan visi DPN2 dapat direalisasikan. **Peluasan DPN2 ini ke Negeri Sabah dan Wilayah Persekutuan Labuan** akan membolehkan perancangan di peringkat nasional dapat dibuat secara lebih menyeluruh.

Bagi memudahkan pengawalan perancangan dan pembangunan di kawasan perbandaran, DPN2 telah menggunakan definisi bandar iaitu **Kawasan yang diwartakan** serta kawasan tepu bina yang bersempadan dengannya, gabungan kedua-dua kawasan ini mempunyai **penduduk 10,000 orang** atau **Kawasan Pembangunan khusus** yang terletak lebih dari **5km** dan mempunyai **penduduk 10,000 orang, sekurang-kurangnya 60% penduduknya** yang berumur 15 tahun dan ke atas terlibat dalam aktiviti bukan pertanian dan **Pusat Pentadbiran daerah** (walaupun penduduknya kurang daripada 10,000 orang).

Bagi mengawal rebakan bandar pula, DPN2 telah memperkenalkan dua (2) konsep sempadan had pembangunan bandar iaitu **Sempadan Pertumbuhan Bandar/Urban Growth Boundary (UGB)** dan **Sempadan Pembendungan Bandar/Urban Containment Boundary (UCB)**. Kedua-dua konsep sempadan had pembangunan bandar ini bertujuan untuk memastikan pembangunan dan perkembangan bandar dapat berlaku secara optimum, efektif dan ekonomik .

Penyediaan DPN2 ini disokong **lima (5) prinsip** utama yang memandu ke arah mewujudkan bandar yang mampan untuk kesejahteraan rakyat. Sebanyak 36 objektif, 62 strategi serta 113 tindakan bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan serta 35 objektif, 60 strategi dan 110 tindakan untuk Negeri Sabah telah disusun untuk dilaksanakan oleh pihak kerajaan, swasta dan NGO. Semua strategi dan tindakan ini akan diaplikasikan untuk mengurus sebanyak **314 buah bandar** yang telah dikenalpasti sehingga tahun 2025 termasuk di Negeri Sabah dan Wilayah Persekutuan Labuan. Adalah diharapkan menjelang tahun 2025, pembangunan dan perkembangan bandar di negara ini akan lebih dinamik, mampan dan sejahtera dari segi aspek fizikal, ekonomi, sosial dan alam sekitar.

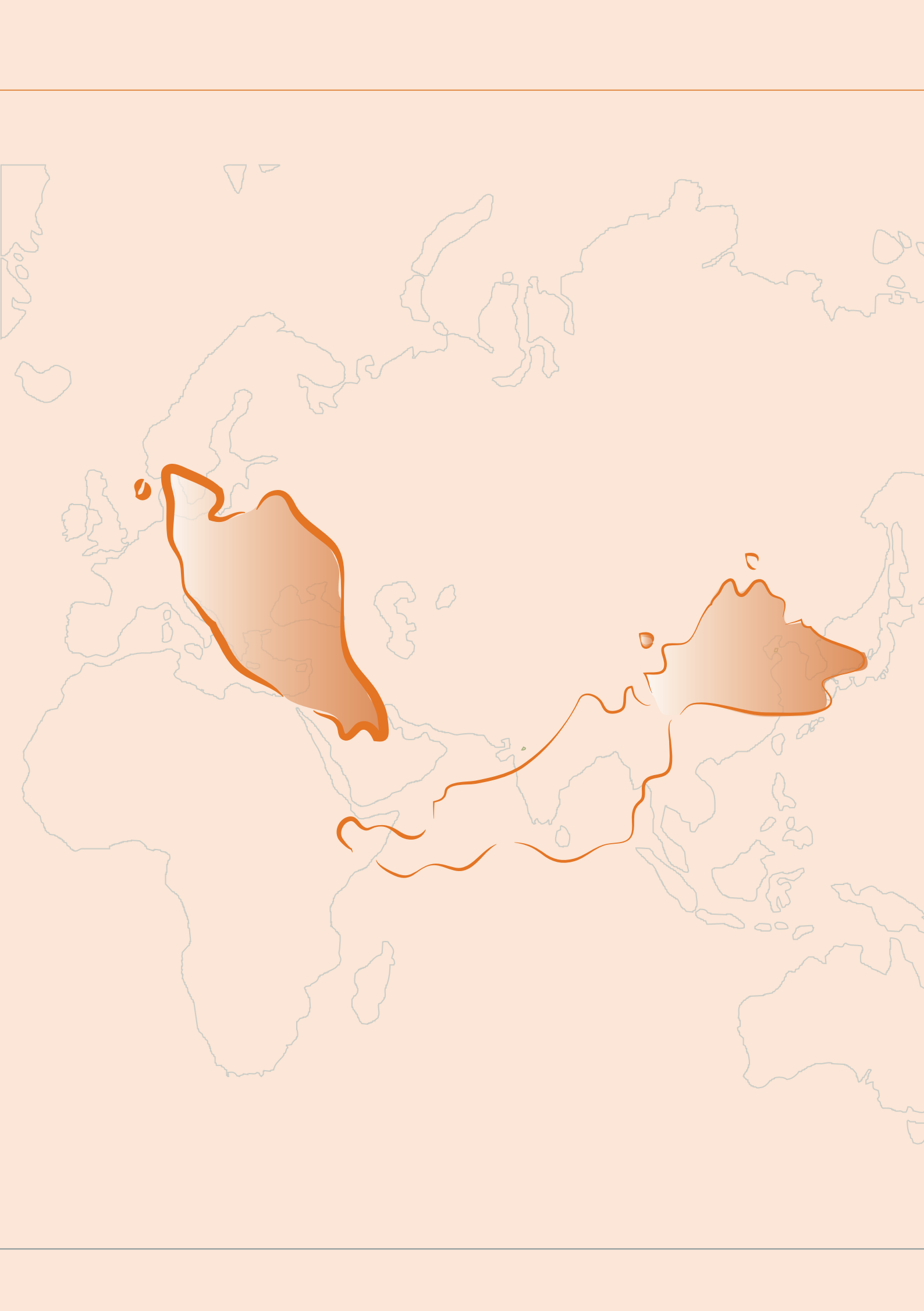
Dato' Dr. Dolbani bin Mijan

Ketua Pengarah

Jabatan Perancangan Bandar Dan Desa, Semenanjung Malaysia

— | ISI KANDUNGAN

ISI KANDUNGAN

<i>Isi Kandungan</i>	<i>i - xiii</i>
<i>Senarai Singkatan Nama</i>	<i>iii - vi</i>
<i>Senarai Glosari</i>	<i>vii - xiii</i>
1.0 Pengenalan	1-1
2.0 Senario Perbandaran di Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan	2-1
2.1 Pertumbuhan Bandar Yang Pesat	2-1
2.2 Isu dan Cabaran	2-2
2.2.1 Kedudukan Wilayah Persekutuan Labuan	2-3
2.2.2 Peningkatan Kos Sara Hidup Di Bandar-Bandar	2-4
2.2.3 Kos Rumah Yang Tinggi	2-4
2.2.4 Peningkatan Pemilikan Kenderaan	2-5
2.2.5 Kecekapan Penggunaan Tenaga dan Sumber	2-6
2.2.6 Penjanaan Sisa Pepejal dan Pemeliharaan Alam Sekitar	2-7
2.3 Rumusan	2-7
3.0 Keperluan Dasar Perbandaran Negara, 2006	3-1
3.1 Dasar Perbandaran Negara	3-1
3.2 Dasar Perbandaran Negara Kedua	3-2
4.0 Visi dan Prinsip DPN2	4-1
4.1 Prinsip 1: Tadbir Urus Bandar Yang Baik	4-3
4.2 Prinsip 2: Bandar Yang Berdaya Huni	4-4
4.3 Prinsip 3: Ekonomi Bandar Yang Berdaya Saing	4-5
4.4 Prinsip 4: Perbandaran Bandar Yang Inklusif dan Saksama	4-6
4.5 Prinsip 5: Pembangunan Hijau dan Persekitaran Bersih	4-7
5.0 Kerangka Perbandaran di Malaysia	5-1
5.1 Definisi Bandar	5-2
5.2 Penentuan Had Sempadan Bandar	5-3
5.2.1 Sempadan Pertumbuhan Bandar (UGB)	5-3
5.2.2 Sempadan Pembendungan Bandar (UCB)	5-5
5.3 Kriteria Penentuan Had Sempadan Bandar	5-7
5.4 Hierarki Bandar	5-9
5.5 Fungsi dan Ciri-Ciri Khas Bandar	5-24
6.0 Objektif, Strategi dan Tindakan DPN2	6-1
6.1 Objektif, Strategi dan Tindakan Prinsip 1-Tadbir Urus Bandar Yang Baik	6-3
6.2 Objektif, Strategi dan Tindakan Prinsip 2-Bandar Yang Berdaya Huni	6-29
6.3 Objektif, Strategi dan Tindakan Prinsip 3-Bandar Yang Berdaya Saing	6-61
6.4 Objektif, Strategi dan Tindakan Prinsip 4 - Pembangunan Bandar Yang Inklusif dan Saksama	6-75
6.5 Objektif, Strategi dan Tindakan Prinsip 5 - Pembangunan Hijau dan Persekitaran Bersih	6-85
7.0 Pemantauan Tindakan-Tindakan Dalam DPN2	7-1
<i>Lampiran</i>	
i. Jadual Hierarki dan Karektor Utama Bandar	L1
ii. Kemudahan dalam bandar mengikut hierarki	L8

SINGKATAN NAMA

ORGANISASI

CIDB	Lembaga Pembangunan Industri Pembinaan Malaysia / <i>Construction Industry Development Board</i>
CSR	<i>Corporate Social Responsibility</i>
DOA	Jabatan Pertanian Malaysia / <i>Department of Agriculture</i>
DOSM	Jabatan Perangkaan Malaysia / <i>Department of Statistic Malaysia</i>
HRDF	Pembangunan Sumber Manusia Berhad / <i>Human Resources Development Fund</i>
ICU	Unit Penyelarasan Pelaksanaan / <i>Implementation Coordination Unit</i>
I-KPKT	Institut Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan dan Kerajaan Tempatan / <i>Ministry of Human Wellbeing, Housing and Local Government Institution</i>
IPTA	Institut Pengajian Tinggi Awam / <i>Public Higher Learning Institution</i>
IPTS	Institut Pengajian Tinggi Swasta / <i>Private Higher Learning Institution</i>
IWK	<i>Indah Water Konsortium</i>
JAIN	Jabatan Agama Islam Negeri / <i>State Islamic Religious Department</i>
JAS	Jabatan Alam Sekitar / <i>Department of Environment</i>
JBP Daerah	Jabatan Bomba dan Penyelamat Daerah / <i>Fire and Rescue Department of District</i>
JBPM	Jabatan Bomba dan Penyelamat Malaysia / <i>Fire and Rescue Department of Malaysia</i>
JBSN	Jabatan Belia dan Sukan Negara / <i>Department of Youth and Sports</i>
JKJR	Jabatan Keselamatan Jalan Raya / <i>Road Safety Department</i>
JKKK	Jawatankuasa Kemajuan Keselamatan Kampung / <i>Village Development Committees Safety</i>
JKM	Jabatan Kebajikan Masyarakat / <i>Social Welfare Department</i>
JKN	Jabatan Kesihatan Negeri / <i>State Health Department</i>
JKP	Jawatankuasa Penduduk / <i>Residents Committee</i>
JKPP	Jawatankuasa Perwakilan Penduduk / <i>Resident Representative Committee</i>
JKR	Jabatan Kerja Raya Malaysia / <i>Public Works Department Malaysia</i>
JKT	Jabatan Kerajaan Tempatan / <i>Local Government Department</i>
JLN	Jabatan Landskap Negara / <i>National Landscape Department</i>
JPA	Jabatan Perkhidmatan Awam / <i>Public Service Department</i>
JPAM	Jabatan Pertahanan Awam Malaysia / <i>Malaysia Civil Defence Force Department</i>
JPBD Negeri	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri / <i>State Department of Town and Country Planning</i>
JPBD SM	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia / <i>Federal Department of Town and Country Planning Peninsular Malaysia</i>
JPM	Jabatan Perdana Menteri / <i>Prime Minister's Department</i>
JPN	Jabatan Perumahan Negara / <i>National Housing Department</i>
JPNIN	Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional / <i>Department of National Unity and Integration</i>
JPP	Jabatan Perkhidmatan Pembetungan / <i>Sewerage Services Department</i>
JPS	Jabatan Pengairan dan Saliran / <i>Department of Irrigation and Drainage</i>
JPSM	Jabatan Perhutanan Semenanjung Malaysia / <i>Forestry Department Peninsular Malaysia</i>
JPSPN	Jabatan Pengurusan Sisa Pepejal Negara / <i>National Solid Waste Management Department</i>

SINGKATAN NAMA

ORGANISASI

JPBN	Jawatankuasa Pengurusan Sisa Pepejal Negara / <i>National Solid Waste Management Committee</i>
JUEM	Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia / <i>Department of Survey and Mapping Malaysia</i>
JWN	Jabatan Warisan Negara / <i>National Heritage Department</i>
KBS	Kementerian Belia dan Sukan / <i>Ministry of Youth and Sports</i>
KeTTHA	Kementerian Tenaga, Teknologi Hijau dan Air / <i>Ministry of Energy, Green Technology and Water</i>
KKM	Kementerian Kesihatan Malaysia / <i>Ministry of Health Malaysia</i>
KKMM	Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia / <i>Ministry of Communications and Multimedia Malaysia</i>
KKR	Kementerian Kerja Raya / <i>Ministry of Works</i>
KPDNKK	Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan / <i>Ministry of Domestic Trade, Co-Operatives and Consumerism</i>
KPKT	Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan dan Kerajaan Tempatan / <i>Ministry of Human Wellbeing, Housing and Local Government</i>
KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia / <i>Ministry of Education Malaysia</i>
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat / <i>Ministry of Woman, Family and Community Development</i>
KSM	Kementerian Sumber Manusia / <i>Ministry of Human Resources</i>
LPN	Lembaga Perumahan Negeri / <i>State Housing Board</i>
MAIN	Majlis Agama Islam Negeri / <i>State Islamic Council</i>
MARA	Majlis Amanah Rakyat / <i>Council of Trust</i>
MDeC	Perbadanan Pembangunan Multimedia / <i>Multimedia Development Corporation</i>
MGTC	Perbadanan Teknologi Hijau Malaysia / <i>Malaysian Green Technology Corporation</i>
MIDA	Lembaga Pembangunan Pelaburan Malaysia / <i>Malaysian Investment Development Authority</i>
MITI	Kementerian Perdagangan Pelaburan Malaysia / <i>Ministry of International Trade and Industry</i>
MKN	Majlis Keselamatan Negara / <i>National Security Council</i>
MOA	Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani / <i>Ministry of Agriculture</i>
MOT	Kementerian Pengangkutan / <i>Ministry of Transport</i>
MOTAC	Kementerian Pelancongan dan Kebudayaan Malaysia / <i>Ministry of Natural Resources and Environment</i>
NGO	Badan Bukan Kerajaan / <i>Non Government Organization</i>
NRE	Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar / <i>Ministry of Natural Resources and Environment</i>
PAAB	Pengurusan Aset Air Berhad / <i>Asset Management Water</i>
PBN	Pihak Berkuasa Negeri / <i>State Authorities</i>
PBT	Pihak Berkuasa Tempatan / <i>Local Authority</i>
PDRM	Polis DiRaja Malaysia / <i>Royal Malaysia Police</i>
PIBG	Persatuan Ibu Bapa dan Guru / <i>Parents and Teachers Associations</i>
PIMB	Bahagian Pembangunan dan Pelaksanaan Projek / <i>Project Implementation and Maintenance Branch</i>
PTD	Pejabat Tanah dan Daerah / <i>Land and District Office</i>
PTG	Pejabat Tanah dan Galian Negeri / <i>State Land and Mines Office</i>
REHDA	Persatuan Pemaju dan Perumahan Malaysia / <i>Real Estate and Housing Developers Association Malaysia</i>

SINGKATAN NAMA

ORGANISASI

SED	Jabatan Pendidikan Negeri / <i>State Education Department</i>
SEDA	Pihak Berkuasa Pembangunan Lestari Malaysia / <i>Sustainable Energy Development Authority Malaysia</i>
SKMM	Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia / <i>Malaysian Communications and Multimedia Commission</i>
SMIDeC	Perbadanan Pembangunan Industri Kecil dan Sederhana / <i>Small and Medium Industries Development Corporation</i>
SME Corp.	Perbadanan Perusahaan Kecil dan Sederhana Malaysia / <i>Small and Medium Enterprises Corporation Malaysia</i>
SPA	Suruhanjaya Perkhidmatan Awam Malaysia / <i>Public Services Commission of Malaysia</i>
SPAD	Suruhanjaya Pengangkutan Awam Darat / <i>Land Public Transport Commission</i>
SPAN	Suruhanjaya Perkhidmatan Air Negara / <i>National Water Services Commission</i>
SPNB	Syarikat Perumahan Nasional Berhad
SSM	Suruhanjaya Syarikat Malaysia / <i>Companies Commission of Malaysia</i>
SUK	Setiausaha Kerajaan Negeri / <i>State Secretary</i>
SW Corp.	Perbadanan Pengurusan Sisa Pepajal dan Pembersihan Awam / <i>Solid Waste and Public Cleansing Management Corporation</i>
TEKUN	Tabung Ekonomi Kumpulan Usaha Niaga
TELCO	Syarikat Telekomunikasi / <i>Telecommunications Company</i>
TERAJU	Unit Peneraju Agenda Bumiputera
TNB	Tenaga Nasional Berhad
UPEN / EPU	Unit Perancang Ekonomi Negeri / <i>Economic Planning Unit</i>
UKAS	Unit Kerjasama Awam Swasta / <i>Public Private Partnership Unit</i>
YKN	Yayasan Kebajikan Negara

DASAR DAN POLISI

DAN	Dasar AgroMakanan Negara 2011-2020
DASN	Dasar Alam Sekitar Negara
DBN	Dasar Biodiversiti Negara
DIKN	Dasar Industri Kreatif Negara
DLN	Dasar Landskap Negara
DPN	Dasar Perbandaran Negara
DPN2	Dasar Perbandaran Negara Kedua
KPB	Kajian Profil Bandar
NAPCC	Dasar Pertubuhan Iklim Negara, 2009 / <i>National Policy on Climate Change</i>
PIN	Pelan Integriti Nasional
RFN Ke-3	Rancangan Fizikal Negara Ke-3
RMK-11	Rancangan Malaysia Ke-11

SINGKATAN NAMA

TEKNIKAL

AKTA 172	Akta Perancangan Bandar Dan Desa, 1976
CSR	Corporate Social Responsibility
C.U.T	Common Utility Trench
GP	Garis Panduan / Guidelines
GHG	Gas Rumah Hijau / Green House Gas
IBFC	Pusat Perniagaan dan Kewangan Antarabangsa / International Business and Financial Centre
ICT	Teknologi Maklumat dan Komunikasi / Information and Communication Technology
JMB	Badan Pengurusan Bersama / Joint Management Body
KDNK / GNI	Keluaran Dalam Negara Kasar / Gross National Income
KRI	Institut Penyelidikan Khazanah / Khazanah Research Institute
KR1M	Kedai Rakyat 1 Malaysia
KSAS	Kawasan Sensitif Alam Sekitar / Environmentally Sensitive Area
LA21	Local Agenda 21
NAPIC	Pusat Maklumat Harta Tanah Negara / National Property Information Centre
NRW	Non Revenue Water
OKU	Orang Kurang Upaya
OSC	Unit Pusat Setempat / One Ctop Centre
PPA1M	Perumahan Penjawat Awam 1 Malaysia
PPR	Projek Perumahan Rakyat
PR1MA	Perumahan Rakyat 1 Malaysia
RKK	Rancangan Kawasan Khas
RSN	Rancangan Struktur Negeri / State Structure Plan
RTD	Rancangan Tempatan Daerah / Local Plan
SDG's	Matlamat Pembangunan Mampan / Sustainable Development Goals
TBB	Tenaga Boleh Baharu
TLK	Tempat Letak Kereta
TOD	Transit Oriented Development
UCB	Sempadan Pembendungan Bandar / Urban Containment Boundary
UGB	Sempadan Pertumbuhan Bandar / Urban Growth Boundary
UTC	Pusat Transformasi Bandar / Urban Transformation Centre
ZPP	Zon Promosi Pembangunan / Promotion Zone Development
3R	Reduce, Reuse and Recycle

GLOSARI

TERMA	PENERANGAN
AGLOMERASI EKONOMI	Pengelompokan aktiviti ekonomi setempat seperti perindustrian, perniagaan dan perkhidmatan yang memberi manfaat dari aspek pengurangan kos dan peningkatan kecekapan aktiviti ekonomi.
AKTA PERANCANGAN BANDAR DAN DESA 1976 (Akta 172)	Akta bagi pengawalan dan pengawalseliaan yang sepatutnya mengenai perancangan bandar dan desa di Semenanjung Malaysia dan bagi maksud yang berkenaan dan bersampingan dengannya. Akta 172 diperbuat menurut Fasal (4) Perkara 76 Perlembagaan Persekutuan. Akta ini terpakai bagi negeri-negeri di Semenanjung Malaysia.
BADAN PENGURUSAN BERSAMA/JOINT MANAGEMENT BODY (JMB)	Satu jawatankuasa yang dianggotai dan ditadbir oleh pemilik/penduduk unit bangunan strata dalam mengurus dan menyelenggarakan bangunan. JMB diwajibkan di semua bangunan bertingkat yang tertakluk di bawah hak milik strata.
BANDAR PADAT	Bandar yang mempunyai kepadatan yang tinggi, bersandarkan guna tanah pelbagai, berdimensikan sistem pengangkutan awam dan menggalakkan berjalan kaki dan berbasikal.
BANDAR RENDAH KARBON (LOW CARBON CITIES)	Bandar yang terdiri daripada masyarakat yang menggunakan teknologi hijau secara lestari, melaksanakan amalan hijau dan mengeluarkan karbon atau GHG yang secara relatifnya rendah berbanding dengan amalan sekarang bagi mengelakkan kesan buruk ke atas perubahan iklim.
BANDAR SELAMAT	Bandar yang bebas dari ancaman fizikal, sosial dan mental serta persekitarannya sentiasa dalam keadaan terpelihara serta tidak menimbulkan suasana yang boleh mengganggu-gugat kesejahteraan setempat. Penghuni sentiasa berada dalam keadaan yang paling selamat, sejahtera, sihat dan ceria.
BANK TANAH	Pangkalan data tanah bersepadu untuk memudahkan pengurusan, perancangan dan pembangunan tanah di kawasan bandar.
BIODIVERSITI	Kepelbagaian antara organisma hidup dari pelbagai sumber dari daratan mahupun samudera serta lain-lain yang melangkau ekosistem akuatik dan sebahagian daripada ekosistem yang kompleks termasuk di dalam kelompok spesies dan antara spesies dan ekosistemnya.

 GLOSARI

TERMA	PENERANGAN
BROWNFIELD	Kawasan yang telah dibangunkan tetapi ditinggalkan atau terbiar atau mempunyai struktur pembangunan yang usang atau kawasan pembangunan yang tidak siap sepenuhnya dan terbengkalai. Kawasan ini mungkin tercemar atau tidak tercemar. Tanah kawasan <i>brownfield</i> ini juga termasuk tanah kerajaan atau tanah persendirian.
CAJ PEMBANGUNAN	Caj pembangunan yang dikenakan ke atas kenaikan nilai tanah bagi sesuatu cadangan pembangunan akibat penukaran zon guna tanah dan/atau peningkatan nisbah plot dan/atau kekurangan dalam penyediaan tempat letak kereta.
COMMON UTILITY TRENCH (C.U.T)	Laluan/ruang/terowong khas bawah tanah yang disediakan untuk menempatkan kemudahan utiliti yang dikongsi bersama oleh agensi perkhidmatan utiliti. Ia boleh digunakan bagi menempatkan utiliti-utiliti seperti kabel elektrik, paip air, kabel komunikasi, paip gas, paip pembetungan dan sebagainya.
CARBON FOOTPRINT	Jumlah pelepasan gas karbon aktiviti individu, kumpulan, organisasi atau produk.
CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR)	Kewajipan pengurusan sesebuah organisasi untuk membuat kebajikan dan kebaikan kepada masyarakat dan juga organisasi. CSR juga merupakan komitmen bagi mempertingkatkan kesejahteraan rakyat serta meningkatkan imej organisasi.
FIRST AND LAST MILE CONNECTIVITY	Kesinambungan permulaan (first mile) dan pengakhiran (last mile) perjalanan yang dibuat oleh individu.
FOOD MILE	Jarak pengangkutan makanan dari sumber atau tempat pengeluarannya sehingga ke pengguna. Salah satu faktor yang digunakan untuk membuat peniaian terhadap kesan alam sekitar yang berpunca daripada makanan.
GAS RUMAH KACA/ GREEN HOUSE GAS (GHG)	Apa-apa gas yang menyerap sinaran inframerah termasuk wap air, karbon dioksida (CO ₂), metana (CH ₄), nitrus oksida (N ₂ O), berhalogen fluorocarbons (HCFCs), ozon (O ₃), karbon perfluorinated (PFCs), hydrofluorocarbons (HFCs) dan hexafluoride sulfur (SF ₆).
GOLONGAN B40	Golongan isi rumah berpendapatan 40% terendah iaitu kurang daripada RM 3,860.00 sebulan.
GOLONGAN M40	Golongan isi rumah berpendapatan 40% sederhana iaitu antara RM 3,860.00 hingga RM 8,319.00 sebulan.

GLOSARI

TERMA	PENERANGAN
GREEN LUNG	Taman, kawasan hijau, kawasan lapang atau hutan yang terletak di dalam kawasan bandar yang berperanan untuk mengekalkan persekitaran bandar yang bersih dan indah.
KAWASAN HIJAU	Kawasan yang diliputi dengan tumbuh-tumbuhan semula jadi atau tanaman. Ia terdiri dari kawasan lapang, kawasan rekreasi, koridor infrastruktur dan utiliti, kawasan penampungan, rizab hutan, kawasan belukar dan kawasan halaman kediaman. Kawasan hijau berfungsi untuk meningkatkan kualiti alam sekitar serta nilai estetik bandar, meningkatkan peluang rekreasi dan meningkatkan potensi tarikan pelancongan.
KAWASAN SENSITIF ALAM SEKITAR (KSAS)	Suatu kawasan khas yang sangat sensitif kepada sebarang bentuk perubahan kepada ekosistemnya akibat proses alam semula jadi atau aktiviti di dalam atau di sekitarnya, sama ada secara langsung atau tidak langsung. KSAS terbahagi kepada 10 kategori iaitu - - Kawasan pesisiran pantai; - Dataran banjir, tanah lembap, bekas lombong, tasik dan sungai; - Tadahan air dan sumber air; - Simpanan mineral dan bencana geologi; - Bekas dan tapak pelupusan sisa pepejal dan sisa toksid; - Pertanian makanan; - Warisan semula jadi dan antikuiti; - Rizab hidupan liar; - Hutan simpanan kekal; dan - Bukit dan tanah tinggi.
KAWASAN PLINTH	Menurut tafsiran Akta 172, kawasan plinth ertinya bahagian kawasan daripada mana-mana lot yang akan diliputi oleh bangunan.
KAWASAN TEPU BINA	Kawasan pembangunan sedia ada yang terdiri daripada perumahan, perniagaan, perindustrian, institusi, kemudahan awam dan infrastruktur.

 GLOSARI

TERMA	PENERANGAN
KEBENARAN MERANCANG	Kebenaran Merancang ialah memberi seseorang itu kebenaran dari pihak berkuasa tempatan yang bertindak sebagai pihak berkuasa kawasan pemajuan untuk menjalankan sesuatu pemajuan mengikut pelan dan syarat-syarat kebenaran yang akan menentukan cadangan penjajaran, lebar dan aras jalan-jalan dan lorong-lorong belakang, cadangan ketinggian, reka bentuk, saiz, kegunaan bangunan, anjakan bangunan, ketumpatan/nisbah plot unit kediaman dan perdagangan atau lain-lain bangunan. Lain-lain cadangan kegunaan tanah dan peruntukan-peruntukan utiliti kawasan lapang rekreasi, pusat komuniti, sekolah dan lain-lain kemudahan yang mana perlu dan lain-lain syarat untuk pembangunan yang teratur. Menurut Akta Perancangan Bandar dan Desa, 1976 (Akta 172), apabila seseorang itu ingin menjalankan apa-apa pemajuan, ia perlu memperolehi kebenaran merancang dari pihak berkuasa perancang tempatan.
KEBUN BANDAR/ KEBUN KOMUNITI	Aktiviti menghasilkan, memproses, memasarkan produk pertanian dan ternakan di dalam kawasan bandar. Kebun bandar/kebun komuniti diusahakan oleh individu atau komuniti setempat.
KEMUDAHAN AWAM	Kemudahan yang disediakan untuk kegunaan orang ramai seperti kemudahan keagamaan seperti masjid dan surau, kemudahan kesihatan seperti hospital dan klinik, kemudahan pendidikan seperti sekolah, tadika dan lain-lain kemudahan.
KEMUDAHAN INFRASTRUKTUR	Kemudahan dan perkhidmatan asas seperti sistem pembetungan, perparitan dan saliran, tapak pelupusan sisa pepejal, jalan raya dan sebagainya.
KOMUNITI 3R	Program yang bertujuan untuk meningkatkan kesedaran masyarakat untuk membudayakan program <i>Reuse</i> , <i>Reduce</i> dan <i>Recycle</i> dan menjaga alam sekitar.

GLOSARI

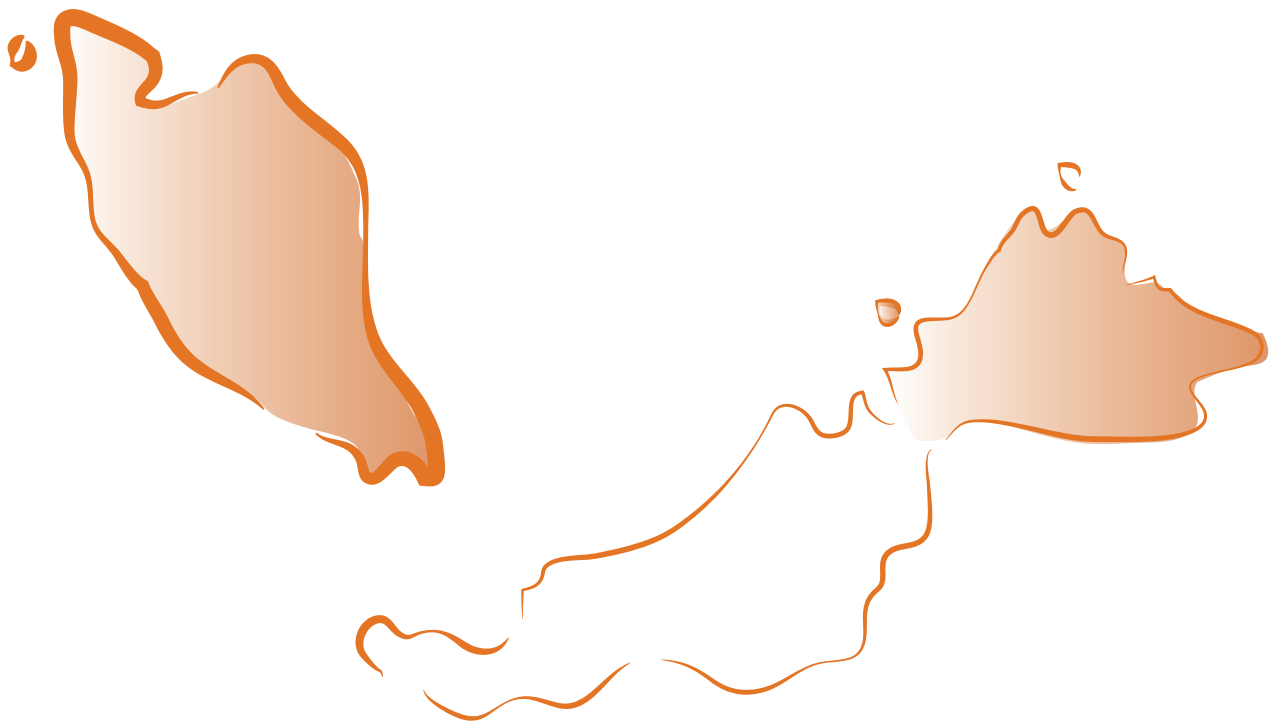
TERMA	PENERANGAN
PROGRAM PERUMAHAN RAKYAT (PPR)	Satu program kerajaan untuk penempatan semula setinggan dan memenuhi keperluan tempat kediaman bagi golongan berpendapatan rendah.
PROJEK PERUMAHAN AWAM 1 MALAYSIA (PPA1M)	Suatu inisiatif yang diambil kerajaan bagi membantu penjawat awam memiliki kediaman yang mampu milik dan berkualiti. Harga yang ditawarkan bagi skim ini ialah antara RM 150,000.00 hingga RM 300,000.00 mengikut keluasan lantai minimum tidak kurang dari 1,000 kaki persegi hingga 1,500 kaki persegi.
PERUMAHAN RAKYAT 1 MALAYSIA (PR1MA)	Skim ini bertujuan membantu rakyat Malaysia yang berusia 21 tahun dan ke atas yang mempunyai pendapatan isi rumah antara RM 2,500.00 hingga RM 7,500.00 untuk memiliki rumah sendiri. Harga rumah berdasarkan kelayakan yang telah disenaraikan adalah antara RM 100,000.00 hingga RM 400,000.00.
PELAN PENGURUSAN PESIRIRAN PANTAI BERSEPADU (ISMP)	Satu Pelan Pengurusan Bersepadu yang mengambil kira semua aktiviti bersektor yang mempengaruhi kawasan pantai dan memberikan pertimbangan sewajarnya kepada isu ekonomi, sosial, alam sekitar dan ekologi.
PELAN PENGURUSAN RISIKO BENCANA	Panduan yang komprehensif berhubung dengan tindakan yang perlu diambil sekiranya berlaku kejadian bencana alam seperti banjir, tanah runtuh, kebakaran, kemarau dan sebagainya.
PEMBANGUNAN MAMPAN	Pembangunan yang membolehkan generasi semasa memenuhi keperluannya tanpa mengkompromikan kemampuan generasi akan datang.
POLLUTER PAYS PRINCIPLES	Prinsip ke arah penjagaan alam sekitar yang mana pihak yang menghasilkan pencemaran perlu bertanggungjawab dan menanggung kos kerosakan atau pencemaran yang telah dilakukan.

 GLOSARI

TERMA	PENERANGAN
PUSAT PENTADBIRAN DAERAH	Kawasan bandar/pekan yang mempunyai pejabat pentadbiran seperti Majlis Daerah atau Pejabat Tanah dan Daerah serta agensi kerajaan lain. Mempunyai kemudahan awam dan infrastruktur untuk keperluan penduduk setempat.
REBAKAN BANDAR (URBAN SPRAWL)	Perkembangan bandar secara mendatar secara tidak terkawal dan melepasi had pembangunan perbandaran yang telah ditetapkan.
SMARTH GROWTH	Pembangunan bandar pintar yang inovatif dan berkemahiran tinggi serta memberi fokus kepada kemampuan alam sekitar, sosial dan ekonomi. Pertumbuhan tertumpu di pusat bandar bagi mengelakkan rebakan bandar dan menyokong bandar padat, berorientasikan kepada kemudahan transit, mudah dihubungi melalui laluan pejalan kaki mahupun basikal, mempunyai kemudahan sekolah, jalan yang lengkap dan pembangunan bercampur yang menawarkan pelbagai pilihan jenis perumahan.
TAMAN ATAS BUMBUNG	Taman yang terletak di atas bumbung termasuk di bawah, di aras atau tingkat tengah (intermediate floor level) dan <i>podium deck</i> sesebuah bangunan.
TANAH LAPANG	Menurut tafsiran Akta 172, tanah lapang ertinya mana-mana tanah sama ada dikepung atau tidak yang disusun atur atau dirizabkan untuk disusun atur keseluruhannya atau sebahagiannya sebagai suatu taman bunga awam, taman awam, padang sukan dan rekreasi awa, tempat makan angin awam, tempat jalan kaki awam atau sebagai suatu tempat awam.
TRANSIT ORIENTED DEVELOPMENT (TOD)	Pembangunan bercampur berkepadatan tinggi dan disepadukan dengan stesen transit pengangkutan awam yang cekap.

GLOSARI

TERMA	PENERANGAN
<i>TRAVEL DEMAND MANAGEMENT (TDM)</i>	Strategi untuk mengurangkan permintaan penggunaan kenderaan persendirian melalui peningkatan kecekapan pengangkutan awam. TDM mampu mengurangkan masalah kesesakan lalu lintas serta meningkatkan kemudahan sampaian.
WILAYAH	Menurut Subseksyen 6A(1) Akta 172, wilayah bermaksud kawasan yang terletak di dalam dua (2) negeri atau lebih.
ZON KLUSTER EKONOMI	Pengelompokan aktiviti ekonomi yang saling berkait antara satu sama lain untuk meningkatkan produktiviti dan daya saing di peringkat tempatan dan antarabangsa.

—| 1.0 PENGENALAN

BAB 1.0: PENGENALAN

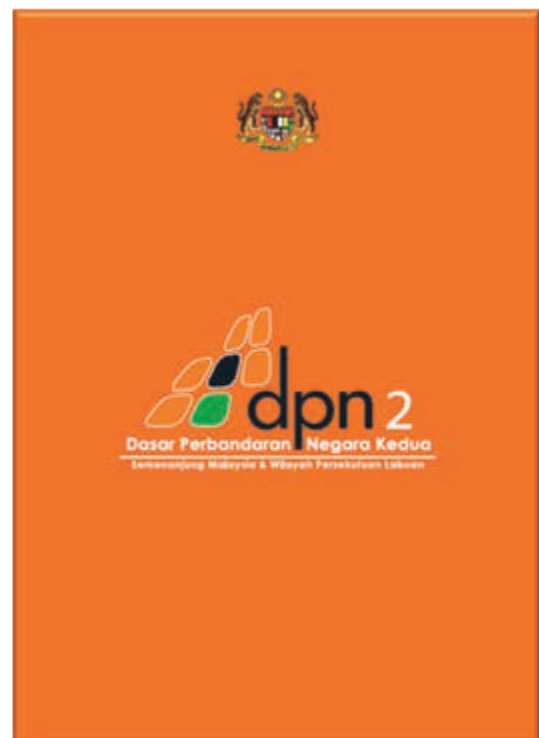
Pada tahun 2014, 50% atau 3.3 billion daripada penduduk tinggal di bandar. Jumlah penduduk dunia yang tinggal di bandar ini dijangka akan meningkat kepada lima (5) billion menjelang 2030. Di Malaysia, penduduk yang tinggal di bandar dijangka akan meningkat daripada 20.29 juta (71%) pada tahun 2010 kepada 27.30 juta (79.6%) menjelang tahun 2025.

Bandar merupakan enjin pertumbuhan ekonomi negara, di mana 75% daripada Kadar Dalam Negara Kasar (KDNK) bertumpu di bandar. Di Malaysia, sebahagian besar daripada pembangunan ekonomi adalah tertumpu di bandar-bandar yang terletak dalam Konurbasi Nasional, Konurbasi Utara, Konurbasi Selatan dan Konurbasi Timur. Potensi pembangunan bandar-bandar ini perlu dirancang sebaik mungkin bagi memastikan tidak wujud persaingan di antara bandar-bandar berkenaan, di samping mendapatkan faedah ekonomi yang optimum.

Selaras dengan pembangunan ekonomi di bandar-bandar, perhatian juga perlu diberikan kepada pembangunan infrastruktur, utiliti dan kemudahan awam di kawasan tersebut. Bandar-bandar seharusnya dapat memberikan kemudahan tempat tinggal yang selamat, tempat beriadah yang mencukupi, dilengkapi dengan bekalan air, elektrik dan telekomunikasi yang cekap dan sistem pengangkutan yang baik. Oleh itu, proses perbandaran negara hendaklah sentiasa dirancang mengikut tren pembangunan ekonomi semasa dan yang dijangka untuk masa akan datang.

Sehubungan itu, bagi memastikan pembangunan bandar dirancang dengan harmoni di peringkat negara mahupun peringkat negeri, Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia (JPBD SM) telah menyediakan Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2), selaras dengan penyediaan Rancangan Fizikal Negara Ketiga (RFN Ke-3).

DPN2 ini akan merumuskan objektif-objektif pelaksanaan dan strategi-strategi yang akan mengambil kira perubahan yang telah berlaku dan yang dijangka akan berlaku bagi tempoh 2016 hingga 2025. Ia juga akan memperincikan tindakan-tindakan yang perlu dilaksanakan oleh pihak berkuasa tempatan (PBT), agensi kerajaan dan swasta serta NGO's yang berkaitan. Satu sistem pemantauan juga telah dicadangkan untuk melihat sejauh mana tindakan-tindakan yang digariskan dilaksanakan oleh agensi yang dikenali pada tempoh yang telah ditetapkan.

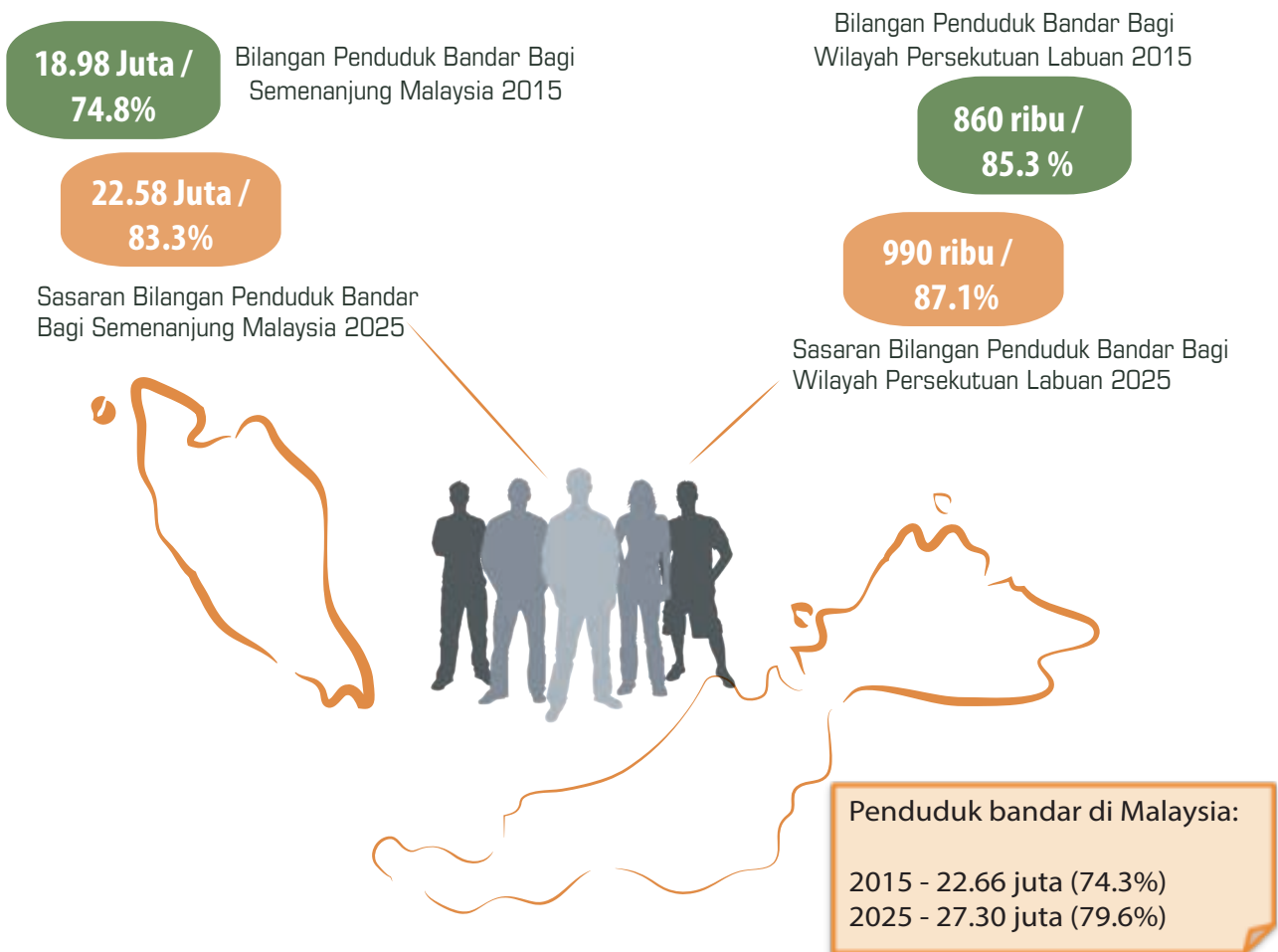
2.0 SENARIO PERBANDARAN DI SEMENANJUNG MALAYSIA DAN WILAYAH PERSEKUTUAN LABUAN

BAB 2.0: SENARIO PERBANDARAN DI SEMENANJUNG MALAYSIA DAN WILAYAH PERSEKUTUAN LABUAN

2.1 Pertumbuhan Perbandaran Yang Pesat

Penduduk bandar di Semenanjung Malaysia dijangka akan meningkat sepertimana yang ditunjukkan dalam Rajah 2.1 iaitu daripada 18.98 juta orang (74.8%) pada tahun 2015 kepada 22.58 juta orang (83.3%) pada tahun 2025. Manakala bagi Wilayah Persekutuan Labuan pula, penduduk bandar dijangka akan meningkat daripada 860,000 orang (85.3%) pada tahun 2015 kepada 990,000 orang (87.1%) menjelang tahun 2025.

Rajah 2.1: *Pertumbuhan Penduduk Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan*

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia, 2015

Pertumbuhan bandar yang pesat ini telah mewujudkan cabaran-cabaran baru yang memerlukan satu perancangan dan pengurusan bandar yang lebih sistematik, terancang dan cekap bagi memastikan perkembangan dan persekitaran bandar yang harmoni dan komuniti yang sejahtera.

2.2 Isu dan Cabaran

Dalam menangani kadar perbandaran yang pesat, Malaysia memerlukan sistem perancangan dan pengurusan perkhidmatan bandar yang lebih sistematik, terancang dan cekap. Antara isu dan cabaran yang telah dikenalpasti akibat daripada kadar perbandaran yang pesat adalah keberdayasaingan ekonomi bandar, kos sara hidup yang tinggi, harga rumah yang tinggi, kesan pemanasan global dan perubahan iklim, pemeliharaan kawasan pertanian dan biodiversiti, pembangunan modal insan, penyediaan kemudahan sosial dan pengukuhan tadbir urus bandar.

Dalam era globalisasi pada masa ini, persaingan pertumbuhan ekonomi bukan sahaja wujud di antara bandar-bandar serantau tetapi juga antara bandar-bandar dalam negara berkenaan. Pemilihan tempat untuk melabur yang dibuat oleh syarikat-syarikat bertaraf global tertumpu di bandar-bandar yang mempunyai pelbagai tarikan yang meliputi aspek seperti kestabilan politik dan ekonomi, kecekapan tenaga buruh, tadbir urus bandar yang cekap, keadaan bandar yang bersih dan indah serta dilengkapi dengan kemudahan sosial dan infrastruktur yang sempurna.

Mengikut Laporan *The Global Competitiveness Index*, 2013-2015, Malaysia berada pada kedudukan ke-20 daripada 141 negara yang terlibat. Manakala berdasarkan kepada Laporan *Hot Spot 2025 - Future Competitiveness of Cities*, 2013, Malaysia berada pada tangga ke-31 daripada 120 bandar yang disenaraikan (Rujuk Jadual 2.1).

Kajian Malaysia *Achieving a System of Competitiveness*, 2014 yang diterbitkan oleh Bank Dunia, mendapati tahap ekonomi bandar-bandar utama di Malaysia masih rendah dan perlu ditingkatkan bagi memastikan keberdayasaingan ekonomi bandar dan negara.

Jadual 2.1: Kedudukan Malaysia Dalam Indeks Keberdayasaingan Dunia

PENGUKURAN	KEDUDUKAN MALAYSIA	JUMLAH NEGARA (DUNIA) TERLIBAT
1. The Global Competitiveness Index, 2014-2015	20	141
2. Hot Spot 2025 Future Competitiveness of Cities, 2013	31	120
3. Global Power City Index, 2014	34	40
4. Global City Index, 2015	53	84

Sumber: 1. The Global Competitiveness Index, 2014-2015
 2. Hot Spot 2025 - Future Competitiveness of Cities, 2013
 3. Global Power City Index, 2014
 4. Global City Index, 2015

2.2.1 Kedudukan Wilayah Persekutuan Labuan

Berdasarkan kepada kedudukan dan fungsi Wilayah Persekutuan Labuan sebagai Pusat Perniagaan dan Kewangan Antarabangsa (IBFC), wajarlah disediakan suatu dasar yang menggariskan perancangan perbandaran bagi Wilayah Persekutuan Labuan. Dasar ini penting bagi melonjakkan pembangunan Wilayah Persekutuan Labuan supaya dapat menarik lebih banyak pelaburan, sesuai dengan fungsinya.

Pada masa ini, didapati 75% daripada pelaburan di Wilayah Persekutuan Labuan datangnye daripada syarikat yang beroperasi di Asia Pasifik yang mana instrumen pengurusan kekayaan Labuan terus menarik minat individu dengan aset kewangan bernilai bersih yang tinggi (high net-worth individuals). Oleh itu, Wilayah Persekutuan Labuan perlu diberi suntikan baru dan perhatian khusus dalam pembangunan infrastruktur dan utiliti untuk menjana lebih banyak aktiviti ekonomi, seterusnya akan menarik lebih banyak pelaburan ke bandar tersebut.

INFO RINGKAS WILAYAH PERSEKUTUAN LABUAN

Jumlah Keluasan:

9,542 hektar

Keluasan tepu bina 2015:

4,068 hektar

Jumlah Penduduk 2015:

860 ribu penduduk

Jumlah Penduduk 2025:

990 ribu penduduk

Pusat Bandar Wilayah Persekutuan Labuan

2.2.2 Peningkatan Kos Sara Hidup Di Bandar-Bandar

Peningkatan kos sara hidup di bandar-bandar merupakan satu isu dan cabaran yang memerlukan tindakan segera. Pada masa ini, terdapat lebih kurang 2.7 juta isi rumah B40 dengan pendapatan purata sebanyak RM 2,537.00 sebulan manakala 2.67 juta isi rumah M40 berpendapatan antara RM 3,855.00 hingga RM 8,135.00 sebulan, yang mana 83.0% daripada jumlah tersebut menetap di bandar-bandar. Golongan ini menghadapi masalah dalam meningkatkan pendapatan mereka sehingga menyukarkan mereka untuk memiliki tempat kediaman yang berdekatan dengan tempat bekerja dan mendapatkan keperluan hidup yang berkualiti.

2.2.3 Kos Rumah Yang Tinggi

Harga rumah yang tinggi merupakan masalah utama di bandar-bandar dan membebankan pembeli, pemilik atau penyewa. Harga rumah terus meningkat dan pada suku pertama tahun 2014, harga rumah meningkat sebanyak lapan peratus (8%) berbanding dengan harga pada tempoh yang sama pada tahun 2013. Berdasarkan indeks harga rumah *Knight Frank Global*, Malaysia menduduki tempat ke-15 dari 54 negara dari segi kadar kenaikan harga rumah pada tahun 2014. Laporan Indeks Harga Rumah Malaysia yang dikeluarkan oleh Pusat Maklumat Harta (NAPIC) pula menunjukkan harga rumah di Malaysia telah meningkat dua (2) kali ganda antara tahun 1990 dan 2013. Kajian oleh Khazanah *Research Institute* (KRI) mengenai Indeks Kemampuan Perumahan juga menunjukkan bahawa harga rumah di bandar-bandar utama adalah pada tahap sangat tidak mampu milik iaitu melebihi tiga (3) kali ganda pendapatan tahunan isi rumah.

Rumah Teres Dua Tingkat, Sungai Petani, Kedah

Pada tahun 2012, Indeks Kemampuan Bank Dunia pula menunjukkan isi rumah di seluruh negara termasuk Wilayah Persekutuan Labuan kecuali Terengganu dan Kelantan tidak mampu untuk membeli rumah kerana harga melebihi tiga (3) kali ganda pendapatan tahunan isi rumah.

2.2.4 Peningkatan Pemilikan Kenderaan

Pertambahan penduduk dan peningkatan aktiviti ekonomi di bandar-bandar telah memberi tekanan besar kepada sistem pengangkutan kerana perlu menampung permintaan perjalanan yang semakin meningkat. Pada tahun 2010, kira-kira 30% daripada jalan raya dikategorikan mempunyai aliran lalu lintas yang sangat tinggi dan menjadi bertambah sesak apabila aliran lalu lintas ini meningkat kepada 44% pada tahun 2013.

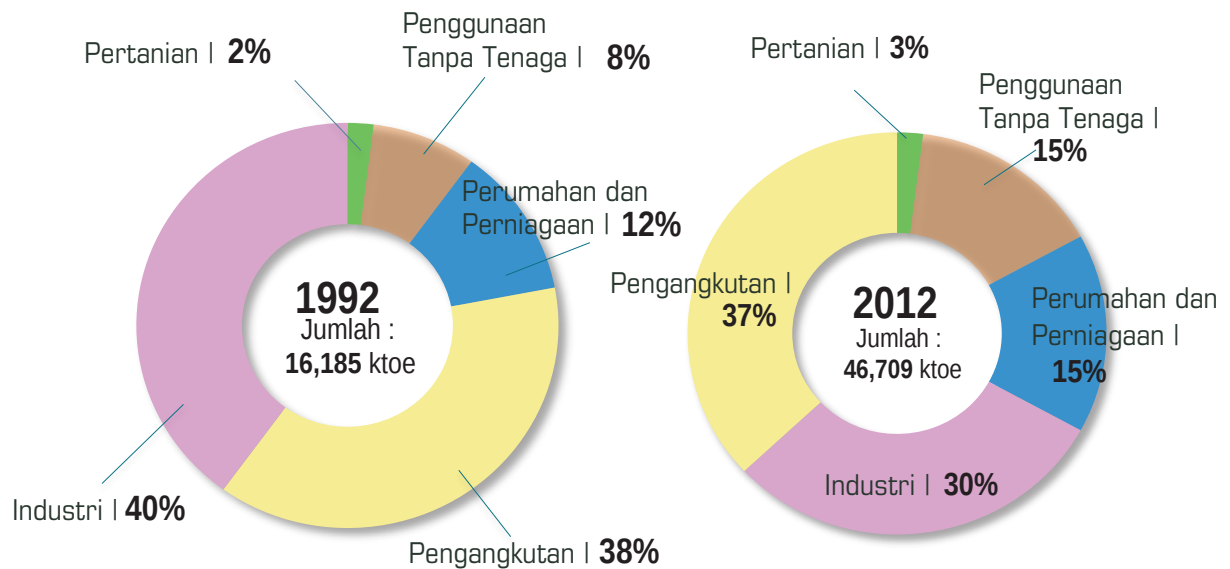
Lebuhraya Persekutuan Kuala Lumpur

Keadaan ini disebabkan peningkatan pemilikan kenderaan oleh penduduk Malaysia. Contohnya, bilangan kenderaan berdaftar telah meningkat dua (2) kali ganda iaitu daripada 10.6 juta pada tahun 2000 kepada 23.7 juta pada tahun 2013. Pemilikan kenderaan yang semakin meningkat ini adalah sebahagian besar disebabkan oleh ketidakcekapan pengangkutan awam dan penambahan peratusan kenderaan yang berpenumpang tunggal. Oleh itu, isu ini hendaklah diselesaikan segera supaya perjalanan ke tempat yang dituju boleh dicapai dalam masa yang singkat dan selamat.

2.2.5 Kecekapan Penggunaan Tenaga dan Sumber

Pada tahun 2012, sektor pengangkutan dikenali sebagai sektor yang paling banyak menggunakan tenaga (37%) berbanding sektor industri.

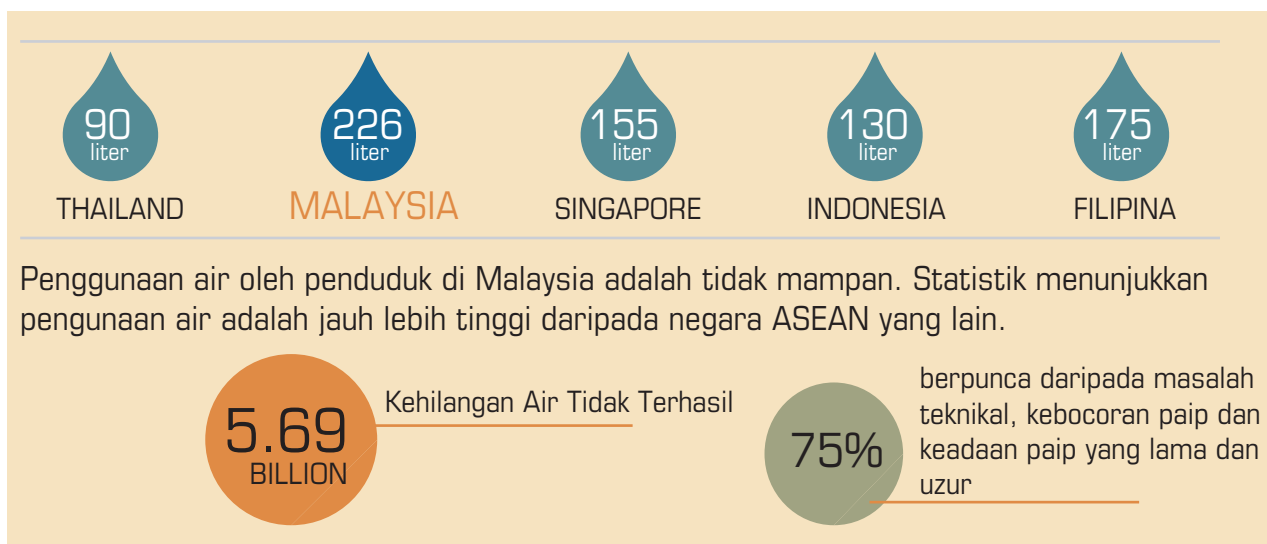
Rajah 2.2: Purata Penggunaan Tenaga

Sumber: Suruhanjaya Tenaga, 2013

Kadar perbandaran yang pesat juga akan mewujudkan pertambahan kepada penggunaan air. Pada tahun 2013, penggunaan air di Malaysia adalah 10 billion liter sehari yang mana penggunaan air di kawasan Lembah Klang sahaja adalah tiga (3) billion liter sehari. Malaysia mencatat purata penggunaan air sehari yang paling banyak berbanding dengan negara-negara lain di Asia iaitu sebanyak 226 liter sehari.

Rajah 2.3: Purata Penggunaan Air Seorang Sehari Bagi Negara Serantau, 2013

2.2.6 Penjanaan Sisa Pepejal dan Pemeliharaan Alam Sekitar

Selain daripada cabaran-cabaran di atas, peningkatan kepada penjanaan sisa pepejal juga perlu diberi perhatian supaya kesejahteraan penduduk dapat dijamin. Pada masa ini, penduduk Malaysia menjana secara purata 1.64 kilogram sisa pepejal seorang sehari berbanding dengan 1.2 kilogram sehari yang dijana secara purata oleh penduduk dunia.

Dari aspek alam sekitar, suhu di Malaysia telah meningkat sebanyak 0.180 darjah celsius setiap dekad sejak tahun 1951. Manakala fenomena kenaikan paras air laut juga merupakan satu cabaran baru bagi penduduk di Malaysia. Ini kerana kebanyakan bandar-bandar di Malaysia terletak di tepi pantai atau berhampiran dengan pantai dan kuala sungai.

Kawasan Rehat dan Rawat, Tokyo, Jepun

2.3 Rumusan

Perkembangan bandar perlu dirancang dengan sebaik mungkin selaras dengan perubahan teknologi dan perkembangan ekonomi semasa. Dalam menggalakkan pertumbuhan ekonomi di bandar, fokus perlu diberikan kepada pewujudan kekayaan yang boleh diagihkan secara saksama di kalangan semua lapisan masyarakat. Dalam memastikan bandar-bandar di Malaysia boleh berkembang dengan baik, cabaran-cabaran yang telah dibincangkan merupakan cabaran-cabaran yang perlu diberi perhatian khusus dalam pembentukan DPN2 Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan.

3.0 KEPERLUAN DASAR PERBANDARAN NEGARA, 2006

BAB 3.0:

KEPERLUAN DASAR PERBANDARAN NEGARA, 2006

3.1 Dasar Perbandaran Negara

Dasar Perbandaran Negara, 2006 - 2015 (DPN 2006) telah diluluskan pada tahun 2006. DPN 2006 ini terpakai di kawasan bandar Semenanjung Malaysia dengan memberi tumpuan kepada enam (6) teras utama. Teras ini menggariskan strategi ke arah mewujudkan bandar yang selamat, bersistematik, moden dan menarik.

Teras-teras utama adalah seperti berikut -

- Teras 1 :** Pembangunan Perbandaran yang Efisien dan Mampan;
- Teras 2 :** Pembangunan Ekonomi Bandar Yang Kukuh, Dinamik Dan Berdaya Saing;
- Teras 3 :** Sistem Pengangkutan Bandar Yang Bersepadu Dan Efisien;
- Teras 4 :** Penyediaan Perkhidmatan Bandar, Infrastruktur Dan Utiliti Yang Berkualiti;
- Teras 5 :** Pewujudan Persekitaran Kehidupan Bandar Yang Sejahtera Dan Beridentiti; dan
- Teras 6 :** Tadbir Urus Bandar Yang Efektif

Sebanyak 30 dasar dan 201 langkah pelaksanaan telah digubal yang merangkumi aspek-aspek penting dalam perancangan, pembangunan dan pentadbiran bandar-bandar di negara ini. Dalam melaksanakan dasar, strategi dan langkah dalam DPN 2006 sejak tahun 2006, beberapa masalah telah dikenalpasti iaitu -

- i. Agensi *custodian* DPN 2006 tidak jelas;
- ii. Tiada panduan atau kajian khusus terhadap mekanisme pelaksanaan DPN 2006;
- iii. Kurang keupayaan kewangan untuk melaksanakan DPN 2006;
- iv. Kekangan perundangan bagi agensi pelaksana;
- v. Tenaga pakar, sumber manusia dan teknologi yang terhad;
- vi. Agensi pelaksana mempunyai program masing-masing;
- vii. Kurang penglibatan dan kesedaran orang awam; dan
- viii. Halangan fizikal, contohnya penawaran tanah dalam bandar sangat terhad.

Dalam tempoh pelaksanaan 2006-2015, DPN 2006 telah berjaya melaksanakan 32 langkah, manakala 46 langkah lagi masih dalam pelaksanaan.

Hasil pelaksanaan DPN 2006 yang utama adalah seperti berikut -

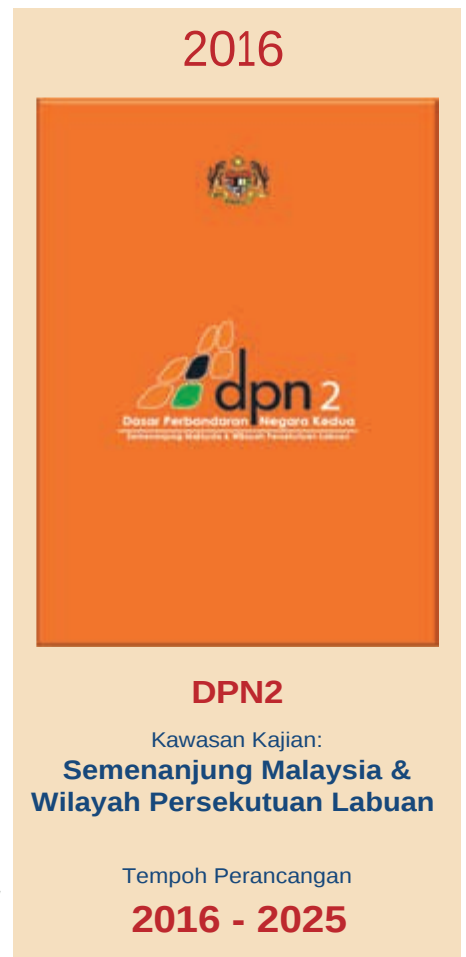
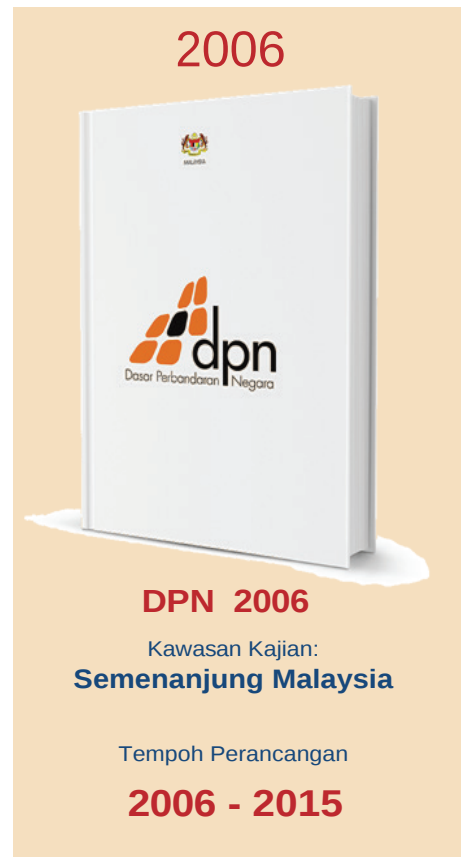
- i. Mewujudkan Garis Panduan Proses Permohonan Perancangan dan Pembangunan;
- ii. Menubuhkan Pusat Setempat (One Stop Center - OSC) di seluruh negara dan ditempatkan di PBT bagi memudahkan permohonan kebenaran merancang di bawah Akta 172; dan
- iii. Mewujudkan Sistem Maklumat Bandar melalui Kajian Profil Bandar (KPB) 2009 dan KPB2 (2013) yang merangkumi 249 buah bandar.

Setelah sembilan (9) tahun DPN 2006 dilaksanakan dan tempoh perancangan telah tamat iaitu tahun 2015, maka DPN 2006 telah disemak semula bagi menghasilkan DPN2.

3.2 Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2)

Dasar Perbandaran Negara Kedua, 2016 - 2025 (DPN2) disediakan bagi meneruskan langkah-langkah DPN 2006 yang masih belum dapat dilaksanakan sepenuhnya. DPN2 telah mengambil kira perkara-perkara berikut:

- i. Dasar-dasar terkini Kerajaan Persekutuan dan Negeri;
- ii. Isu-isu perbandaran semasa;
- iii. Wawasan Negara;
- iv. Rancangan Malaysia Ke-11; dan
- v. Dasar-dasar dan polisi-polisi luar negara yang disediakan seperti *Eco2 Cities*, *COP15 Copenhagen*, *The Sustainable Development Goals (SDGs)*, *The Global Competitiveness Report* dan lain-lain yang berkaitan. (Rujuk Rajah 3.1 dan 3.2).

Rajah 3.1: Dasar Dan Polisi Yang Diambilkira Dalam Pembentukan DPN2

Rajah 3.2: Matlamat Ke-11: Sustainable Development Goals (SDGs)

MATLAMAT KE- 11 - *SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS* (SDGs)

MEMASTIKAN BANDAR-BANDAR DAN PENEMPATAN MANUSIA YANG INKLUSIF, SELAMAT, BERDAYA TAHAN DAN MAMPAN

1. Memastikan akses untuk semua bagi aspek perumahan yang mencukupi, selamat, berpatutan dan dilengkapi dengan perkhidmatan asas.
2. Menyediakan akses kepada sistem pengangkutan yang selamat, murah, mudah dan mampan untuk semua, meningkatkan keselamatan jalan raya, terutamanya mengembangkan perkhidmatan pengangkutan awam, dengan perhatian khusus kepada keperluan bagi golongan lemah, wanita, kanak-kanak, orang kurang upaya dan orang tua.
3. Meningkatkan aspek perbandaran yang inklusif dan mampan dan keupayaan untuk penyertaan, integrasi dan perancangan serta pengurusan mampan bagi petempatan manusia di semua negara.
4. Mengukuhkan usaha untuk melindungi dan menjaga warisan budaya dan warisan semulajadi di dunia.
5. Mengurangkan jumlah kematian, bilangan orang yang terjejas dan kerugian ekonomi relatif terus kepada keluaran dalam negara kasar (KDNK) global yang disebabkan oleh bencana, termasuk bencana yang berkaitan dengan air dan tumpuan perlindungan kepada orang miskin serta orang yang terjejas.

Sumber: United Nations - Universal Sustainable Development Goals, 2015

Taman Tasik Taiping, Perak

Pernyataan Dasar DPN2 ialah -

PERNYATAAN DASAR

Memandu Dan Menyelaras Perancangan Dan Pembangunan
Perbandaran Yang Mampan Dengan Penekanan Terhadap Keseimbangan
Pembangunan **Fizikal, Alam Sekitar, Sosial** Dan **Ekonomi Negara**

Suruhanjaya Dunia mengenai alam sekitar dalam Laporan Bruntland, 1987 mendefinisikan pembangunan mampan sebagai “pembangunan yang membolehkan generasi semasa memenuhi keperluannya tanpa mengabaikan keperluan generasi akan datang dalam memenuhi keperluan mereka”.

Mampan dalam DPN2 meliputi aspek fizikal, alam sekitar, sosial dan juga ekonomi. Bandar Mampan yang dimaksudkan ialah pembangunan fizikal sesebuah bandar yang dilaksanakan secara optimum berdasarkan kepada keperluan penduduknya tanpa mengabaikan aspek kawalan alam sekitar yang mana faedah dari pembangunan dan perkembangan ekonomi bandar tersebut dapat dirasakan oleh semua golongan masyarakat termasuk golongan kanak-kanak, golongan belia, warga emas dan juga orang kurang upaya (OKU) yang hidup dalam suasana yang harmoni dan bersatu padu.

KL Sentral, Kuala Lumpur

Hasil persetujuan antara agensi pelaksana, agensi sokongan dan agensi pemantau, maka jelaslah agensi-agensi ini akan mengemukakan senarai semak untuk dimasukkan sebagai tugas rasmi agensi masing-masing dan yang perlu diluluskan oleh pihak yang berwajib. Ini penting bagi memastikan keupayaan kewangan dan tadbir urus yang baik dapat diamalkan (Prinsip 1) agar DPN2 berjaya dilaksanakan demi kesejahteraan rakyat dan tidak mengulangi kelemahan pelaksanaan yang terdahulu. Penerangan terperinci mengenai Visi dan lima (5) prinsip DPN2 dijelaskan dalam Bab 4.0 dan 5.0 yang mana visi dan prinsip tersebut akan dijadikan sebagai kerangka perbandaran di Malaysia.

CARA-CARA PENGGUNAAN DPN2

- 1 Setiap agensi yang terlibat perlu merujuk kepada DPN2 untuk definisi bandar dan menggunakan konsep had sempadan bandar dalam menentukan pembangunan di bandar masing-masing;
- 2 Agensi pemantau, agensi pelaksana dan agensi sokongan perlu merujuk kepada semua tindakan yang telah ditetapkan di dalam setiap prinsip bagi memudahkan pelaksanaan di bandar masing-masing;
- 3 Setiap PBT boleh menyemak hierarki bandar masing-masing di Pelan Hierarki Bandar bagi setiap negeri yang mana hierarki bandar tersebut berdasarkan unjuran penduduk pada tahun 2025.

4.0 VISI DAN PRINSIP DASAR PERBANDARAN NEGARA KEDUA

BAB 4.0: VISI DAN PRINSIP DASAR PERBANDARAN NEGARA KEDUA

Visi DPN2 adalah seperti berikut -

VISI

Bandar Yang Mampan Untuk Kesejahteraan Rakyat

Bagi mencapai visi ini, lima (5) prinsip telah digariskan untuk membentuk strategi dan tindakan-tindakan yang akan diambil. Prinsip-prinsip ini adalah penting bagi memastikan semua agensi dan organisasi yang terlibat di dalam melaksanakan DPN2 ini memahami hala tuju DPN2.

Lima (5) prinsip utama DPN2 adalah -

PRINSIP 1: Tadbir Urus Bandar Yang Baik

PRINSIP 2: Bandar Yang Berdaya Huni

PRINSIP 3: Ekonomi Bandar Yang Berdaya Saing

PRINSIP 4: Pembangunan Bandar Yang Inklusif dan Saksama

PRINSIP 5: Pembangunan Hijau dan Persekitaran Bersih

DPN2 mempunyai 113 tindakan yang perlu dilaksanakan bagi mencapai 62 strategi dan 36 objektif. DPN2 ini juga mengandungi indikator serta pengukuran bagi setiap tindakan untuk menilai pencapaiannya.

Bagi setiap prinsip, objektif dan strategi dibentuk serta diperincikan dengan tindakan-tindakan yang perlu dilaksanakan berdasarkan keutamaan. Ini dijangka akan memudahkan agensi pelaksana melaksanakan tindakan-tindakan yang dicadangkan.

Rajah 4.1: Ringkasan Bilangan Prinsip, Objektif, Strategi dan Tindakan Dalam DPN2

CIRI-CIRI TADBIR URUS BANDAR YANG BAIK

- i. Berasaskan prinsip agama;
- ii. Kejujuran dan keikhlasan;
- iii. Semangat bekerjasama;
- iv. Bijaksana dan berwawasan;
- v. Berorientasikan pihak berkepentingan;
- vi. Bertanggungjawab;
- vii. Berpengetahuan dan mahir berkomunikasi;
- viii. Responsif;
- ix. Saksama dan inklusif;
- x. Efektif dan efisien;
- ix. Mematuhi undang-undang; dan
- xi. Berintegriti dan telus

OBJEKTIF-OBJEKTIF

- i. Pelaksanaan DPN2 Secara Efektif;
- ii. Penentuan Sempadan Bandar;
- iii. Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan;
- iv. Pengurusan Aset Secara Efisien Dan Sistematis
- v. Penglibatan Masyarakat Dalam Projek Dan Program Pembangunan;
- vi. Pengukuhan Komunikasi Dan Kerjasama Yang Bersepadu Di Kalangan Semua Agensi Kerajaan Persekutuan, Kerajaan Negeri, PBT Dan Badan Berkanun;
- vii. Pelaksanaan Program LA21 Dan Inisiatif Mampan Yang Lebih Efektif; dan
- viii. Pemerkasaan PBT Dari Aspek Fizikal Dan Penyampaian Perkhidmatan.

4.1 Prinsip 1: Tadbir Urus Bandar Yang Baik

Tadbir urus bandar yang baik adalah pra-syarat kepada pewujudan bandar yang berdaya huni, selamat dan berdaya saing. Kecekapan perkhidmatan yang disediakan m e n y e b a b k a n pertumbuhan ekonomi yang sihat di sesebuah bandar. Tadbir urus bandar yang baik akan memastikan penggunaan sumber di sesebuah bandar digunakan secara optimum dan berkesan, di samping memberi perkhidmatan bandar yang cepat dan efisien.

PBT sebagai agensi utama bertanggungjawab ke atas perancangan, pembangunan dan pengurusan bandar hendaklah sentiasa berusaha untuk meningkatkan sistem penyampaian supaya selari dengan kehendak komuniti. PBT perlu sentiasa mengadakan kerjasama yang berterusan dengan komuniti agar pandangan mereka mudah disampaikan dan dibincangkan untuk kesejahteraan mereka.

Bangunan Perdana Putra, Putrajaya

4.2 Prinsip 2: Bandar Yang Berdaya Huni

Jumlah penduduk di bandar-bandar yang semakin meningkat menyebabkan kerajaan perlu merancang agar setiap bandar berkeadaan selesa, aman dan lengkap dengan kemudahan komuniti seperti klinik, sekolah, dewan orang ramai serta persekitaran yang selamat. Selain itu, dalam keadaan dunia tanpa sempadan pada masa ini, sesebuah bandar hendaklah dilengkapi dengan kemudahan telekomunikasi yang terkini bagi membolehkan kegiatan ekonomi mahupun sosial dapat dilaksanakan dengan mudah dan cepat.

Bandar yang dilengkapi dengan kemudahan asas, infrastruktur, sistem pengangkutan yang baik, kejuruan yang selesa, keselamatan yang terjamin dan persekitaran yang bersih adalah sebuah bandar yang berdaya huni. Sehubungan itu, Pihak Berkuasa Negeri, PBT dan agensi yang terlibat perlu mengambil tindakan yang wajar ke arah membekalkan kediaman yang mampu dimiliki oleh semua lapisan rakyat dan penyediaan aktiviti kejuruan yang sesuai ke arah membentuk masyarakat yang sihat dan bersatu padu.

CIRI-CIRI BANDAR YANG BERDAYA HUNI

- i. Lengkap;
- ii. Selamat;
- iii. Mampu tanggung;
- iv. Beridentiti dan menarik;
- v. Sihat;
- vi. Integrasi sosial; dan
- vii. Berdaya tahan

OBJEKTIF-OBJEKTIF

- i. Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat;
- ii. Tangani Peningkatan Kos Sara Hidup;
- iii. Pemerkasaan Sistem Pengangkutan Awam Yang Komprehensif, Mampan, Bersepadu, Efisien Dan Mampu Tanggung;
- iv. Perkhidmatan Infrastruktur, Utiliti Dan Kemudahan Perbandaran Yang Efisien Dan Bersepadu;
- v. Pelaksanaan Reka Bentuk Bandar Yang Selamat Dan Beridentiti;
- vi. Peningkatan Gaya Hidup Sihat Dan Rendah Karbon;
- vii. Akses Yang Menyeluruh Kepada Kemudahan Kesihatan Yang Berkualiti;
- viii. Masyarakat Bandar Yang Bersatu Padu, Penyayang Dan Prihatin;
- ix. Persekitaran Bandar Yang Selamat; dan
- x. Pengurusan Risiko Bencana Yang Komprehensif.

Taman Tema Air, KLCC

Sekolah Kebangsaan Karak, Pahang

Masjid Jamek Karak, Pahang

CIRI-CIRI EKONOMI BANDAR YANG BERDAYA SAING

- i. Menarik pelaburan;
- ii. Produktif;
- iii. Pemusatan ekonomi;
- iv. Pembangunan modal insan;
- v. Aglomerasi; dan
- vi. Inovatif dan penyelidikan berterusan

OBJEKTIF-OBJEKTIF

- i. Peningkatan Daya Saing Dan Kepadatan Ekonomi Bandar;
- ii. Peningkatan Produktiviti Modal Insan;
- iii. Penyediaan Sistem Komunikasi Yang Cepak dan Efektif;
- iv. Penggunaan Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu Dan Tanah Adat Dalam Bandar Yang Optimum;
- v. Pengintegrasian Perancangan Pembangunan Kampung Dalam Bandar; dan
- vi. Penggunaan Kawasan "Brownfield" Yang Optimum.

4.3 Prinsip 3: Ekonomi Bandar Yang Berdaya Saing

Bandar memainkan peranan penting dalam pembangunan ekonomi negara. Pada masa ini, bandar bukan sahaja perlu berdaya huni tetapi juga perlu berdaya saing iaitu berupaya menarik pelaburan asing. Bandar yang berdaya saing perlu mampu meningkatkan keupayaan dan kedudukannya sebagai sebuah lokasi pelaburan strategik yang mempunyai keberkesanan kos bagi menggalak dan membantu membangunkan firma-firma yang berdaya saing. Keadaan ini akan meningkatkan prestasi yang baik daripada segi faedah ekonomi.

Bandar yang berdaya saing juga boleh menggalakkan kreativiti dan inovasi di kalangan firma dan institusi yang dapat meningkatkan produktiviti negara, di samping mewujudkan masyarakat yang berpengetahuan. Sehubungan itu, agensi berkaitan dan PBT hendaklah memastikan bandar-bandar di Malaysia dilengkapi dengan teknologi terkini dan kemudahan logistik yang efektif.

Maybank, Jalan Tun H.S Lee

4.4 Prinsip 4: Pembangunan Bandar Yang Inklusif dan Saksama

Inklusif bermaksud semua usaha pembangunan boleh dinikmati oleh semua lapisan masyarakat iaitu dari segi umur, etnik, jantina, status sosio-ekonomi, taraf pendidikan dan agama. Manakala saksama pula merujuk kepada keadaan yang mana semua lapisan masyarakat mempunyai hak dan peluang yang sama untuk melibatkan diri dalam pembangunan ekonomi mahupun pembangunan fizikal dan sosial.

Penduduk tanpa mengira lokasi dan kedudukan sosio-ekonomi hendaklah berpeluang menikmati akses yang saksama kepada infrastruktur dan kemudahan asas. Ini akan melahirkan masyarakat yang lebih progresif dan inklusif seiring dengan semangat 1Malaysia.

CIRI-CIRI PEMBANGUNAN BANDAR YANG INKLUSIF DAN SAKSAMA

- i. Semua golongan dan lapisan masyarakat mempunyai hak, peluang dan faedah yang sama dalam mendapatkan kemudahan pendidikan, kesihatan dan lain-lain kemudahan sosial;
- ii. Faedah pembangunan ekonomi diagihkan secara saksama kepada semua lapisan masyarakat; dan
- iii. Pembangunan fizikal yang menyeluruh dan saksama bagi setiap golongan masyarakat.

OBJEKTIF-OBJEKTIF

- i. Tumpuan Program Yang Khusus Untuk Kebajikan Isi Rumah B40;
- ii. Peningkatan Pendapatan Isi Rumah B40;
- iii. Penglibatan Bumiputera Dalam Pembangunan Ekonomi;
- iv. Peningkatan Keupayaan Golongan Belia Untuk Menyumbang Dan Menerima Faedah Pembangunan Bandar; dan
- v. Penyediaan Keperluan Golongan Warga Emas Dan Orang Kurang Upaya (OKU) Dalam Pembangunan Bandar Yang Pelbagai.

CIRI-CIRI PEMBANGUNAN HIJAU DAN PERSEKITARAN BERSIH

- i. Penggunaan teknologi hijau dalam pengurusan sumber;
- ii. Pengurusan alam sekitar dan sisa pepejal yang mampan; dan
- iii. Penyediaan persekitaran kejiranan yang selamat, bersih dan selesa dengan gaya hidup rendah karbon.

OBJEKTIF-OBJEKTIF

- i. Penerapan Elemen Hijau Dalam Pembangunan Bandar;
- ii. Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien Dan Mampan;
- iii. Peningkatan Kualiti Gaya Hidup Sihat Dan Udara Yang Bersih Dalam Bandar;
- iv. Pengurusan Badan Air Yang Efisien Dan Mampan;
- v. Penambahan Saiz, Kualiti Dan Bilangan Kawasan Lapang;
- vi. Penambahan Saiz Dan Kualiti Kawasan Hijau; dan
- vi. Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih.

4.5 Prinsip 5: Pembangunan Hijau dan Persekitaran Bersih

Malaysia telah berikrar untuk mengurangkan intensiti pelepasan karbon sehingga 45% menjelang 2030. Selaras dengan ini, Putrajaya dan Cyberjaya telah dipilih sebagai pelopor kepada bandar berteknologi hijau di negara ini. Antara inisiatif kerajaan untuk menerapkan pembangunan hijau adalah kewujudan kejiranan hijau yang berfokuskan kepada gaya hidup rendah karbon seperti penggunaan pengangkutan awam, basikal, reka bentuk bangunan rendah karbon dan kebun komuniti.

Pembangunan hijau akan memastikan persekitaran yang selesa dan iklim yang sihat, manakala konsep kebun komuniti akan menggalakkan kerjasama yang erat di kalangan penduduk di kejiranan berkaitan. Selain itu, pembangunan hijau akan dapat mengawal penggunaan tenaga yang lebih mampan dan efisien.

Taman Metropolitan, Kepong

5.0 KERANGKA PERBANDARAN DI MALAYSIA

BAB 5.0

KERANGKA PERBANDARAN DI MALAYSIA

Potensi perkembangan bandar perlu dirancang dengan sebaik mungkin selaras dengan perubahan teknologi dan cabaran globalisasi. Ini adalah untuk memastikan bandar dapat memberi sumbangan yang maksimum kepada pertumbuhan ekonomi negara. Proses perkembangan bandar yang tidak terkawal telah menyebabkan rebakan bandar sehingga sebahagian daripada kawasan pertanian utama dan kawasan sensitif alam sekitar telah dibangunkan sebagai kawasan pembangunan.

Rancangan Fizikal Negara Ke-3 (RFN Ke-3) telah mengenalpasti enam (6) konurbasi di Malaysia iaitu -

- i. Konurbasi Nasional (Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Wilayah Persekutuan Putrajaya dan sebahagian daripada Negeri Selangor termasuklah Daerah Klang, Daerah Petaling, Daerah Gombak, Daerah Hulu Langat, Daerah Kuala Langat serta Daerah Sepang);
- ii. Konurbasi Selatan (sekitar Johor Bahru termasuk Iskandar Puteri, Senai, Kulai, Skudai, Pasir Gudang, Tanjung Pelepas, Pontian, Kota Tinggi, Desaru dan Pengerang);
- iii. Konurbasi Utara (Pulau Pinang dan sebahagian Seberang Perai);
- iv. Konurbasi Timur (sekitar Kuantan - Pekan - Gambang);
- v. Konurbasi Kota Kinabalu (sekitar Bandaraya Kota Kinabalu, Tuaran, Putatan dan Papar); dan
- vi. Konurbasi Kuching (sekitar Bandaraya Kuching).

12 Zon Promosi Pembangunan (ZPP) di Semenanjung Malaysia, satu (1) di Wilayah Persekutuan Labuan dan empat (4) di Negeri Sabah merupakan kawasan aglomerasi bandar yang mempunyai hubungkait ekonomi yang berpotensi untuk membangun dengan pesat dan memberi fokus ke atas pertambahan penduduk dan pembangunan negeri.

- **Pusat petempatan yang mempunyai hubungkait yang kukuh dari segi aktiviti ekonomi, sosial dan juga pentadbiran;**
- **Mempunyai bilangan penduduk melebihi 10,000 orang dan merupakan pusat pekerjaan utama; dan**
- **Mempunyai kemudahan perbandaran yang mencukupi dan berdaya maju.**

Terdapat 37 Pusat Katalis di Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan serta 10 di Negeri Sabah. Pusat Katalis merupakan bandar sederhana dan kecil yang mempunyai lokasi yang strategik bagi memandu pertumbuhan perbandaran kawasan sekitarnya dan berpotensi untuk menjadi hab yang mempunyai fungsi khusus. Pusat Katalis juga merupakan kawasan di luar Konurbasi dan ZPP yang mempunyai fungsi dan kepentingan dalam pembangunan ekonomi tempatan.

Sehubungan itu, bagi memastikan bandar dapat diuruskan dengan baik, DPN2 telah digubal untuk membantu PBT dalam mengurus bandar-bandar di dalam kawasan PBT.

5.1 Definisi Bandar

Definisi bandar adalah -

Kawasan yang diwartakan serta kawasan tepu bina yang bersempadan dengannya dan gabungan kedua-dua kawasan ini mempunyai penduduk 10,000 orang atau lebih; atau *kawasan pembangunan khusus; atau pusat pentadbiran daerah walaupun penduduk kurang daripada 10,000 orang dan sekurang-kurangnya 60% penduduknya berumur 15 tahun dan ke atas terlibat dalam aktiviti bukan pertanian.

***Kawasan Pembangunan Khusus:**

"Kawasan pembangunan yang tidak diwartakan dan boleh dikenalpasti serta terpisah dari mana-mana kawasan yang diwartakan atau kawasan tepu bina melebihi lima (5) km. Kawasan berkenaan mempunyai penduduk sekurang-kurangnya 10,000 orang dengan 60% daripada penduduknya berumur 15 tahun dan ke atas terlibat dalam aktiviti bukan pertanian".

Rajah 5.1: Ilustrasi Definisi Bandar

5.2 Penentuan Had Sempadan Bandar

Penentuan Had Sempadan Bandar amat penting dalam merancang pertumbuhan perbandaran untuk mengelakkan masalah rebakan bandar (urban sprawl) yang akan menyebabkan pembaziran sumber. Had Sempadan Bandar membolehkan PBT menetapkan kawasan yang boleh dibangunkan dan kawasan yang perlu dikekalkan sebagai kawasan hijau.

Sempadan bandar adalah penting bagi memudahkan pentadbiran sesuatu bandar. Oleh itu, dicadangkan supaya setiap rancangan tempatan menggunakan dan mengaplikasikan istilah dan kriteria had pembangunan bandar yang diutarakan dalam DPN2. Bagi bandar-bandar yang telah tersenarai dalam Kajian Profil Bandar (KPB) (2009) dan KPB2 (2013), PBN perlu mengambil tindakanewartakan sempadan bandar tersebut yang telah dikenalpasti dalam kajian ini.

Terdapat dua (2) konsep Penentuan Had Sempadan Bandar yang telah dikenalpasti untuk dilaksanakan di sesebuah bandar iaitu Sempadan Pertumbuhan Bandar / *Urban Growth Boundary* (UGB) dan Sempadan Pembendungan Bandar / *Urban Containment Boundary* (UCB).

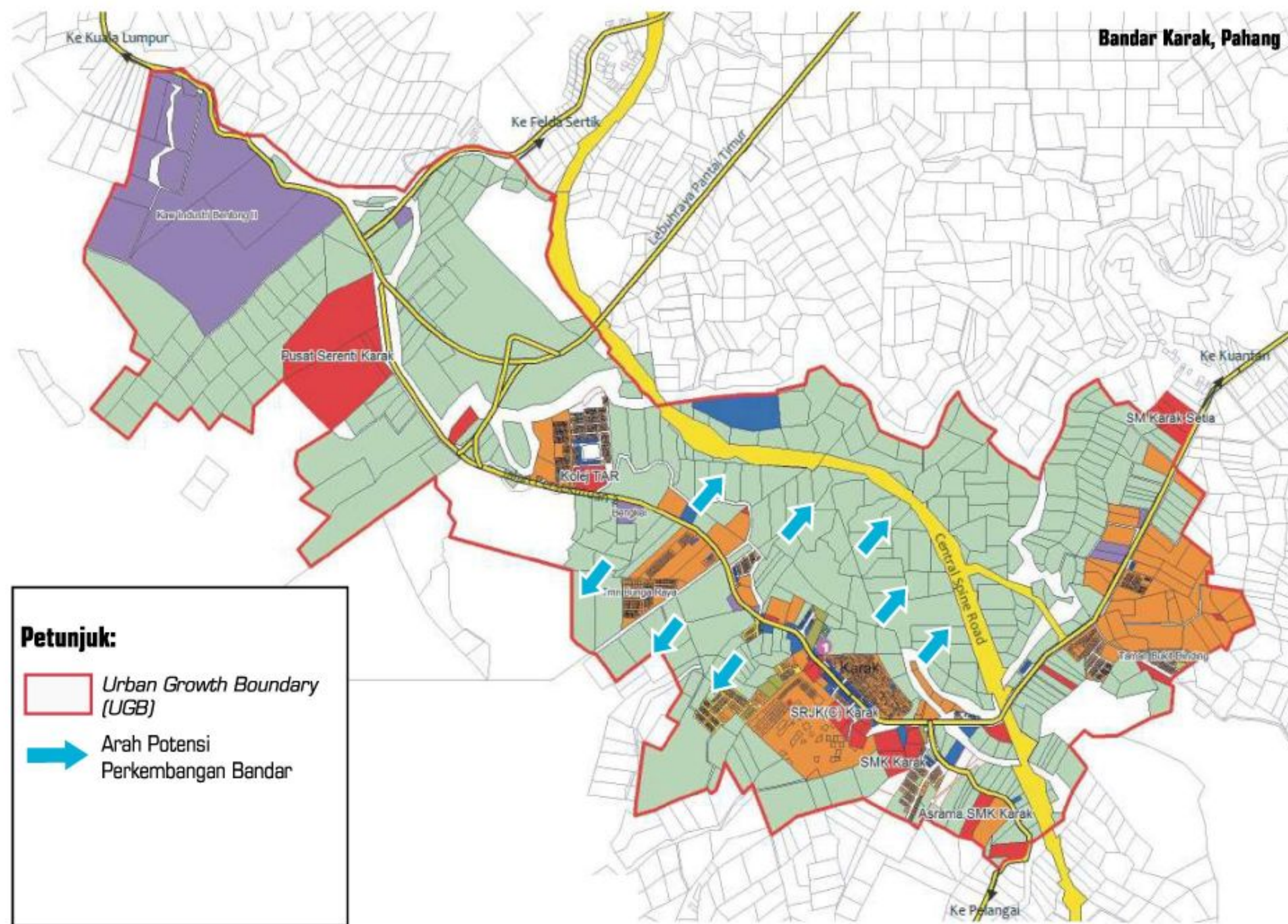
5.2.1 Sempadan Pertumbuhan Bandar / *Urban Growth Boundary* (UGB)

- UGB yang ditetapkan bagi pembangunan sesuatu bandar sepertimana yang dikenalpasti dalam rancangan pemajuan;
- UGB merupakan satu garisan yang mengelilingi kawasan perbandaran sedia ada untuk menjadi pemisah antara kawasan yang boleh dibangunkan atau tidak;
- Kawasan liputan UGB lebih luas berbanding kawasan pembangunan sedia ada bagi memberi suntikan ekonomi serta mewujudkan bandar yang berdaya saing khususnya untuk bandar kecil dan sederhana.

Bandar Batu Pahat, Johor

Rajah 5.2: Contoh Pemakaian UGB

Sumber: Profil Bandar Kedua Negeri Pahang, 2013

Sekolah Kebangsaan Karak, Pahang

Masjid Jamek Karak, Pahang

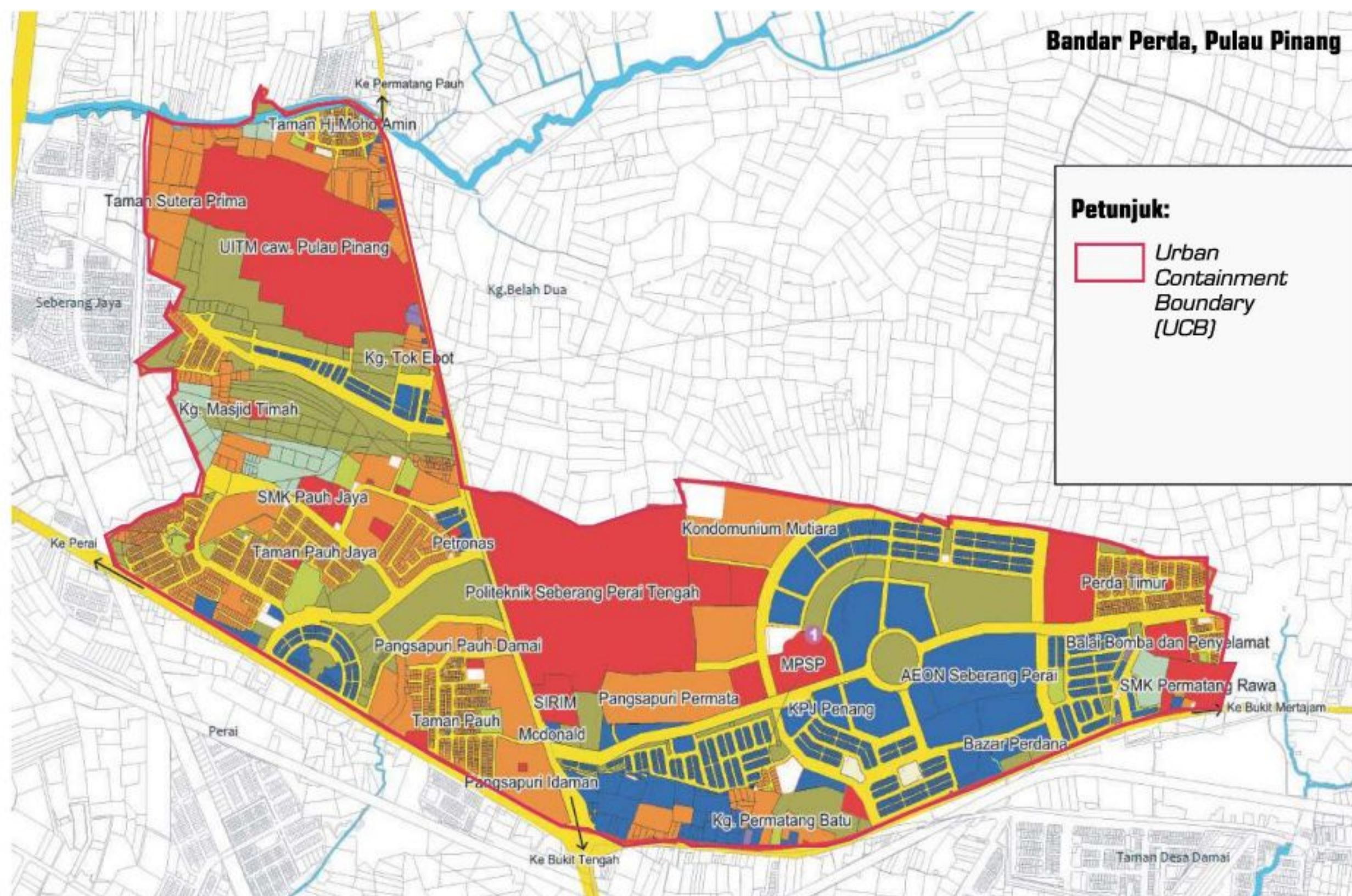
5.2.2 Sempadan Pembendungan Bandar / *Urban Containment Boundary (UCB)*

- UCB merupakan satu garisan yang mengelilingi kawasan perbandaran sedia ada untuk menghadkan pembangunan perbandaran;
- UCB membantu PBT untuk memenuhi beberapa matlamat perancangan seperti -
 - a. Meningkatkan kebolehlaksanaan dan daya maju pengangkutan awam dengan penumpuan pembangunan;
 - b. Menggalakkan pembangunan bercampur;
 - c. Memaksimumkan penggunaan infrastruktur sedia ada dan mengurangkan kos infrastruktur baru;
 - d. Menghidupkan atau menggiatkan pusat bandar;
 - e. Mengekalkan *working land base* (pertanian, luar bandar, hutan, tanah dan sumber lain); dan
 - f. Menentukan kawasan pembangunan masa hadapan.
- Diaplikasikan di kawasan serakan konurbasi yang telah berkembang secara meluas dan tidak efisien serta mengancam kawasan pertanian utama negara dan kawasan sensitif alam sekitar.
- UCB juga digunakan dalam kawasan pembangunan khusus yang dibangunkan berdasarkan spekulasi dan belum digazetkan lagi.
- Kebiasaannya, penentuan UCB boleh menggunakan sempadan pertumbuhan sedia ada untuk mengawal rebakan bandar secara tidak efisien.

Pemandangan di sekitar Pusat Bandar Kuala Lumpur

Rajah 5.3: Contoh Pemakaian UCB

Sumber: Profil Bandar Kedua Negeri Pulau Pinang, 2013

Balai Bomba dan Penyelamat Malaysia, Perda, Pulau Pinang

Ibu Pejabat Polis Daerah, Seberang Perai Tengah

5.3 Kriteria Penentuan Had Sempadan Bandar

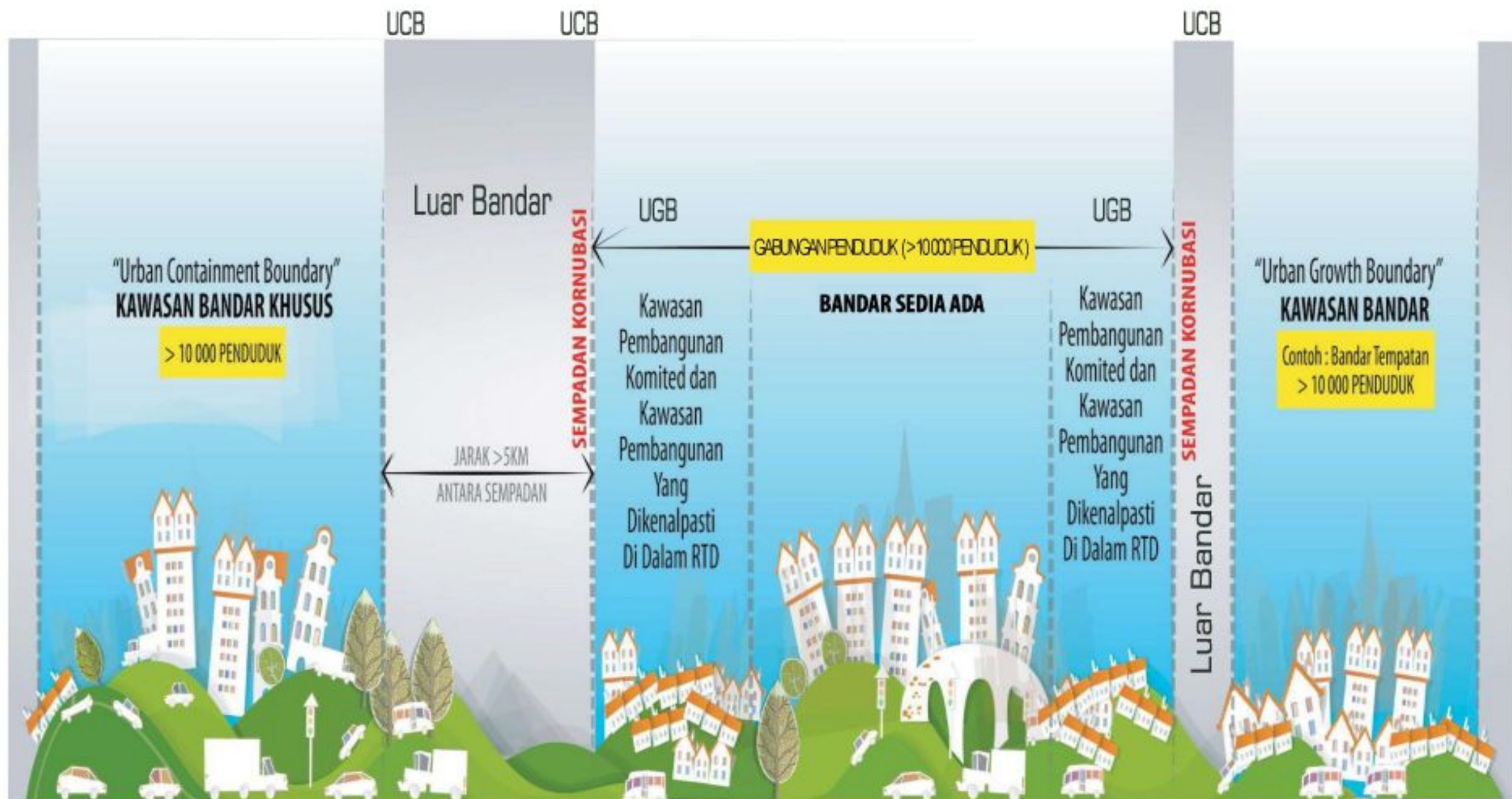
Penentuan Had Sempadan Bandar adalah amat penting bagi memastikan bandar-bandar di Malaysia berkembang maju secara teratur dan efisien. Sempadan bandar dapat mengurangkan rebakan bandar yang mana telah menimbulkan banyak kesan negatif terhadap alam sekitar. Penetapan UCB dan UGB perlu dikenalpasti dalam Rancangan Struktur Negeri dan Rancangan Tempatan di bawah Akta 172.

Berikut merupakan 11 kriteria Penetapan Had Sempadan Bandar iaitu:

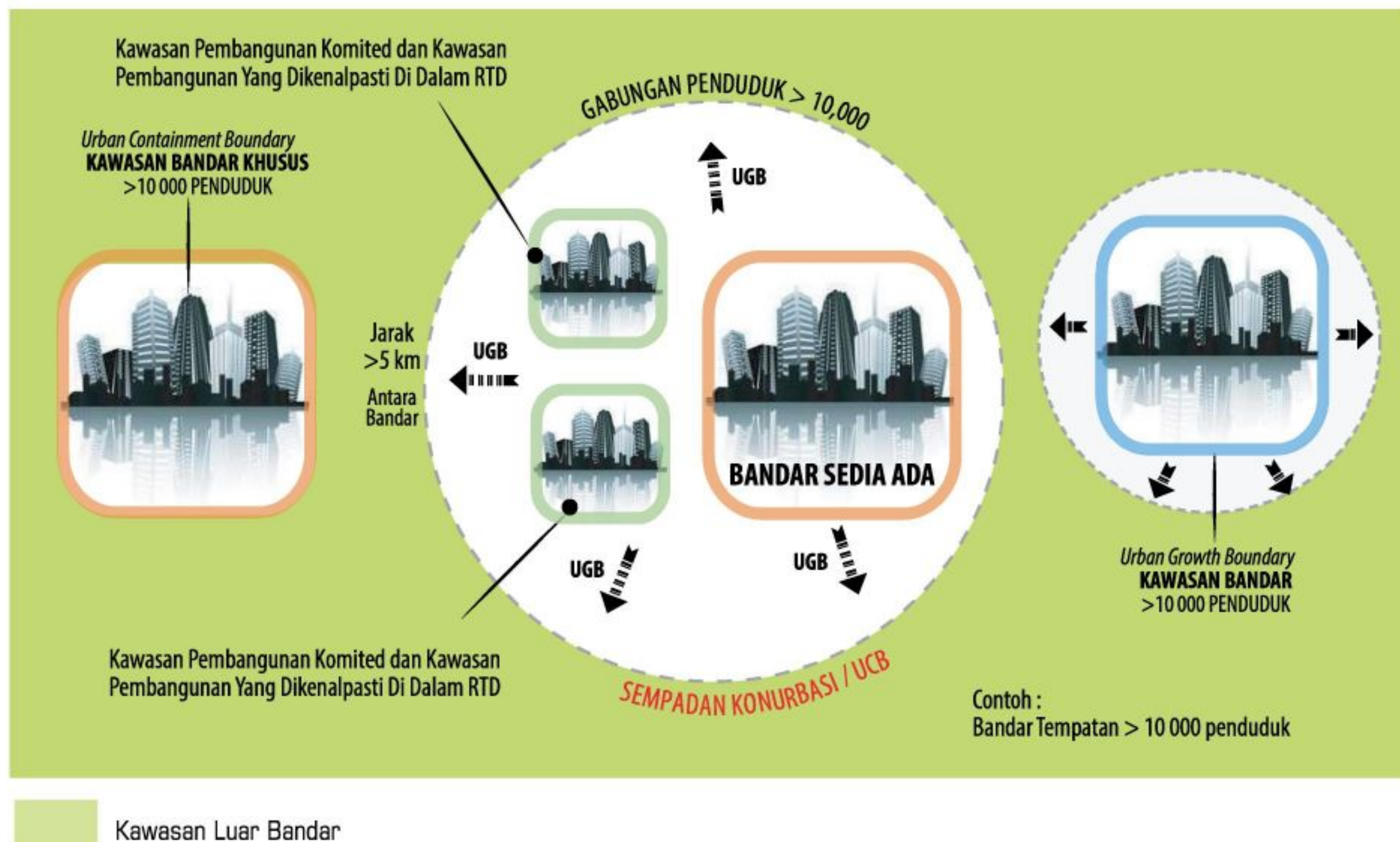
Jadual 5.1: 11 Kriteria Penetapan Had Sempadan Bandar

NO.	KRITERIA	PENERANGAN
1.	Sempadan Pentadbiran Bandar Sedia Ada	Menentukan sama ada penggunaan UCB atau UGB
2.	Saiz Penduduk	≥ 10,000 penduduk/ Pusat Pentadbiran Daerah
3.	Geografi (Contoh: Topografi, Geologi dan lain-lain)	Sungai, bukit atau gunung boleh menjadi sempadan UCB/UGB
4.	Alam Sekitar (Contoh: KSAS, Hutan Simpan, Badan Air dan lain-lain)	Kawasan sensitif alam sekitar perlu diletakkan di luar sempadan UCB/UGB terutama jika berada di luar sempadan bandar sedia ada
5.	Kawasan Tepu Bina	Diambil kira dalam kawasan UCB/UGB. Tepu bina di luar bandar sedia ada boleh dimasukkan dalam sempadan mengikut kesesuaian dan intensiti
6.	Kawasan <i>Brownfield</i> / Tanah Kosong	Jika berada dalam sempadan bandar sedia ada perlu dimasukkan dan dibangunkan
7.	Pembangunan Komited	Dimasukkan dalam sempadan UCB/UGB kerana akan menjadi sebahagian dari kawasan tepu bina
8.	Sempadan Lot	Sempadan perlu mengikut lot sedia ada untuk memudahkan perancangan dan pembangunan tanah
9.	Jajaran Jalan Utama	Dipertimbangkan jika sesuai sebagai sempadan
10.	Kawasan Yang Berpotensi Dari Segi Ekonomi dan Sosial	Diambil kira untuk perancangan dan perancangan bandar akan datang
11.	Kawasan Yang Berpotensi Dibangunkan Dalam Rancangan Pembangunan	Sebahagian atau keseluruhan kawasan berpotensi boleh dimasukkan dalam UCB/UGB

Rajah 5.4: Contoh Penggunaan Had Sempadan Pertumbuhan Bandar

Rajah 5.5: Contoh Penggunaan Sempadan Pertumbuhan Bandar (UGB) dan Sempadan Pembendungan Bandar (UCB)

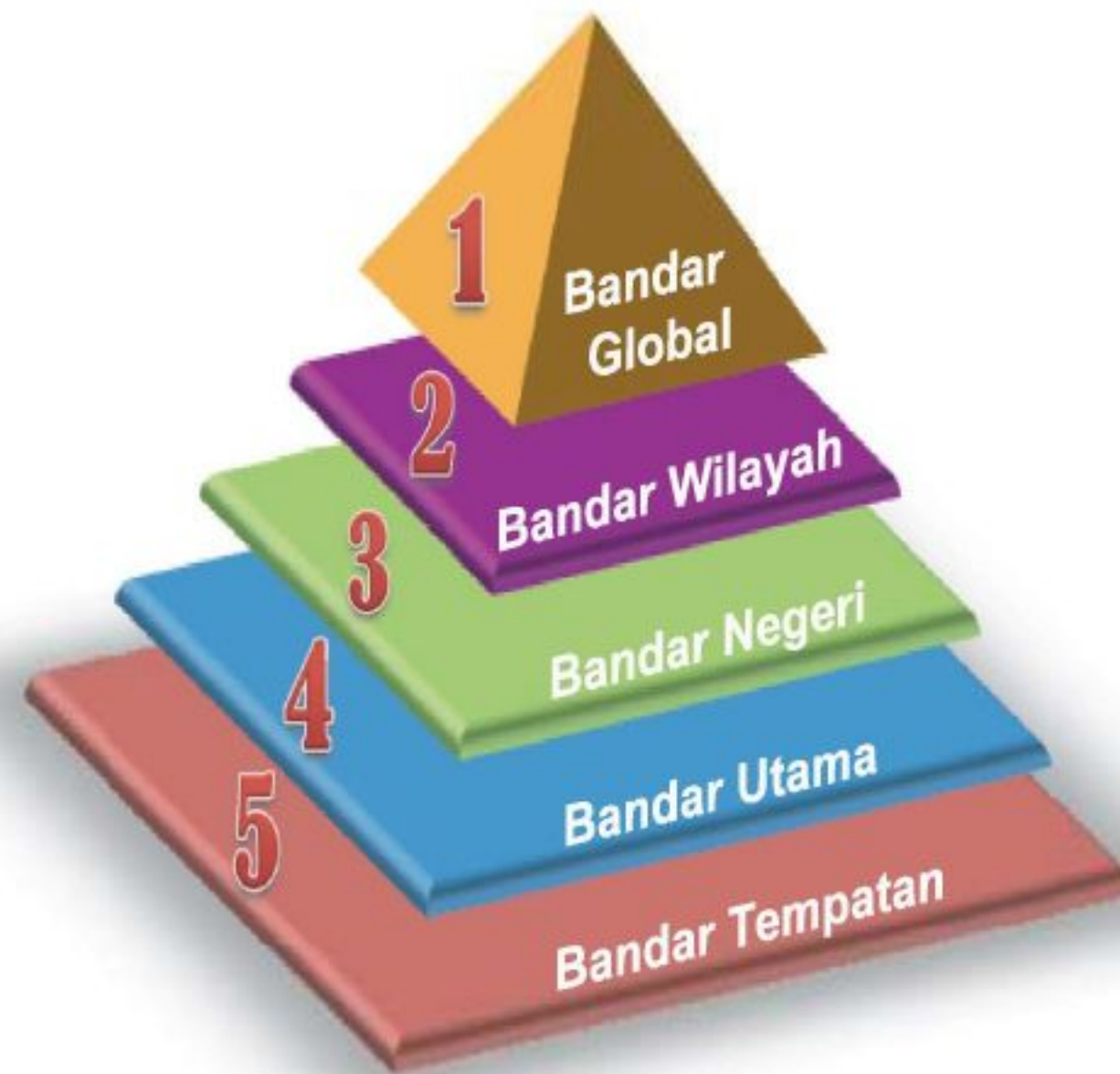

5.4 Hierarki Bandar

DPN2 telah mengenalpasti 283 buah bandar di Semenanjung Malaysia (Rajah 5.6) manakala lima (5) buah bandar di Wilayah Persekutuan Labuan (Rajah 5.7). Bandar-bandar ini terbahagi kepada lima (5) peringkat hierarki bandar. Ini adalah berasaskan kepada unjuran penduduk tahun 2025 sepertimana yang ditunjukkan dalam Jadual 5.2.

Dari segi fungsi bandar, setiap 288 bandar di Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan mempunyai fungsi umum bandar. Fungsi umum bandar merujuk kepada fungsi asas bandar yang menawarkan kemudahan perniagaan, perumahan, pendidikan, kesihatan, pengangkutan, rekreasi dan sosial kepada penduduk setempat. Pertumbuhan fizikal dan ekonomi di bandar-bandar ini secara umumnya dipacu oleh sektor perniagaan dan perdagangan.

HIERARKI BANDAR
DASAR PERBANDARAN NEGARA KEDUA

Bandaraya Johor Bahru, Johor

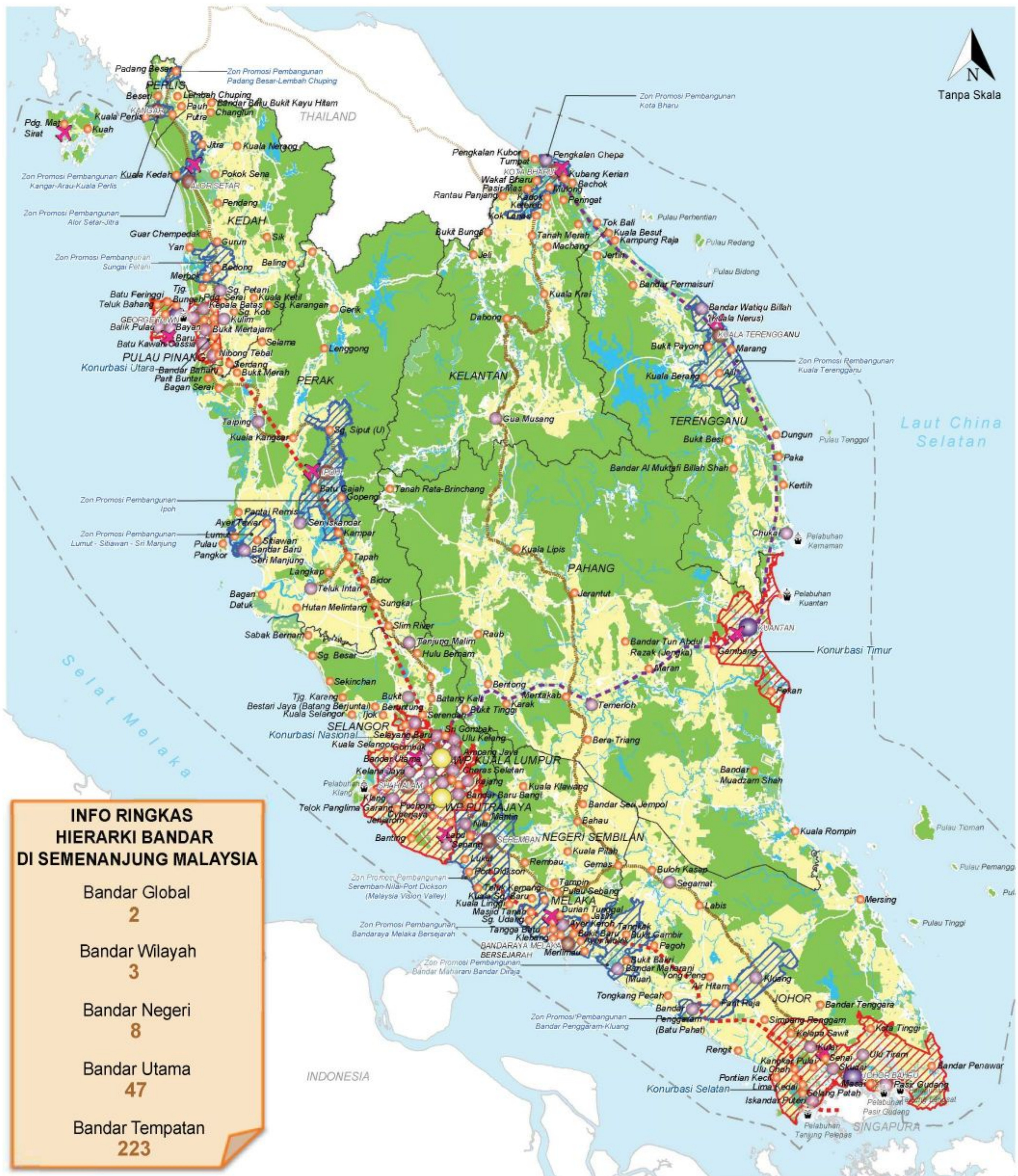
Lumut, Perak

Wilayah Persekutuan Putrajaya

Jadual 5.2: Klasifikasi dan Definisi Hierarki Bandar

NO.	HIERARKI	DEFINISI	SAIZ PENDUDUK
1	Bandar Global	Bandar Global merupakan bandar yang mempunyai kepentingan di dalam sistem ekonomi global. Ia mempunyai kesemua atau sebahagian besar daripada 13 kriteria Bandar Global berikut - 1. Pelbagai perkhidmatan kewangan antarabangsa terutamanya dalam bidang kewangan, insurans, harta tanah, perbankan, perakauanan dan pemasaran 2. Ibu pejabat, syarikat-syarikat multinasional 3. Kewujudan ibu pejabat kewangan, bursa saham dan institusi kewangan utama 4. Mendominasi perdagangan dan ekonomi kawasan sekitar yang menjangkau wilayah 5. Pusat pembuatan utama dengan kemudahan pelaburan 6. Lokasi membuat keputusan penting yang memberi impak kepada negara dan dunia 7. Pusat idea-idea baru dan inovasi dalam perniagaan, ekonomi, budaya dan politik 8. Pusat media dan komunikasi untuk rangkaian global 9. Pengaruh terhadap negara yang memberi kesan signifikan di peringkat antarabangsa 10. Peratusan penduduk yang tinggi bekerja dalam sektor-sektor perkhidmatan dan maklumat 11. Institusi pendidikan yang berkualiti tinggi termasuk universiti terkenal, kehadiran pelajar antarabangsa dan kemudahan penyelidikan 12. Infrastruktur pelbagai fungsi menawarkan beberapa kemudahan dan perkhidmatan undang-undang, perubatan dan hiburan yang terbaik di dalam negara 13. Perhubungan laut dan udara antarabangsa yang meluas	>3.5 Juta Penduduk (untuk keseluruhan konurbasi)
2	Bandar Wilayah	Bandar Wilayah merupakan sebuah ibu negeri yang mempunyai pengaruh ekonomi dan pentadbiran yang melepasi sempadan wilayah dan negara. Ia mempunyai pengaruh ekonomi ke kawasan wilayah antarabangsa melebihi ibu negeri yang lain. Ia menepati beberapa kriteria Bandar Global seperti kriteria 1,2,4,5,7,9,10,11,12 dan 13.	>1.5 - 3.5 Juta Penduduk (untuk keseluruhan konurbasi)
3	Bandar Negeri	Bandar Negeri merupakan Ibu Negeri bagi setiap negeri yang tidak termasuk dalam kategori Bandar Global dan Bandar Wilayah. Fungsi utama bandar ini adalah sebagai pusat pentadbiran negeri dan juga sebagai pusat pertumbuhan ekonomi utama negeri. Tiada saiz minimum populasi ditetapkan untuk Bandar Negeri.	Tiada saiz penduduk minimum
4	Bandar Utama	Bandar Utama adalah bandar-bandar lain yang berperanan sebagai pusat pertumbuhan ekonomi yang signifikan dalam sesebuah negeri. Saiz minimum adalah 100,000 orang penduduk.	>100,000 Penduduk
5	Bandar Tempatan	Bandar Tempatan adalah bandar yang memberi perkhidmatan perniagaan dan/atau pentadbiran kepada kawasan yang lebih kecil berbanding Bandar Utama. Saiz populasi adalah antara 10,000 hingga 100,000 orang penduduk. Bandar pentadbiran daerah yang mempunyai penduduk kurang 10,000 adalah termasuk di bawah kategori ini.	10,000 - 100,000 Penduduk dan Pusat Pentadbiran Daerah (Jika kurang dari 10,000)

Rajah 5.6: Pelan Hierarki Bandar di Semenanjung Malaysia

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

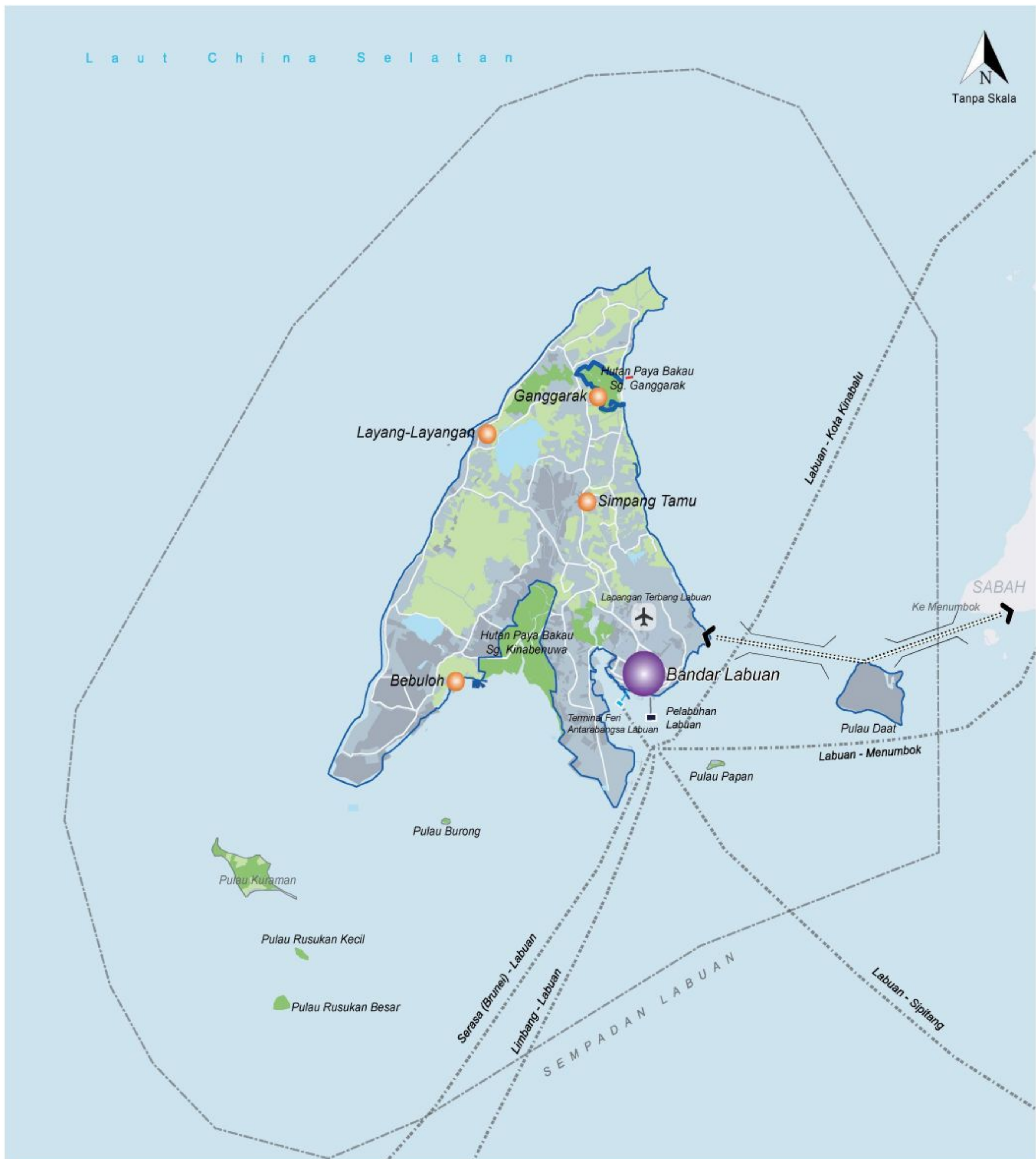
- Bandar Global
- Bandar Wilayah
- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

GUNA TANAH

- Kawasan Tepu Bina Sedia Ada
- Kawasan Aset Ekologi dan Jelapang Padi
- Kawasan Tanaman Komoditi Utama
- Kawasan Lain-lain Pertanian
- Badan Air

PENGANGKUTAN

- Lapangan Terbang
- Pelabuhan
- Jalan Raya
- Laluan Rel Berkembar
- Laluan KTM Pelabuhan Klang - Serendah
- Cadangan Landasan Kereta Api Berkelajuan Tinggi
- Cadangan Landasan Kereta Api Tumpat - Lembah Klang
- Sempadan Antarabangsa

Rajah 5.7: Pelan Hierarki Bandar Wilayah Persekutuan Labuan

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Wilayah
- Bandar Tempatan

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan (ZPP)
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTANIAN

- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Pelabuhan
- ✈ Terminal
- ✈ Lapangan Terbang
- ✈ Jalan Raya
- ✈ Cadangan Jambatan
- ✈ Laluan Feri
- ✈ Sempadan Wilayah Persekutuan Labuan

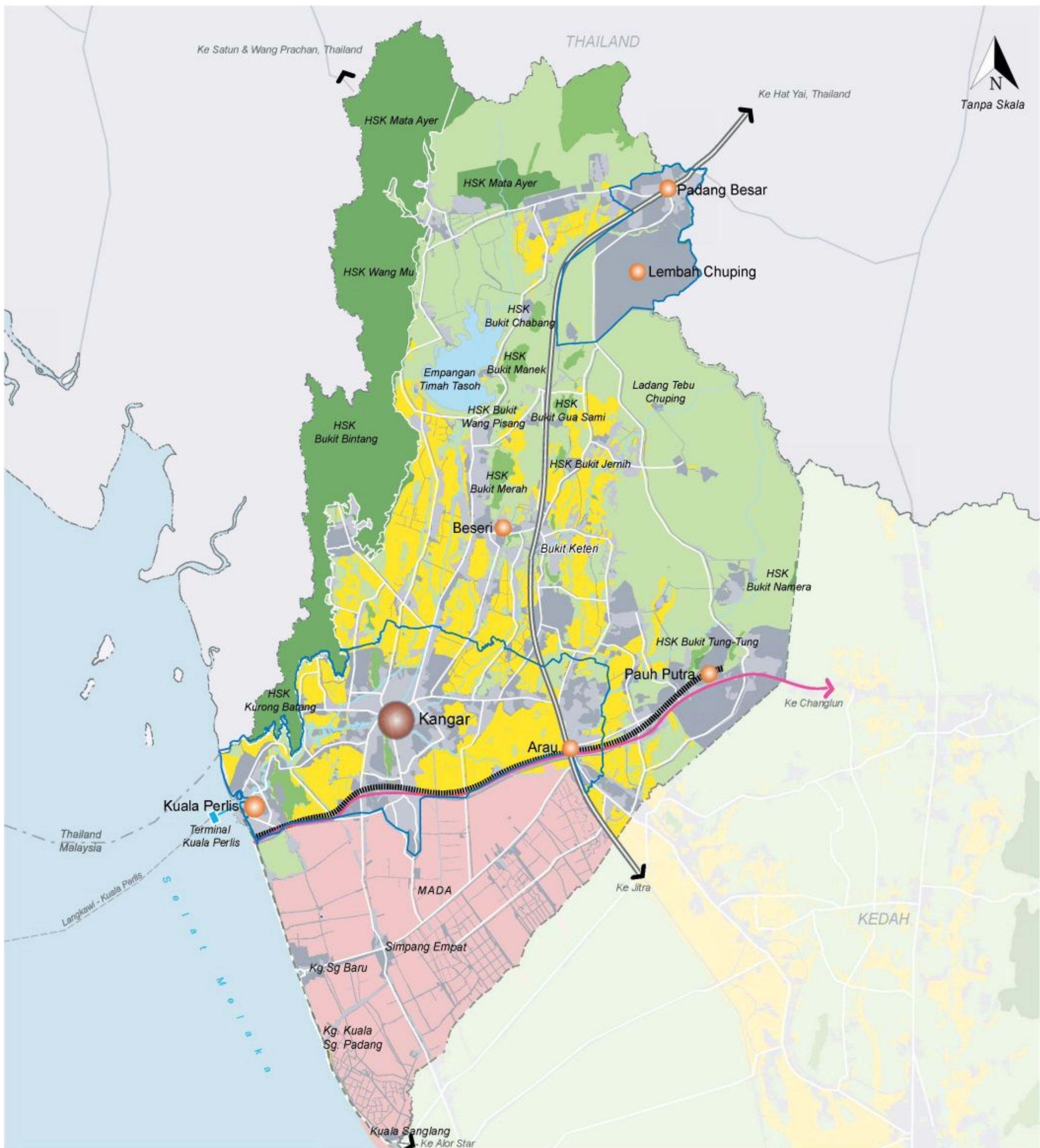
**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
WP LABUAN**

Bandar Wilayah

1

Bandar Tempatan

4

Rajah 5.8: Pelan Hierarki Bandar Negeri Perlis

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Negeri
- Bandar Tempatan

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTANIAN

- Jelapang Padi Negara
- Tanaman padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ↗ Terminal
- Jalan Raya
- ~ Lebuhraya Sedia Ada
- ... Laluan Feri

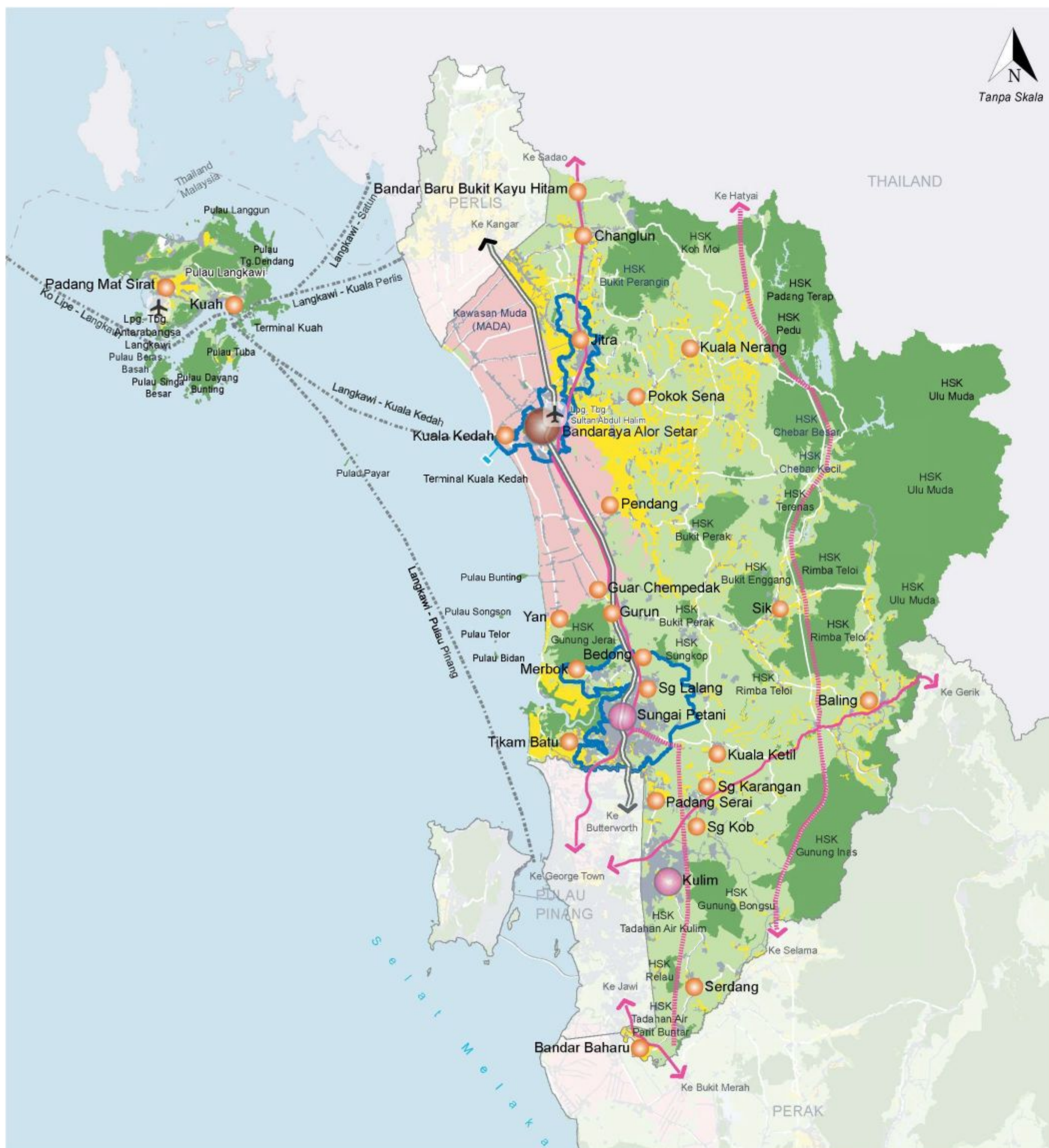
**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI PERLIS**

Bandar Negeri

1

Bandar Tempatan

6

Rajah 5.9: Pelan Hierarki Bandar Negeri Kedah

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTANIAN

- Jelapang Padi Negara
- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Terminal
- ✈ Lapangan Terbang
- Jalan Raya
- Lebuhraya Sedia Ada
- ... Jalan Cadangan
- ⚓ Laluan Feri

**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI KEDAH**

- Bandar Negeri
1
- Bandar Utama
2
- Bandar Tempatan
24

Rajah 5.10: Pelan Hierarki Bandar Negeri Pulau Pinang

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Wilayah
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PERTANIAN

- Jelapang Padi Negara
- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Konurbasi
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Negeri

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

LAIN-LAIN

- ✓ Pelabuhan
- ✈ Lapangan Terbang
- Jalan Raya Sedia Ada
- Lebuhraya Sedia Ada
- Terowong Cadangan
- Laluan Feri

**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI PULAU PINANG**

Bandar Wilayah
1

Bandar Utama
7

Bandar Tempatan
31

Rajah 5.11: Pelan Hierarki Bandar Negeri Perak

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan
- Tepu Bina Sedia Ada
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Negeri

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTANIAN

- Jelapang Padi Negara
- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

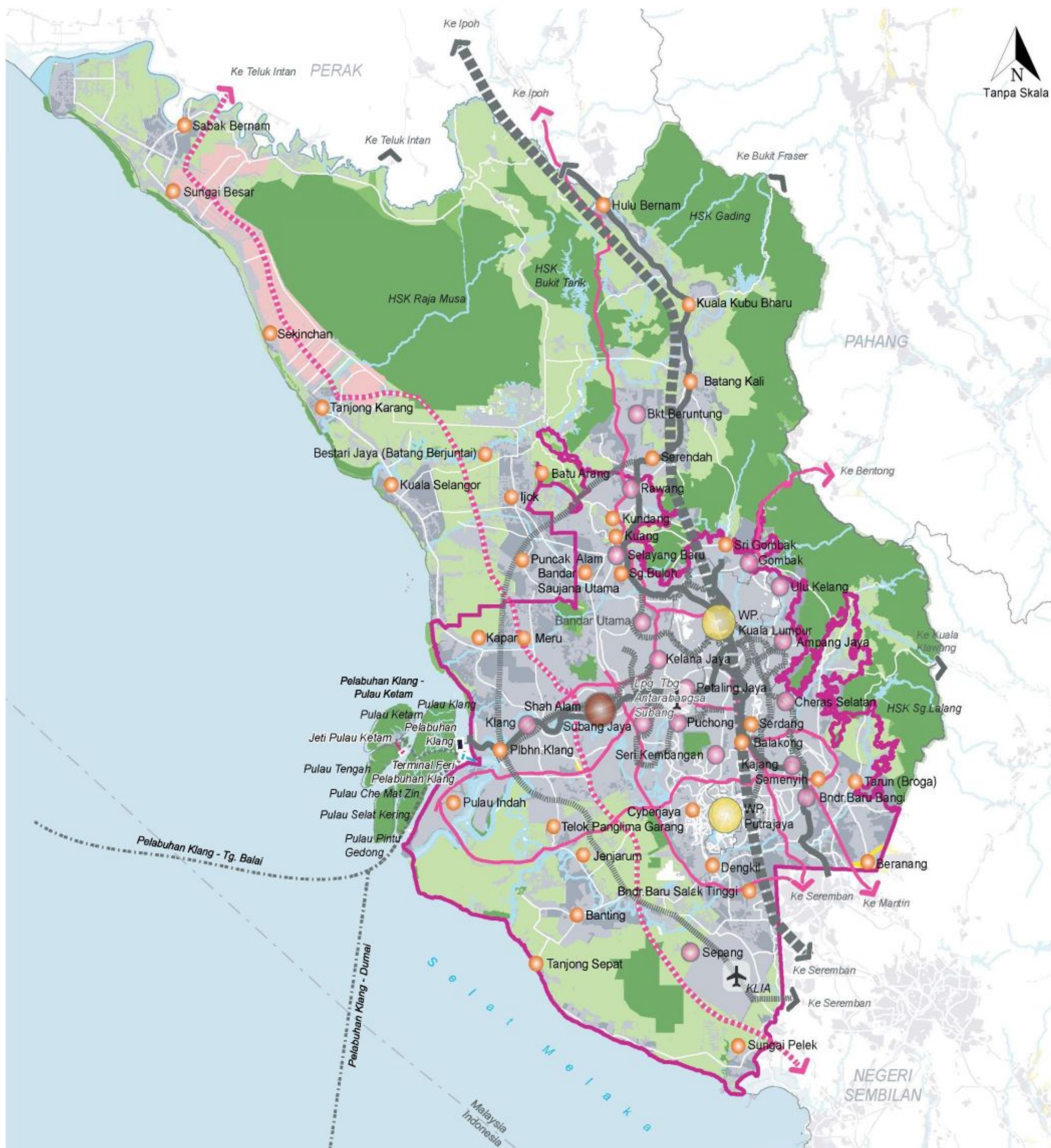
- ✓ Terminal
- ✂ Jeti Penumpang
- ✈ Lapangan Terbang
- Jalan Raya
- ~ Lebuh Raya Sedia Ada
- ~ Lebuh Raya Cadangan

**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI PERAK**

Bandar Negeri
1

Bandar Utama
5

Bandar Tempatan
24

Rajah 5.12: Pelan Hierarki Bandar Negeri Selangor

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Global
- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Konurbasi
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Negeri

KAWASAN PERTANIAN

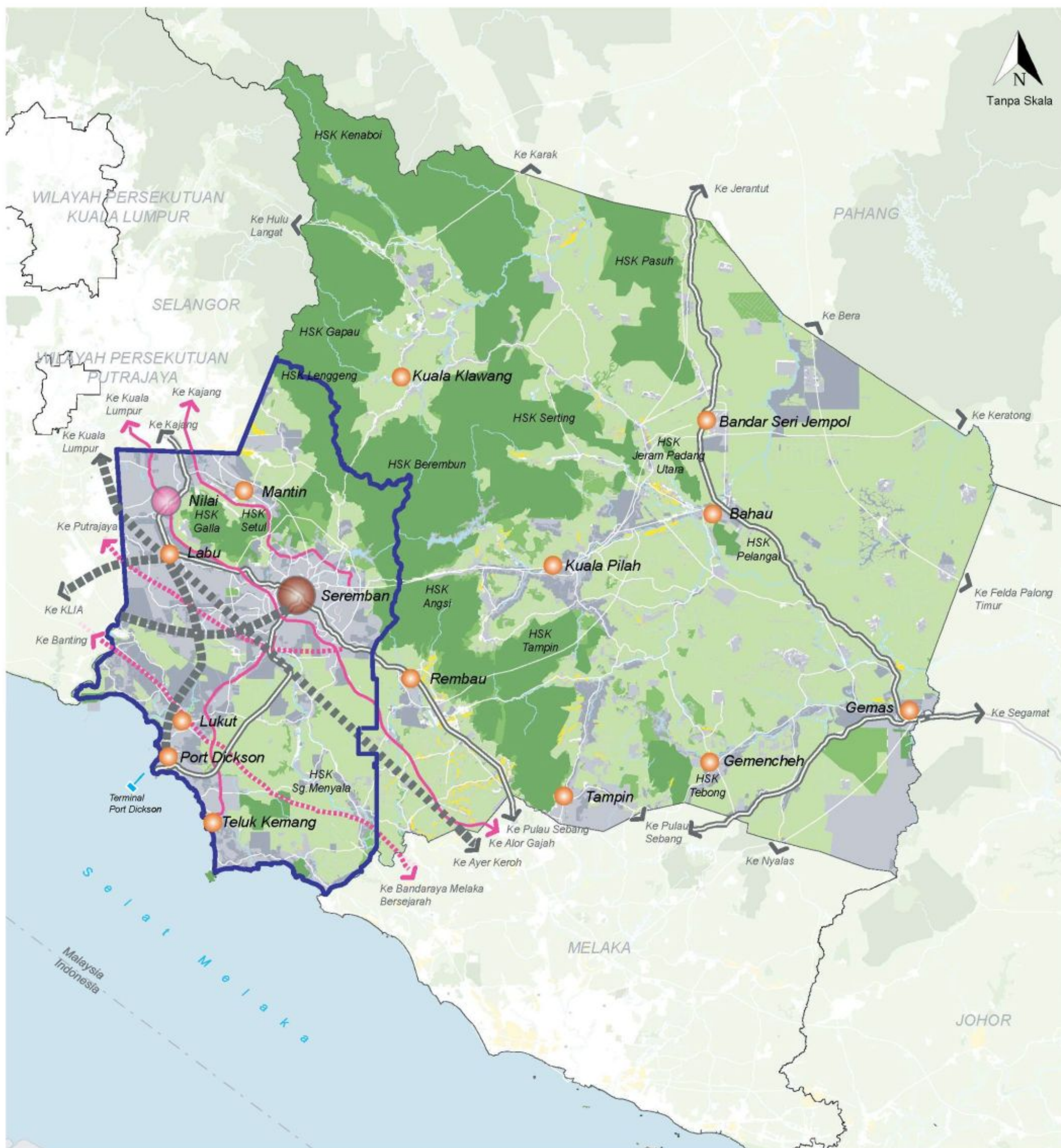
- Jelapang Padi Negara
- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- Pelabuhan
- Terminal
- Jeti Penumpang
- Lapangan Terbang
- Jalan Raya
- Lebuhraya Sedia Ada
- Lebuhraya Cadangan
- Laluan Feri

**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI SELANGOR**

- Bandar Negeri
1
- Bandar Utama
17
- Bandar Tempatan
35

Rajah 5.13: Pelan Hierarki Bandar Negeri Sembilan

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan (ZPP)
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)

KAWASAN PERTANIAN

- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Terminal
- Jalan Raya
- ~ Lebuhraya Sedia Ada
- ~ Lebuhraya Cadangan

**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI SEMBILAN**

Bandar Negeri
1

Bandar Utama
1

Bandar Tempatan
13

Rajah 5.14: Pelan Hierarki Bandar Negeri Melaka

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Badan Air
- Tapak Warisan Dunia

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Negeri

KAWASAN PERTANIAN

- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Pelabuhan
- ✈ Lapangan Terbang
- Jalan Raya
- Lebuhraya Sedia Ada
- - - Lebuhraya Cadangan
- ... Laluan Feri

INFO RINGKAS HIERARKI BANDAR NEGERI MELAKA

Bandar Negeri

1

Bandar Utama

1

Bandar Tempatan

17

Rajah 5.15: Pelan Hierarki Bandar Negeri Johor

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Wilayah
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Konurbasi
- Zon Promosi Pembangunan
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Negeri

KAWASAN PERTANIAN

- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Pelabuhan
- ✈ Terminal
- ✈ Jeti Penumpang
- ✈ Lapangan Terbang
- ✈ Jalan Raya
- ✈ Lebuhraya Sedia Ada
- ✈ Lebuhraya Cadangan
- ✈ Laluan Feri

INFO RINGKAS HIERARKI BANDAR NEGERI JOHOR

- Bandar Negeri **1**
- Bandar Utama **9**
- Bandar Tempatan **25**

Rajah 5.16: Pelan Hierarki Bandar Negeri Pahang

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Wilayah
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Konurbasi
- Tepu Bina Sedia Ada
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Sedia Ada)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)

KAWASAN PERTANIAN

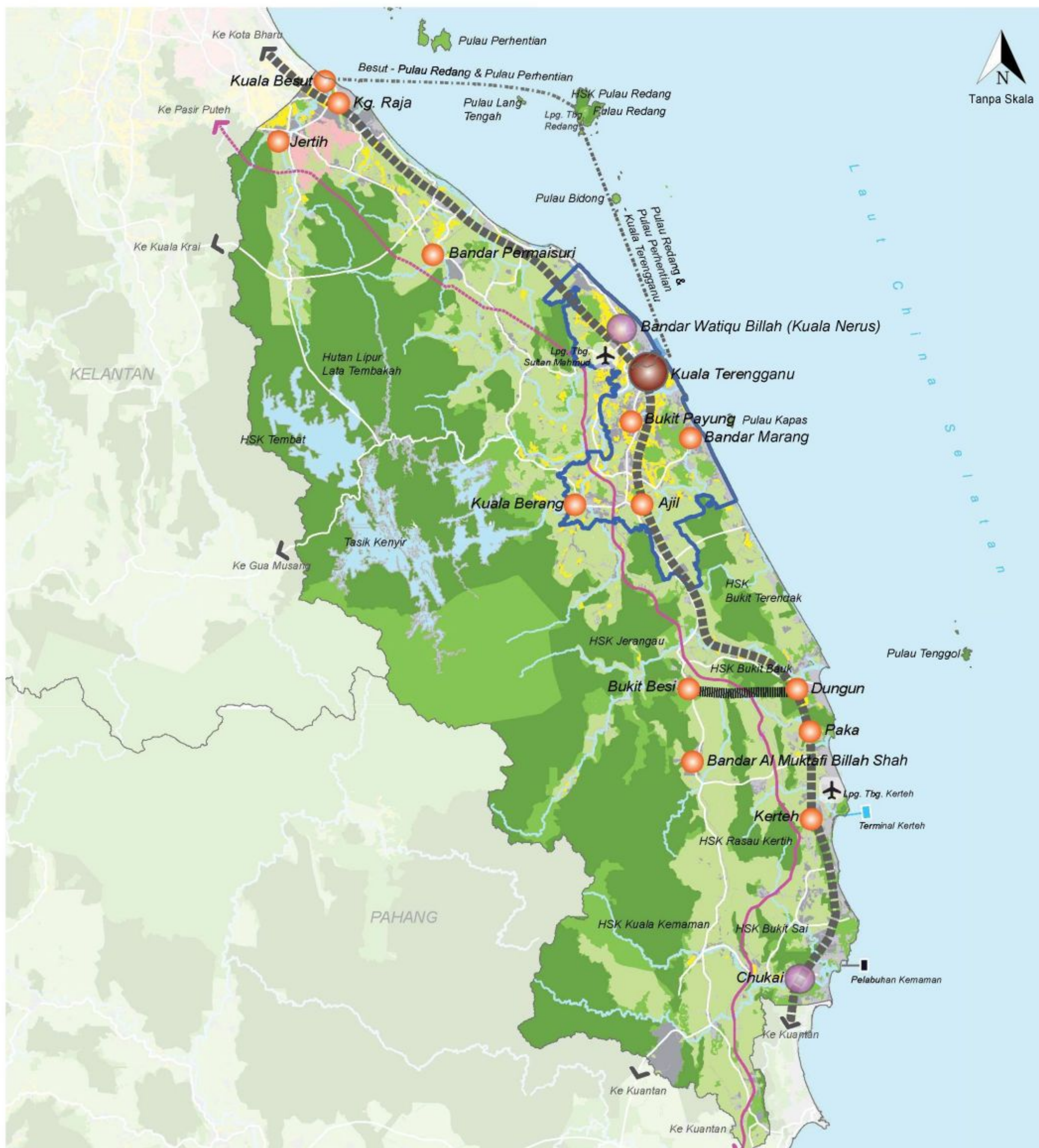
- Jelapang Padi Negara
- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Pelabuhan
- ✈ Lapangan Terbang
- Jalan Raya
- Lebuhraya Sedia Ada
- Lebuhraya Cadangan
- Jalan Cadangan
- Laluan Feri

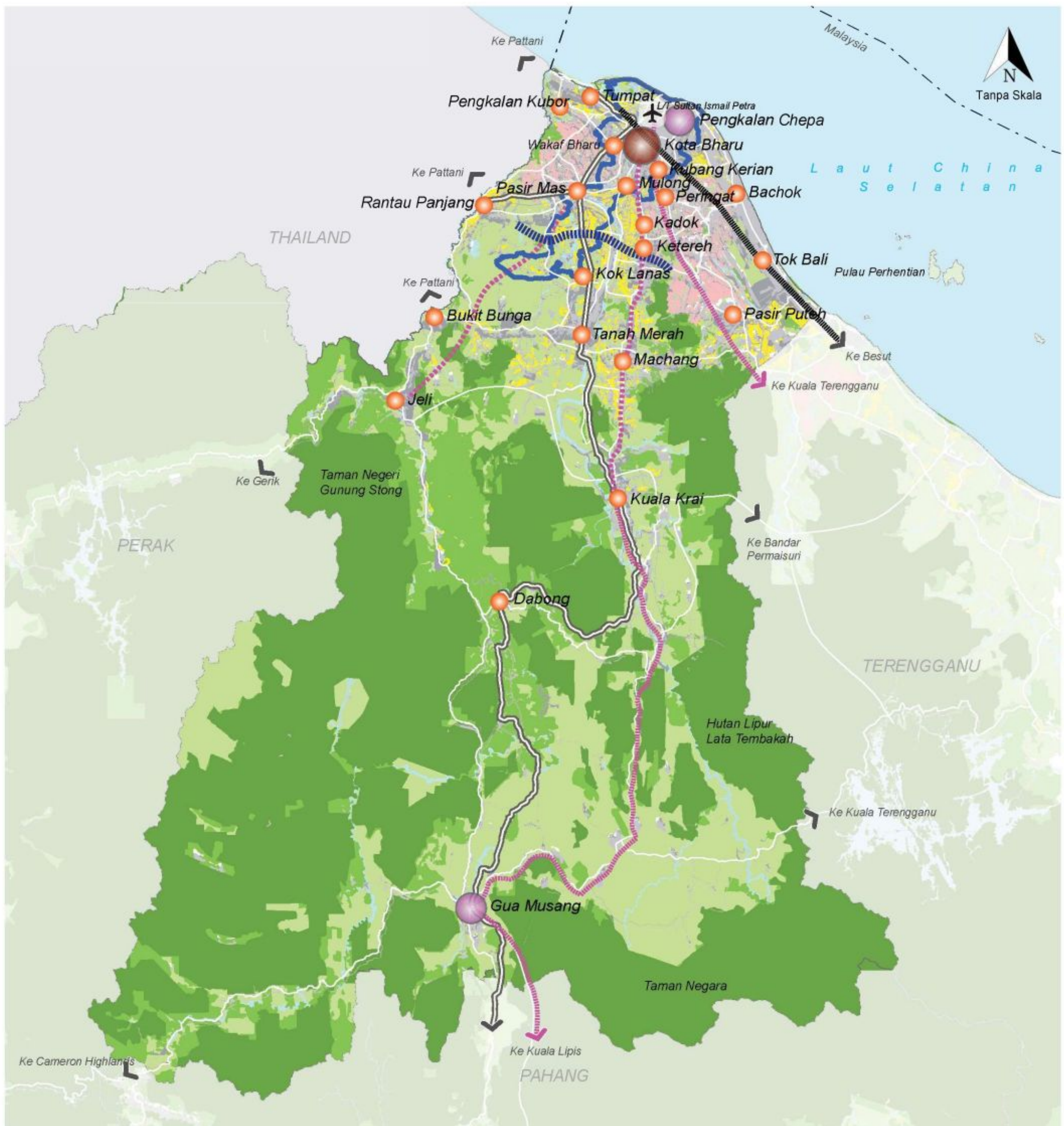
INFO RINGKAS HIERARKI BANDAR NEGERI PAHANG

- Bandar Wilayah
1
- Bandar Utama
1
- Bandar Tempatan
15

Rajah 5.17: Pelan Hierarki Bandar Negeri Terengganu

Rajah 5.18: Pelan Hierarki Bandar Negeri Kelantan

PETUNJUK:

HIERARKI PETEMPATAN

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan

KAWASAN PEMELIHARAAN & PEMULIHARAAN

- Hutan Simpanan Kekal & Kawasan Perlindungan
- Hutan
- Badan Air

KAWASAN PERTUMBUHAN

- Zon Promosi Pembangunan
- Tepu Bina Sedia Ada
- Tepu Bina Masa Hadapan
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Nasional (Cadangan)
- Koridor & Hab Pembangunan Transit Negeri

KAWASAN PERTANIAN

- Jelapang Padi Negara
- Tanaman Padi di Luar Jelapang Padi Negara
- Tanaman Komoditi

LAIN-LAIN

- ✈ Terminal
- ✈ Lapangan Terbang
- Jalan Raya
- ~ Lebuhraya Sedia Ada
- ~ Lebuhraya Cadangan

**INFO RINGKAS
HIERARKI BANDAR
NEGERI KELANTAN**

- Bandar Negeri
1
- Bandar Utama
2
- Bandar Tempatan
20

5.5 Fungsi dan Ciri-Ciri Khas Bandar

Bandar-bandar yang mempunyai fungsi dan ciri-ciri khas (special feature towns) perlu dibangunkan mengikut potensi dan keistimewaan masing-masing (Rujuk Lampiran 2). Terdapat tiga (3) langkah yang perlu dilaksanakan oleh PBN/PBT -

- i. Mengenalpasti bandar-bandar yang mempunyai fungsi dan ciri-ciri khas seperti -
 - a. Bandar Sempadan;
 - b. Bandar Pelancongan;
 - Bandar Pesisiran Pantai;
 - Bandar Tanah Tinggi;
 - *Nature Based/Ecotourism*;
 - Bandar Bersejarah/Warisan;
 - Bandar Diraja
 - c. Bandar Berciri Khas (Special Role Centre);
 - Bandar Aeropolis;
 - Bandar Tentera;
 - Bandar Berteknologi Tinggi/ICT
 - d. Bandar Perindustrian Khas;
 - e. Bandar Pelabuhan; dan
 - f. Bandar Pendidikan
- ii. Membangunkan ekonomi bandar ciri khas mengikut keistimewaan masing-masing dengan menyediakan kemudahan sokongan.
- iii. Merancang dan memulihara zon guna tanah untuk mengekalkan keistimewaan masing-masing.

Bandar Diraja, Kuala Kangsar

6.0 OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN DASAR PERBANDARAN NEGARA KEDUA (DPN2)

BAB 6.0:

OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN DASAR PERBANDARAN NEGARA KEDUA (DPN2)

DPN2 digubal mengikut lima (5) prinsip yang telah ditentukan berdasarkan ciri-ciri yang ditetapkan. Prinsip-prinsip DPN2 bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan disokong oleh **36 Objektif** serta dilaksanakan melalui **62 Strategi** dan **113 Tindakan** yang akan dilaksanakan dan dipantau oleh agensi-agensi yang telah dikenalpasti.

Lima (5) prinsip untuk pelaksanaan DPN2 berdasarkan ciri-ciri yang telah ditetapkan ialah -

-
Prinsip 1: TADBIR URUS BANDAR YANG BAIK
 (Dilaksanakan melalui **8 Objektif** yang disokong oleh **13 Strategi** dan **24 Tindakan**);
-
Prinsip 2: BANDAR YANG BERDAYA HUNI
 (Dilaksanakan melalui **10 Objektif** yang disokong oleh **22 Strategi** dan **30 Tindakan**);
-
Prinsip 3: EKONOMI BANDAR YANG BERDAYA SAING
 (Dilaksanakan melalui **6 Objektif** yang disokong oleh **9 Strategi** dan **12 Tindakan**);
-
Prinsip 4: PEMBANGUNAN BANDAR YANG INKLUSIF DAN SAKSAMA
 (Dilaksanakan melalui **5 Objektif** yang disokong oleh **6 Strategi** dan **8 Tindakan**); dan
-
Prinsip 5: PEMBANGUNAN HIJAU DAN PERSEKITARAN BERSIH
 (Dilaksanakan melalui **7 Objektif** yang disokong oleh **12 Strategi** dan **39 Tindakan**).

6.1 OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN PRINSIP 1 - **TADBIR URUS BAIK**

Justifikasi: Strategi dan tindakan ini bertujuan untuk meningkatkan tahap pemahaman “sense of belonging” kepada DPN2 oleh pihak berkepentingan.

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan sebaran yang dilaksanakan setiap tahun		
Penilaian Pencapaian	>6 2 - 5 <2	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek : 2017 (Tempoh Pemantauan : 2018)		

PORTAL RASMI

JAMATAN PERANCANGAN BANGUN DAN DESA SEMPANGUNG MELAYU
KEMENTERIAN KESEHATAN BANGSA, PERUBAHAN DAN KAWALAN POPULASI

Single Sign On

[Log Masuk](#)
[Daftar](#)
[Lupa Kata Laluan](#)
[Kembalikan Mengapit M](#)
[Sematkan Telefon](#)

[Laman Utama](#)
[Tentang DPN](#)
[Perkhidmatan](#)
[Persekitaran](#)
[Struktur](#)
[Hubungi Kami](#)
[Peta Laman](#)
[Tantuan Laman](#)

[Peta Seder](#)

Kategori > Perkhidmatan

[Isi-Isi Perkhidmatan](#)
[Persekitaran](#)
[Definisi Isian](#)
[Maklumat ICT](#)
[Isi-Isi Utama](#)
[Laporan Tahunan Baharu](#)
[Maklumat Persekitaran](#)
[Artikel](#)
[Fungsi Perkhidmatan Program Berasikatan](#)
[Rancangan Fizikal Negara](#)
[Rancangan Wilayah](#)
[Rancangan Wilayah](#)
[Rancangan Tempatan](#)
[Rancangan Kawasan Kilau](#)
[Faktor Tindakan](#)
[Jurnal Persekitaran](#)
[Laporan Kesihatan Negara](#)

[Rancangan Fizikal Negara](#)
[Rancangan Persekitaran Negara](#)
[Rancangan Persekitaran Negara](#)

[Tentang](#)
[Tindakan](#)
[Isi-Isi](#)
[Isi-Isi](#)

Contohnya: Laman Web JPBD SM

OBJEKTIF 1.1 : Pelaksanaan DPN2 Secara Efektif

STRATEGI 1.1.1 : Pelaksanaan setiap tindakan yang ditetapkan di dalam DPN2

TINDAKAN 1.1.1.2 : **Menyediakan capaian DPN2 di Laman Portal PBT**

Justifikasi: Menjadikan DPN2 mudah diakses oleh pelbagai pihak.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD SM
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, JPBD Negeri

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang telah memuatnaik DPN2 di laman portal		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Contoh capaian DPN2 di Laman Portal PBT

OBJEKTIF 1.2 : Penentuan Sempadan Bandar

STRATEGI 1.2.1 : Penentuan sempadan bagi setiap bandar yang dikenalpasti di dalam DPN2

TINDAKAN 1.2.1.1 : **Mengenalpasti Sempadan Bandar mengikut definisi DPN2**

Justifikasi: Penentuan UCB bertujuan membantu PBT mengawal rebakan bandar, melindungi kawasan pertanian utama dan KSAS manakala UGB pula bertujuan menentukan had sempadan pembangunan di masa hadapan mengikut potensi setiap bandar.

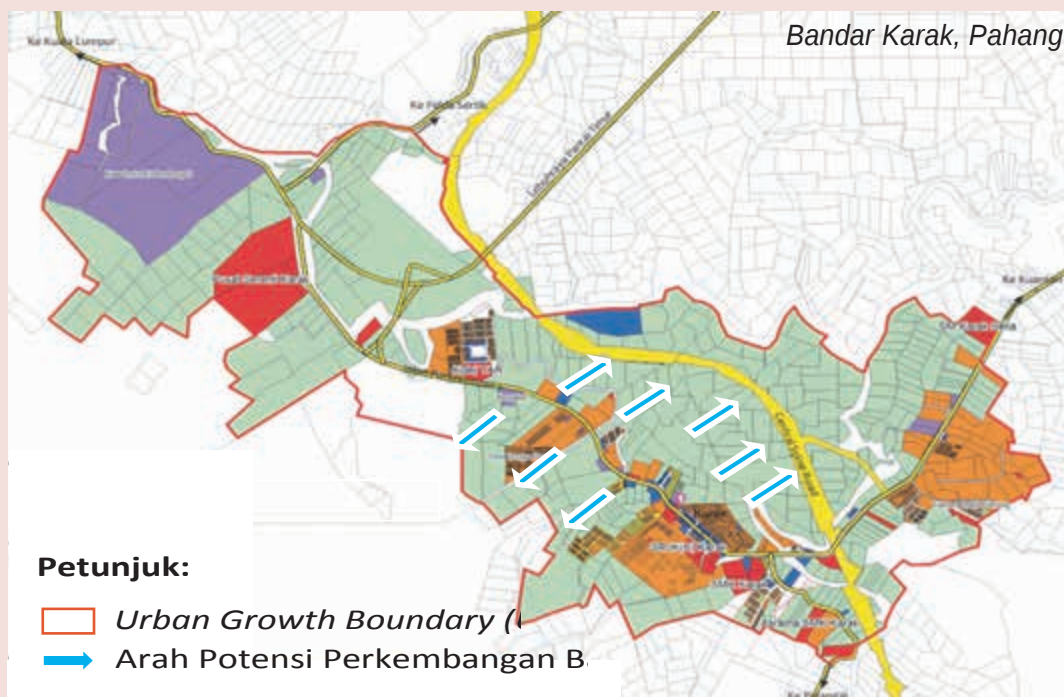
AGENSI PEMANTAU : KPKT

AGENSI PELAKSANA : PBN, JPBD Negeri, PBT

AGENSI SOKONGAN : JPBD SM, DOS, PTD, JUPEM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai sempadan bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Contoh pemakaian Urban Growth Boundry (UGB)

- OBJEKTIF 1.3** : Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan
- STRATEGI 1.3.1** : Penguatkuasaan undang-undang dan keputusan secara telus, adil, saksama dan konsisten
- TINDAKAN 1.3.1.1** : **Memastikan semua permohonan perancangan mematuhi rancangan pemajuan dan garis panduan berkaitan (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan pembangunan bandar mematuhi rancangan pemajuan dan garis panduan berkaitan.

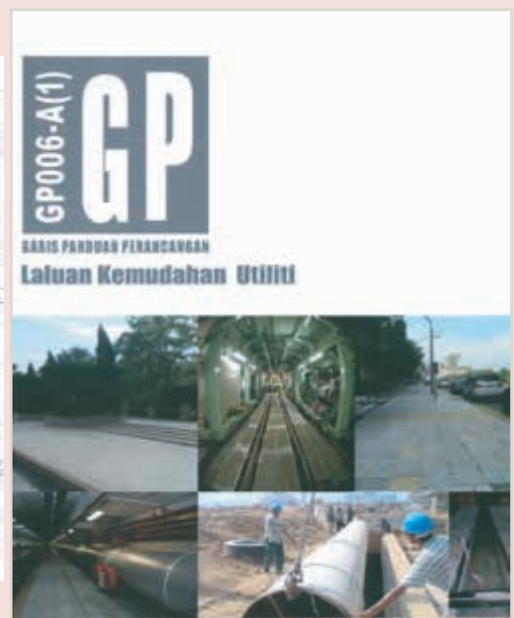
AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri, PBT, PBN
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi teknikal yang terlibat di dalam permohonan pembangunan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan permohonan yang mematuhi rancangan pemajuan dan garis panduan bagi setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017	
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pelan susun atur yang disediakan perlu mematuhi rancangan tempatan dan garis panduan yang disediakan

OBJEKTIF 1.3	:	Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan
STRATEGI 1.3.2	:	Peningkatan sistem penyampaian kepada rakyat
TINDAKAN 1.3.2.1	:	Semua PBT perlu memproses permohonan kebenaran merancang secara atas talian/Unit Pusat Setempat (OSC) <i>online</i> (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan setiap permohonan kebenaran merancang dibuat secara telus dan cepat.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JKT, PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi teknikal yang terlibat dalam Jawatankuasa Unit Pusat Setempat (OSC)

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang melaksanakan OSC <i>online</i>		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

OSC Online Majlis Perbandaran Langkawi Bandaraya Pelancongan

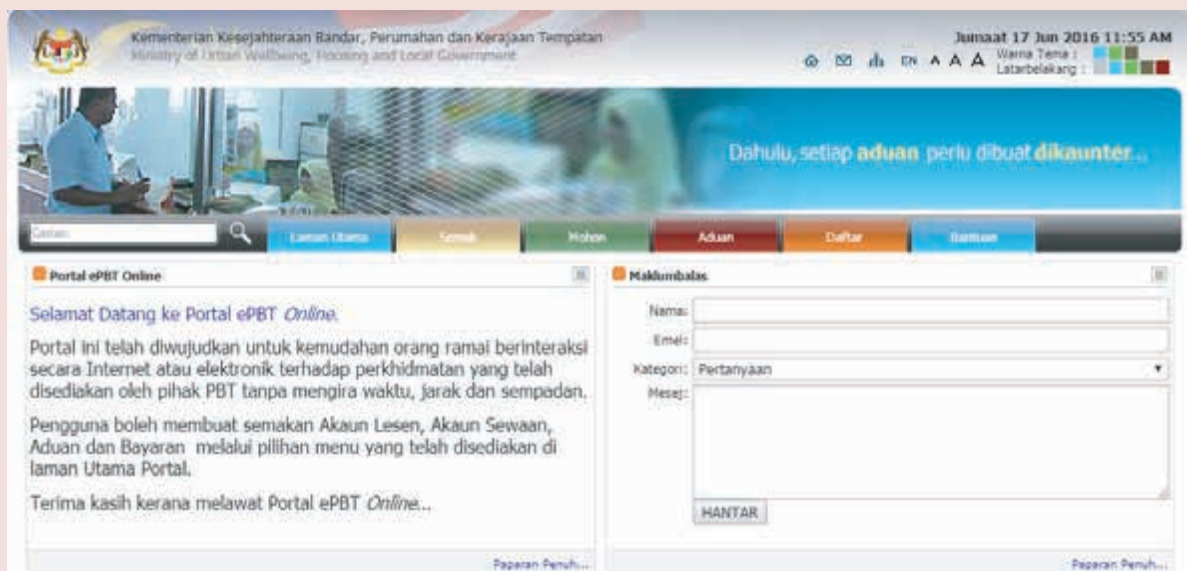
- OBJEKTIF 1.3** : Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan
- STRATEGI 1.3.2** : Peningkatan sistem penyampaian kepada rakyat
- TINDAKAN 1.3.2.2** : **Membenarkan orang awam untuk mengetahui status dan keputusan permohonan pembangunan (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan setiap kebenaran perancangan diberikan secara telus dan cepat.

AGENS PEMANTAU	:	KPKT
AGENS PELAKSANA	:	PBT
AGENS SOKONGAN	:	JKT, Agensi teknikal yang terlibat di dalam permohonan pembangunan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang membenarkan akses status dan keputusan pembangunan secara <i>online</i> kepada orang awam		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Contoh laman web PBT yang membenarkan orang awam mengetahui status dan keputusan permohonan pembangunan

OBJEKTIF 1.3 : Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan

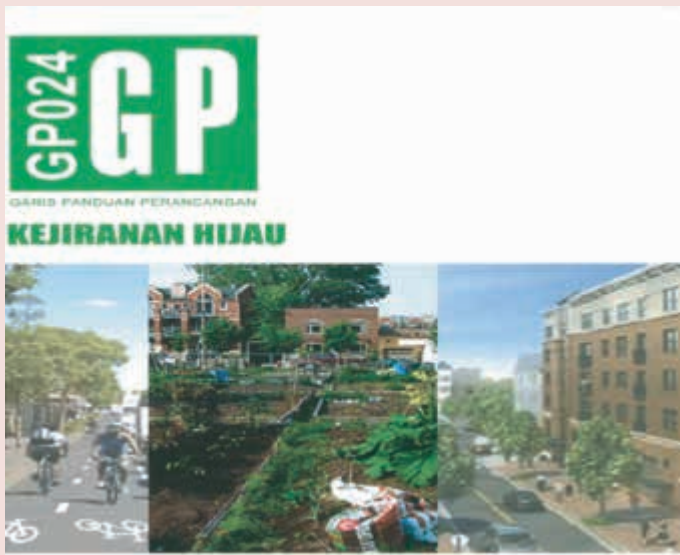
STRATEGI 1.3.2 : Peningkatan sistem penyampaian kepada rakyat

TINDAKAN 1.3.2.3 : **Memuatnaik semua maklumat pembangunan terkini seperti maklumat tanah, garis panduan dan sebagainya dalam portal PBT dan JPBD Negeri (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memudahkan pelabur membuat keputusan pelaburan ke atas pembangunan hartanah dan rakyat boleh mengetahui pembangunan yang dirancang/dijalankan.

AGENCI PEMANTAU	:	KPKT
AGENCI PELAKSANA	:	JPBD Negeri, PBT
AGENCI SOKONGAN	:	Agensi teknikal yang terlibat di dalam permohonan pembangunan
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT dan JPBD Negeri yang telah memuatnaik maklumat pembangunan terkini di portal	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Memuatnaik Rancangan Tempatan dan Garis Panduan dalam portal PBT dan JPBD Negeri

- OBJEKTIF 1.3** : Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan
- STRATEGI 1.3.3** : Peningkatan komitmen pihak pengurusan terhadap kualiti penyampaian perkhidmatan
- TINDAKAN 1.3.3.1** : **Melaporkan perbelanjaan tahunan secara terbuka oleh PBT (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memberi peluang kepada orang awam meneliti perbelanjaan yang dibuat oleh PBT.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai Laporan Perbelanjaan Tahunan yang boleh diakses oleh orang awam		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Contoh pelaporan perbelanjaan tahunan yang disediakan oleh Majlis Perbandaran Seberang Perai

OBJEKTIF 1.3	:	Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan
STRATEGI 1.3.3	:	Peningkatan komitmen pihak pengurusan terhadap kualiti penyampaian perkhidmatan
TINDAKAN 1.3.3.2	:	Menyediakan kemudahan <i>call centre</i> bagi membolehkan orang awam memberi maklum balas dan membuat aduan untuk memastikan tindakan segera diambil oleh agensi berkaitan

Justifikasi: Memudahkan orang awam membuat aduan dan mendapatkan perkhidmatan yang diperlukan dengan segera.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai <i>Call Centre</i>		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Majlis Perbandaran Bentong dan Majlis Perbandaran Kuantan antara PBT yang telah menyediakan perkhidmatan *Call Centre*

OBJEKTIF 1.3 : Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan

STRATEGI 1.3.3 : Peningkatan komitmen pihak pengurusan terhadap kualiti penyampaian perkhidmatan

TINDAKAN 1.3.3.3 : **Memastikan penubuhan Unit Integriti di semua PBT di Semenanjung Malaysia (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan budaya integriti diterapkan di semua PBT di Semenanjung Malaysia.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JKT, PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JPA, SPA, PBN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai Unit Integriti		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Illustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Unit Integriti

Jabatan Perancangan Bandar Dan Desa Semenanjung Malaysia
Tingkat 3, Blok Melati,
Jalan Cenderasari, 50646, Kuala Lumpur
+ Tel : 03-2265 0757
+ Faks : 03-2265 0615

ID	Nama	Jawatan	Grad	Email	Telefon
1	Zaiful Zahri bin Kamde	Pegawai Perancang Bandar dan Desa	Grad J48	zaifulzahri@townplan.gov.my	03-22650757
2	Nadiah binti Ismail	Pegawai Perancang Bandar dan Desa	Grad J41	nadiah.ismail@townplan.gov.my	03-22650759
3	Anisza binti Zaidudin	Penolong Pegawai Perancang Bandar dan Desa	Grad JA36	anisza@townplan.gov.my	03-22650760
4	Abdul Mutalib bin Ismail	Penolong Pegawai Perancang Bandar dan Desa	Grad JA29	mutalib@townplan.gov.my	03-22650770
5	Mohamad Fahmi Amri bin Abdul Aziz	Pembantu Tadbir (Perkeranian / Operasi)	Grad N17	fahmi.amri@townplan.gov.my	03-22650761

Unit Integriti salah satu unit yang telah ditubuhkan di Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia

- OBJEKTIF 1.3** : Penerapan Nilai-Nilai Akauntabiliti Dan Integriti Di Dalam Perancangan, Pembangunan Dan Pengurusan Bandar Ke Arah Pembangunan Mampan
- STRATEGI 1.3.3** : Peningkatan komitmen pihak pengurusan terhadap kualiti penyampaian perkhidmatan
- TINDAKAN 1.3.3.4** : **Menubuhkan Unit Audit Dalam di setiap PBT yang diketuai oleh pegawai KADER Persekutuan**

Justifikasi: Memastikan kerja-kerja audit dijalankan secara telus.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JKT, PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JPA, SPA

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai Unit Audit Dalam yang diketuai oleh pegawai KADER Persekutuan		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Penubuhan Unit Audit Dalam yang diketuai oleh Pegawai KADER

- OBJEKTIF 1.4

:

Pengurusan Aset Secara Efisien Dan Sistematik
- STRATEGI 1.4.1

:

Penggunaan Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset (Life Cycle Asset Management) bagi mencapai pengurusan aset yang efisien dan sistematik
- TINDAKAN 1.4.1.1

:

Menggunakan Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset untuk semua kemudahan sosial dan infrastruktur (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Penggunaan Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset dapat mengelakkan pembaziran penggunaan pelbagai sumber, di samping dapat meningkatkan kecekapan penyelenggaraan aset fizikal.

- AGENSI PEMANTAU

:

KPKT
- AGENSI PELAKSANA

:

PBT
- AGENSI SOKONGAN

:

Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mengamalkan Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Taman Anggur Perlis yang dahulunya terkenal kini terbiar kerana tiada penyelenggaraan aset fizikal dijalankan

- OBJEKTIF 1.4** : Pengurusan Aset Secara Efisien Dan Sistematik
- STRATEGI 1.4.1** : Penggunaan Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset (Life Cycle Asset Management) bagi mencapai pengurusan aset yang efisien dan sistematik
- TINDAKAN 1.4.1.2** : **Menganjurkan latihan dan pembangunan kemahiran dalam bidang Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset**

Justifikasi: Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset adalah pengurusan yang baru dan perlu diberi latihan kepada semua lapisan pegawai.

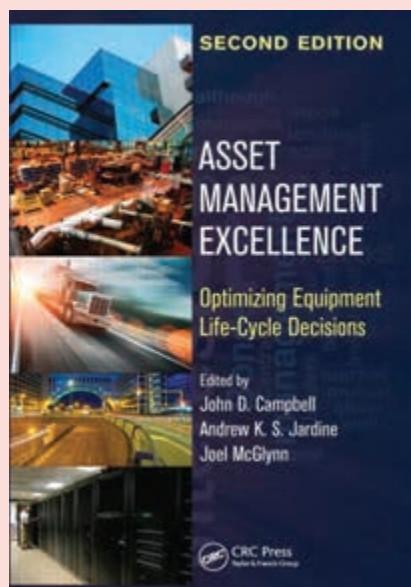
AGENSI PEMANTAU : KPKT

AGENSI PELAKSANA : PBT

AGENSI SOKONGAN : I-KPKT, Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang mempunyai 50% pegawai terlatih dalam Sistem Pengurusan Kitar Hayat Aset		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Latihan dan pembangunan kemahiran berkaitan bidang Pengurusan Kitar Hayat Aset perlu digiatkan agar dapat melahirkan ramai pegawai terlatih dalam bidang ini

OBJEKTIF 1.5 : Penglibatan Masyarakat Dalam Projek Dan Program Pembangunan

STRATEGI 1.5.1 : Penglibatan komuniti dalam setiap fasa perancangan dan pembangunan bandar secara komprehensif dan efektif

TINDAKAN 1.5.1.1 : **Mengadakan sesi *brainstorming* dengan komuniti dalam pembentukan visi perancangan oleh PBT**

Justifikasi: Penglibatan penduduk dalam perancangan dan pertumbuhan bandar di setiap PBT. Ini dapat menunjukkan ketelusan PBT dalam perancangan dan pembangunan bandar. Selain itu juga dapat mewujudkan perasaan pemilikan "sense of belonging" oleh penduduk terhadap bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang melibatkan orang ramai di dalam setiap projek-projek yang berkepentingan awam		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Penglibatan penduduk dalam perancangan dan pembangunan bandar penting dalam memastikan pembangunan bandar dapat dijalankan secara komprehensif dan efektif

OBJEKTIF 1.5	:	Penglibatan Masyarakat Dalam Projek Dan Program Pembangunan
STRATEGI 1.5.1	:	Penglibatan komuniti dalam setiap fasa perancangan dan pembangunan bandar secara komprehensif dan efektif
TINDAKAN 1.5.1.2	:	Mengadakan sesi perbincangan bersama semua golongan masyarakat secara berkala bagi memaklumkan perancangan pembangunan bandar

Justifikasi: Tindakan ini perlu dilaksanakan bagi menunjukkan komitmen negara terhadap Perjanjian Rio+20 (Perenggan 6) dan "Sustainable Development Goals" (SDG's) serta memastikan penglibatan semua golongan masyarakat dan tidak mengenyepikan sesiapa agar kehendak mereka diambilkira dalam program pembangunan.

AGENSI PEMANTAU	:	JKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JKP, NGO, JPBD SM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai sesi perbincangan <i>town hall</i> bersama semua golongan masyarakat secara berkala setiap tahun		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sesi perbincangan *town hall* penting dalam memastikan setiap kehendak masyarakat diambilkira dalam program pembangunan

- OBJEKTIF 1.5** : Penglibatan Masyarakat Dalam Projek Dan Program Pembangunan
- STRATEGI 1.5.2** : Penggalakkan agensi swasta dan badan bukan kerajaan (NGO) dalam Projek *Corporate Social Responsibility* (CSR)
- TINDAKAN 1.5.2.1** : **Melibatkan agensi swasta dan NGO dalam pelaksanaan projek-projek kemasyarakatan seperti gotong-royong, kempen kitar semula dan sebagainya (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Kerjasama antara penduduk serta penglibatan agensi swasta dan NGO dapat mewujudkan sebuah pembangunan yang kondusif dan mengeratkan hubungan dalam masyarakat.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JKPP

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang melaksanakan aktiviti CSR setiap tahun		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Program pembersihan Pantai oleh UMW Corporation Sdn. Bhd. bersama Majlis Daerah Kuala Selangor

- OBJEKTIF 1.6** : Pengukuhan Komunikasi Dan Kerjasama Yang Bersepadu Di Kalangan Semua Agensi Kerajaan, Persekutuan, Negeri, Pihak Berkuasa Tempatan Dan Badan Berkanun
- STRATEGI 1.6.1** : Penggunaan dan pelaksanaan DPN2 di setiap perancangan bandar-bandar bersebelahan
- TINDAKAN 1.6.1.1** : **Mengenalpasti bandar-bandar yang bersebelahan di bawah pentadbiran pihak berkuasa tempatan yang berbeza (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Bagi membolehkan penyediaan kemudahan awam, infrastruktur dan utiliti secara bersepadu.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD SM
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD Negeri

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Mengenalpasti bandar-bandar bersebelahan		
Penilaian Pencapaian	Ada Tiada	Memuaskan Tidak Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sekolah kebangsaan dan ibu pejabat polis antara kemudahan awam yang boleh diguna sama dengan bandar bersebelahan di bawah pentadbiran PBT yang berbeza

- OBJEKTIF 1.6** : Pengukuhan Komunikasi Dan Kerjasama Yang Bersepadu Di Kalangan Semua Agensi Kerajaan, Persekutuan, Negeri, Pihak Berkuasa Tempatan Dan Badan Berkanun
- STRATEGI 1.6.1** : Penggunaan dan pelaksanaan DPN2 di setiap perancangan bandar-bandar bersebelahan
- TINDAKAN 1.6.1.2** : **Menyediakan polisi strategik bersama seperti Pelan Infrastruktur dan Pelaburan terutamanya di bandar-bandar yang bersebelahan di bawah pentadbiran PBT yang berbeza (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan penyediaan kemudahan awam, infrastruktur dan utiliti tidak bercanggah dan mencukupi di setiap bandar yang terlibat. Contohnya, penyediaan Pelan Infrastruktur.

AGENS PEMANTAU	:	PBN
AGENS PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENS SOKONGAN	:	PBT, UPEN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Mewujudkan Pelan Strategik bersama bagi bandar-bandar bersebelahan		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pelan Strategik bersama perlu disediakan bagi bandar-bandar bersebelahan di bawah PBT yang berbeza

- OBJEKTIF 1.7** : Pelaksanaan Program LA21 Dan Inisiatif Mampan Yang Lebih Efektif
- STRATEGI 1.7.1** : Pemerkasaan Program LA21 dan inisiatif mampan bagi setiap PBT
- TINDAKAN 1.7.1.1** : **Mewujudkan Unit Khas yang diketuai oleh Pegawai Pembangunan Mampan untuk menguruskan Program LA21**

Justifikasi: Setiap PBT perlu mewujudkan Unit Khas bagi memperkasakan Program LA21.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JPA, SPA Negeri, SUK

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang mempunyai Unit Khas yang diketuai oleh Pegawai Pembangunan Mampan bagi menguruskan Program LA21		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Penubuhan Unit Khas bagi memperkasakan Program LA21 di Dewan Bandaraya Kuala Lumpur

- OBJEKTIF 1.7** : Pelaksanaan Program LA21 Dan Inisiatif Mampan Yang Lebih Efektif
- STRATEGI 1.7.1** : Pemerkasaan Program LA21 dan inisiatif mampan bagi setiap PBT
- TINDAKAN 1.7.1.2** : **Menjadikan persatuan penduduk sebagai penggerak kepada Program LA21**

Justifikasi: Penduduk merupakan fokus pembangunan mampan berdasarkan "The Future We Want" dalam Perjanjian Rio+20.

AGENCI PEMANTAU	: JPBD SM
AGENCI PELAKSANA	: PBT
AGENCI SOKONGAN	: NGO, Persatuan Penduduk

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan Persatuan Penduduk yang aktif dalam Program LA21 di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Persatuan Penduduk yang aktif penting sebagai penggerak kepada Program LA21

OBJEKTIF 1.7 : Pelaksanaan Program LA21 Dan Inisiatif Mampan Yang Lebih Efektif

STRATEGI 1.7.1 : Pemerkasaan Program LA21 dan inisiatif mampan bagi setiap PBT

TINDAKAN 1.7.1.3 : **Mengadakan hebahan atau publisiti Program LA21 secara meluas**

Justifikasi: Semua penduduk perlu dimaklumkan berkenaan dengan Program-Program LA21 supaya dapat bersama melaksanakannya. Penggunaan teknologi baru seperti "Whatsapp, Facebook, Instagram, Twitter" dan sebagainya adalah digalakkan.

AGENSI PEMANTAU : KPKT

AGENSI PELAKSANA : PBT

AGENSI SOKONGAN : NGO, Persatuan Penduduk

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang membuat hebahan atau publisiti Program LA21 sekurang-kurangnya lima (5) kali setahun		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017	
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Laman web DBKL antara PBT yang melaksanakan hebahan atau publisiti Program LA21

- OBJEKTIF 1.8** : Pemerkasaan Pihak Berkuasa Tempatan Dari Aspek Fizikal Dan Penyampaian Perkhidmatan
- STRATEGI 1.8.1** : Peningkatan kemahiran interaksi dan komunikasi berkesan antara pegawai PBT dengan orang awam
- TINDAKAN 1.8.1.1** : **Memberi latihan dan pembangunan kemahiran *up-skilling and capacity building* kepada semua lapisan pegawai**

Justifikasi: Meningkatkan kemahiran berkomunikasi dengan pelanggan yang berurusan di PBT.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, SUK Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	Badan-Badan Profesional

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang telah melaksanakan latihan untuk kemahiran <i>up-skilling and capacity building</i> lebih daripada lima (5) kali setahun		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Latihan dan kemahiran *up-skilling and capacity building* penting dalam meningkatkan kemahiran interaksi dan komunikasi berkesan antara pegawai PBT dengan orang awam

- OBJEKTIF 1.8** : Pemerkasaan Pihak Berkuasa Tempatan Dari Aspek Fizikal Dan Penyampaian Perkhidmatan
- STRATEGI 1.8.2** : Semua pihak berkuasa tempatan mempunyai Pegawai Perancang Bandar yang berkelayakan
- TINDAKAN 1.8.2.1** : **Mewujudkan/Menempatkan Pegawai Perancang Bandar di setiap PBT**

Justifikasi: Semua PBT perlu mewujudkan jawatan Pegawai Perancang Bandar di semua PBT supaya perancangan perbandaran dibuat dengan lebih berkesan dan berkepakaran.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JPA, SPA Negeri, SUK

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai Pegawai Perancang Bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
	4 : Bandar Utama	5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana	: 2017 - 2020	
	(Tempoh Pemantauan	: 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Jawatan Pegawai Perancang Bandar perlu diwujudkan di setiap PBT

OBJEKTIF 1.8 : Pemerkasaan Pihak Berkuasa Tempatan Dari Aspek Fizikal Dan Penyampaian Perkhidmatan

STRATEGI 1.8.3 : Sistem perkongsian kepakaran dan pengalaman di antara PBT dalam negeri

TINDAKAN 1.8.3.1 : **Menyediakan satu sistem putaran kerja (Job Rotation) yang komprehensif dan efektif (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Setiap putaran kerja pegawai teknikal di PBT boleh dibuat sebagai pegawai pinjaman bagi meningkatkan pengetahuan dan pengalaman yang terlibat. Ini bagi menggalakkan "transfer of knowledge" di kalangan pegawai PBT. Contohnya, pegawai di Majlis Daerah dipinjamkan ke Majlis Perbandaran.

AGENSI PEMANTAU : SUK Negeri

AGENSI PELAKSANA : JKT, PBT

AGENSI SOKONGAN : PBN, SPA Negeri

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT di setiap negeri yang mengamalkan Sistem Putaran Kerja (Job Rotation) di antara PBT lain		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sistem Putaran Kerja yang efektif dan berkesan perlu dilaksanakan seperti pegawai di Majlis Daerah dipinjamkan ke Majlis Perbandaran

6.2 OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN PRINSIP 2 - BERDAYA HUNI

OBJEKTIF 2.1	:	Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat
STRATEGI 2.1.1	:	Penyediaan pelbagai jenis perumahan yang mencukupi dan berkualiti untuk setiap golongan masyarakat mengikut keperluan
TINDAKAN 2.1.1.1	:	Mengenalpasti tapak-tapak yang sesuai dan kawasan <i>brownfield</i> dalam bandar yang boleh dibangunkan untuk projek perumahan mampu milik (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Mengenalpasti tapak-tapak yang sesuai dibangunkan untuk projek perumahan mampu milik seperti bekas tapak kuarters kerajaan, stor, garaj dan lain-lain.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT	
AGENSI PELAKSANA	:	PBN, JPBD Negeri	
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD SM, PBT, PTG, PTD	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai senarai inventori tanah-tanah yang boleh dibangunkan untuk perumahan mampu milik		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	:	2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Rumah pangsa Alor Malai, Alor Setar, Kedah

Rumah mampu milik di Lekir, Perak

OBJEKTIF 2.1 : Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat

STRATEGI 2.1.1 : Penyediaan pelbagai jenis perumahan yang mencukupi dan berkualiti untuk setiap golongan masyarakat mengikut keperluan

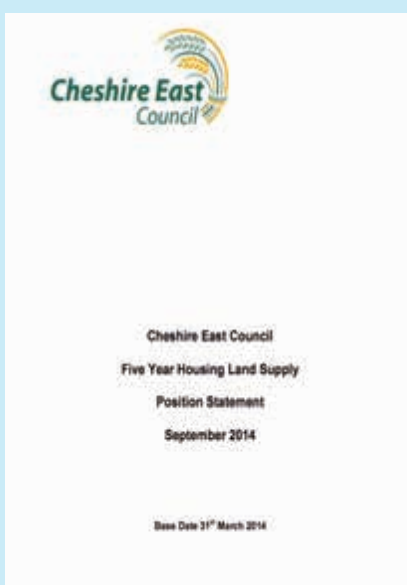
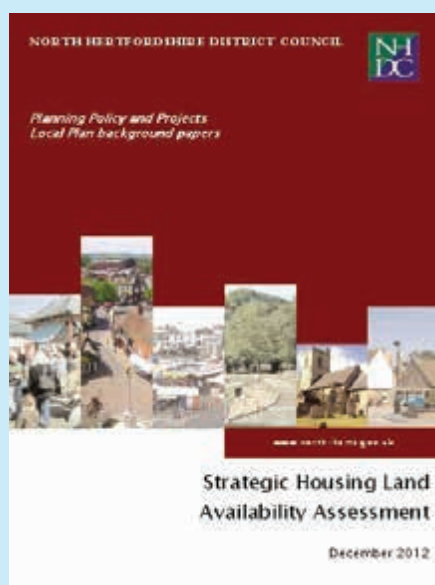
TINDAKAN 2.1.1.2 : **Menyediakan Pelan Strategik Perumahan Negeri (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Pelan Strategik dijadikan asas dalam pembinaan projek-projek perumahan. Pelan Strategik mengandungi pelan konsep, susun atur, kos pembangunan, kos pulangan dan sebagainya.

AGENCI PEMANTAU	: JPBD SM
AGENCI PELAKSANA	: PBN, JPBD Negeri
AGENCI SOKONGAN	: PBT, PTG, PTD

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan negeri yang mempunyai Pelan Strategik Perumahan Negeri		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020	: 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Dokumen ini menyatakan komponen utama untuk menyokong atau merancang pembangunan tanah yang mencukupi untuk perumahan adalah dengan memenuhi keperluan masyarakat sepertimana yang dinyatakan dalam *National Planning Policy Framework (NPPF)*.

Pelan Strategik di United Kingdom: *Strategic Housing Land Availability Assessment, December 2012*

OBJEKTIF 2.1 : Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat

STRATEGI 2.1.1 : Penyediaan pelbagai jenis perumahan yang mencukupi dan berkualiti untuk setiap golongan masyarakat mengikut keperluan

TINDAKAN 2.1.1.3 : **Memantau penyediaan Perumahan Mampu Milik dan Projek Perumahan Rakyat (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Terdapat pelbagai agensi yang melaksanakan projek perumahan untuk golongan B40 dan M40 tetapi tiada satu agensi penyelaras yang memantau dari segi jumlah penyediaan, tahap pelaksanaan, pembelian, penyewaan dan sebagainya. Contohnya, projek perumahan yang telah dilaksanakan seperti Projek PR1MA, PIMB, Projek Perumahan Penjawat Awam 1Malaysia (PPA1M), Skim "MyHome", Rumah Transit, Skim Perumahan Belia, Rumah Mesra Rakyat, Rumah Idaman Rakyat, Rumah Aspirasi Rakyat dan sebagainya.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JPN, SPNB
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, PIMB

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan unit Perumahan Mampu Milik dan Projek Perumahan yang siap dibina berdasarkan Pelan Strategik Perumahan		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Contoh pelancaran Skim MyHome di Putrajaya

Contoh MyDeposit yang dianjurkan oleh KPKT

- OBJEKTIF 2.1** : Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat
- STRATEGI 2.1.1** : Penyediaan pelbagai jenis perumahan yang mencukupi dan berkualiti untuk setiap golongan masyarakat mengikut keperluan
- TINDAKAN 2.1.1.4** : **Memperincikan polisi dan syarat-syarat permohonan pemajuan terutama Perumahan Mampu Milik bagi setiap negeri**

Justifikasi: Memastikan penyediaan Perumahan Mampu Milik yang mencukupi dan berkualiti untuk golongan isi rumah B40 dan M40. Contohnya, Negeri Selangor dan Melaka telah menetapkan syarat-syarat tersendiri kepada pemaju berasaskan keperluan negeri masing-masing.

AGENSI PEMANTAU	:	JPN	
AGENSI PELAKSANA	:	SUK	
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, JPBD Negeri	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan negeri yang mempunyai Polisi Perumahan Khas untuk negeri masing-masing		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	:	2017
	(Tempoh Pemantauan	:	2018)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Manual Garis Panduan dan Piawaian Perancangan Negeri Selangor antara Polisi Perumahan Khas yang digunakan oleh Negeri Selangor

OBJEKTIF 2.1 : Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat

STRATEGI 2.1.2 : Penyediaan reka bentuk perumahan dengan reka bentuk yang sesuai dan fleksibel untuk keperluan pelbagai generasi

TINDAKAN 2.1.2.1 : **Menubuhkan Lembaga Perumahan bagi setiap negeri**

Justifikasi: Lembaga Perumahan Negeri boleh mewujudkan syarat-syarat dan garis panduan untuk memperbanyakkan lagi unit perumahan bagi golongan B40 dan M40 serta memantau industri perumahan dalam negeri.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	SUK
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD SM, JPBD Negeri, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan negeri yang mempunyai Lembaga Perumahan		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020	: 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Lembaga Perumahan yang terdapat di setiap negeri

- OBJEKTIF 2.1

:

Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat
- STRATEGI 2.1.2

:

Penyediaan reka bentuk perumahan dengan reka bentuk yang sesuai dan fleksibel untuk keperluan pelbagai generasi
- TINDAKAN 2.1.2.2

:

Membina rumah dengan reka bentuk yang bersesuaian untuk keluarga besar tinggal berdekatan atau bersama (multi generation housing) (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan warga emas tinggal berdekatan dengan anak-anak mereka.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JPN
AGENSI SOKONGAN	:	KPWKM, JPBD Negeri, PBT, REHDA

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai rumah bercirikan <i>multi generation housing</i>		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

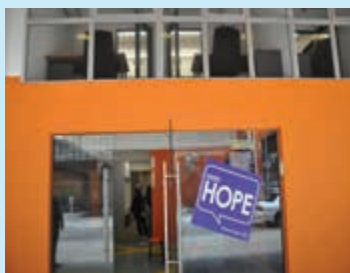
Singapura antara negara yang telah menyediakan *multi generation housing*

- OBJEKTIF 2.1** : Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat
- STRATEGI 2.1.3** : Penyediaan rumah transit dan rumah perlindungan bagi golongan gelandangan berstatus warganegara
- TINDAKAN 2.1.3.1** : **Menyediakan rumah transit dan rumah perlindungan (shelter) untuk golongan gelandangan berstatus warganegara (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Menggalakkan pihak kerajaan dan NGO untuk menyediakan tempat perlindungan sementara kepada golongan gelandangan berstatus warganegara sebelum mereka mampu menyewa atau memiliki rumah sendiri.

AGENSI PEMANTAU	:	KPWKM
AGENSI PELAKSANA	:	YKN, PBT
AGENSI SOKONGAN	:	NGO, KWP, KPKT
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang menyediakan rumah transit dan rumah perlindungan (shelter) untuk golongan gelandangan berstatus warganegara	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Tempat Perlindungan Sementara yang disediakan di Johor Bahru

Tempat Perlindungan Sementara yang disediakan di New York

- OBJEKTIF 2.1

:

Penyediaan Rumah Mampu Milik Yang Mencukupi, Berkualiti Dan Komprehensif Untuk Semua Lapisan Masyarakat
- STRATEGI 2.1.4

:

Penyediaan perumahan untuk pekerja di kawasan perindustrian baru
- TINDAKAN 2.1.4.1

:

Memastikan penyediaan perumahan pekerja bagi projek perindustrian baru yang berskala besar (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan pekerja-pekerja kilang mempunyai tempat tinggal dalam kawasan perindustrian bagi mengurangkan isu sosial yang melibatkan pekerja warga asing.

AGENSI PEMANTAU	:	PBN
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	MIDA, KDN, KSM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan projek yang menyediakan perumahan pekerja di kawasan perindustrian baru		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri	4 : Bandar Utama
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Perumahan untuk pekerja di kawasan perindustrian dapat mengurangkan isu sosial yang melibatkan pekerja warga asing

- OBJEKTIF 2.2** : Tangani Peningkatan Kos Sara Hidup
- STRATEGI 2.2.1** : Penyediaan Rumah Mampu Milik di dalam bandar dan kawasan *Transit Oriented Development* (TOD)
- TINDAKAN 2.2.1.1** : **Menggalakkan pembangunan Perumahan Mampu Milik dan kemudahan masyarakat di dalam radius satu (1) kilometer dari stesen transit (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan Rumah Mampu Milik dan kemudahan masyarakat disediakan di dalam bandar dan kawasan TOD.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	SUK, PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD Negeri, REHDA, LPN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai Rumah Mampu Milik dan kemudahan masyarakat di dalam radius satu (1) kilometer dari stesen transit		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Figure 1A: % Households By Income Near DC Stations

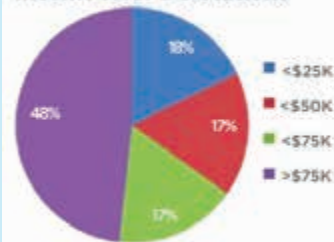

Figure 1B: % DC Transit Riders By Income

Sumber: <http://www.infrastructureusa.org/locating-affordable-housing-near-transit-a-strategic-economic-decision/>

BUKIT BATOK SINGAPORE:

The flats are in self-contained estates each with its own schools, supermarkets, clinics, public spaces and recreation facilities and all interconnected by a public transport system

Sumber: <http://www.capetownpartnership.co.za/2015/06/we-need-to-talk-about-housing/>

- OBJEKTIF 2.2

:

Tangani Peningkatan Kos Sara Hidup
- STRATEGI 2.2.2

:

Penyediaan pengangkutan awam mampu tanggung (affordable) yang efisien dan mesra OKU
- TINDAKAN 2.2.2.1

:

Meningkatkan penyediaan pengangkutan awam secara percuma atau bersubsidi kepada golongan warga emas, OKU dan pelajar berstatus warganegara

Justifikasi: Mengurangkan kos sara hidup golongan warga emas, OKU dan pelajar berstatus warganegara.

AGENCI PEMANTAU	:	SUK
AGENCI PELAKSANA	:	PBT
AGENCI SOKONGAN	:	SPAD, Syarikat Pengendali Pengangkutan Awam

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang menyediakan perkhidmatan pengangkutan awam percuma atau bersubsidi kepada golongan warga emas, OKU dan pelajar berstatus warganegara		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

BAS KOMUNITI

Majlis Bandaraya Shah Alam

HENTIAN BAS

1 PUSAT BANDAR SEKSYEN 14

2 LAMAN BUDAYA SEKSYEN 14

3 GERAJ SEKSYEN 2

4 PINTU UTAMA UTM SEKSYEN 2

5 APARTMENT BAIDURI SEKSYEN 7

6 UNISEL SEKSYEN 7

7 JAKEL SEKSYEN 7

8 PUSPAKOM (PADANG JAWA) SEKSYEN 16

9 PANGSAPURI RIMBA JAYA SEKSYEN 16

10 MASJID RAJA TUN UDA SEKSYEN 16

11 LPPKN SEKSYEN 16

12 PASAR SEKSYEN 16

13 SMK SEKSYEN 16

14 TERMINAL BAS SEKSYEN 17

15 KOMPLEKS OLE-OLE SEKSYEN 18

16 FLAT SEKSYEN 18

17 HENTIAN LKSA SEKSYEN 18

18 SMK SEKSYEN 18

19 DATARAN SHAH ALAM SEKSYEN 14

20 BANGUNAN JAIS / MAIS SEKSYEN 14

21 MASJID NEGERI SEKSYEN 14

22 KWSP SEKSYEN 14

23 PEJABAT POS BESAR SEKSYEN 14

03-5510 5133 samb. 1381 / 1302

PENGOPERASIAN TIGA (3) KALI SEHARI

7.30 PAGI | 11.30 PAGI | 4.40 PETANG

Pengangkutan awam iaitu bas komuniti percuma di bawah pentadbiran MBSA

Sumber : <http://bm.selangorku.com/56944/mbsa-sedia-bas-komunitipercuma-3-kali-sehari/>

6-40

OBJEKTIF 2.2	:	Tangani Peningkatan Kos Sara Hidup
STRATEGI 2.2.3	:	Memudahkan akses kepada perkhidmatan kerajaan dan keperluan harian yang mampu tanggung
TINDAKAN 2.2.3.1	:	Menambah bilangan Pusat Transformasi Bandar (UTC) atau Mini UTC di dalam bandar

Justifikasi: Memudahkan orang ramai berurusan dengan agensi kerajaan secara setempat dan menjimatkan kos perjalanan.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPM
AGENSI SOKONGAN	:	Jabatan dan agensi kerajaan, Syarikat Swasta, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai UTC atau mini UTC		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

UTC dan kemudahan-kemudahan yang disediakan

OBJEKTIF 2.2 : Tangani Peningkatan Kos Sara Hidup

STRATEGI 2.2.3 : Memudahkan akses kepada perkhidmatan kerajaan dan keperluan harian yang mampu tanggung

TINDAKAN 2.2.3.2 : **Menambah bilangan Kedai Rakyat 1Malaysia (KR1M) dan Kedai COOP 1Malaysia di semua bandar**

Justifikasi: Mengurangkan kos perbelanjaan seharian untuk golongan berpendapatan rendah.

AGENS PEMANTAU	:	KPDNKK
AGENS PELAKSANA	:	KPDNKK Negeri
AGENS SOKONGAN	:	SSM, SKM, PBT
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan Kedai Rakyat 1Malaysia atau Kedai COOP 1Malaysia yang melebihi tiga (3) buah di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Kedai Rakyat 1Malaysia dan Kedai COOP 1Malaysia menyediakan keperluan harian mampu tanggung untuk golongan berpendapatan rendah

- OBJEKTIF 2.2** : Tangani Peningkatan Kos Sara Hidup
- STRATEGI 2.2.3** : Memudahkan akses kepada perkhidmatan kerajaan dan keperluan harian yang mampu tanggung
- TINDAKAN 2.2.3.3** : **Menyediakan tapak dan membangunkan kebun komuniti atau kebun dalam bandar (urban farming)**

Justifikasi: Mengurangkan perbelanjaan kos makanan, mengurangkan impak "food mile" dan pelepasan karbon dengan menjalankan aktiviti pertanian menggunakan teknik moden seperti fertigasi, hidroponik dan pertanian menegak bagi aktiviti pertanian bandar.

AGENCI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENCI PELAKSANA	:	PBT
AGENCI SOKONGAN	:	Persatuan Penduduk, JLN, DOA
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai tapak kebun komuniti atau kebun dalam bandar	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek : 2017 (Tempoh Pemantauan : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Kebun komuniti secara tidak langsung dapat mengurangkan perbelanjaan kos makanan, impak *food mile* dan pelepasan karbon di bandar

- OBJEKTIF 2.3

:

Pemeriksaan Sistem Pengangkutan Awam Yang Komprehensif, Mampan, Bersepadu, Efisien Dan Mampu Tanggung
- STRATEGI 2.3.1

:

Perancangan sistem pengangkutan yang mencapai Modal Split 40 : 60
- TINDAKAN 2.3.1.1

:

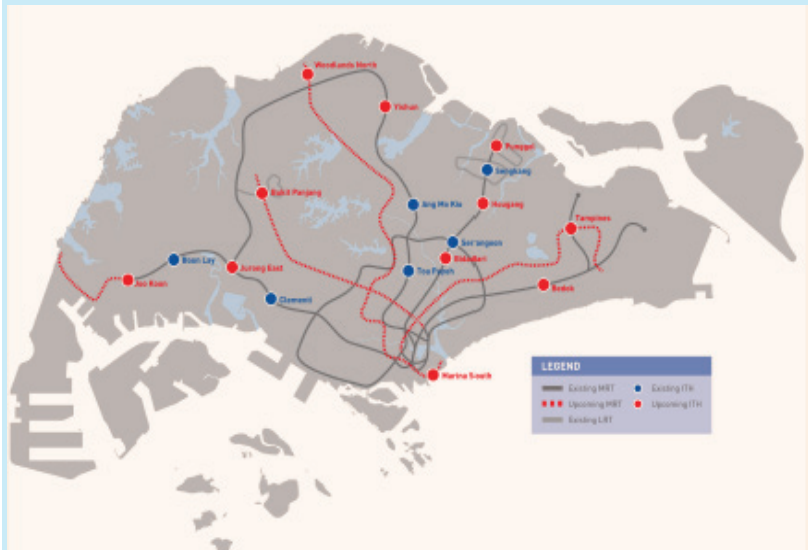
Mewujudkan Pelan Tindakan Integrasi Pengangkutan Awam bagi setiap bandar (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan perancangan pengangkutan awam dan guna tanah adalah holistik dan bersepadu dengan mengambil kira penyediaan “Bus Rapid Transit” (BRT).

AGENCI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENCI PELAKSANA	:	SUK, PBT
AGENCI SOKONGAN	:	JPBD Negeri, SPAD

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang mempunyai Pelan Tindakan Integrasi Pengangkutan Awam		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Land Transport Master Plan for Singapore

Sumber : <https://www.ur.gov.sg/uol/master-plan/View-Master-Plan/master-plan-2014/master-plan/Key-focues/transport/Transport>

Di bawah *Land Transport Master Plan, 2013*, *Land Transport Authority (LTA)* akan terus berusaha ke arah wawasan “Sistem Pengangkutan Darat *People-Centered* dengan memberi tumpuan kepada “Meningkatkan Pengalaman *Travel* Anda”. LTA akan memberi tumpuan kepada tiga (3) bidang penting:

1. Memperbanyakkan lagi hubungan pengangkutan;
2. Menjamin perkhidmatan yang lebih baik; dan
3. Komuniti yang inklusif dan berdaya huni

- OBJEKTIF 2.3** : Pemerkasaan Sistem Pengangkutan Awam Yang Komprehensif, Mampan, Bersepadu, Efisien Dan Mampu Tanggung
- STRATEGI 2.3.1** : Perancangan sistem pengangkutan yang mencapai Modal Split 40 : 60
- TINDAKAN 2.3.1.2** : **Menyediakan rangkaian pejalan kaki dan basikal terutamanya di kawasan berdekatan stesen transit atau terminal pengangkutan awam (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Menggalakkan penggunaan laluan pejalan kaki dan basikal berdekatan dengan stesen transit atau terminal pengangkutan awam.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	NGO, SPAD, JPBD Negeri
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai Pelan Rangkaian Laluan Pejalan Kaki dan Basikal di kawasan stesen transit atau terminal pengangkutan awam	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana	: 2017 - 2020
	(Tempoh Pemantauan	: 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.upm.edu.my/berita/details/UPMbidswelcomenewstudentsbm>

Sumber: <http://mforum1.cari.com.my/portal.php?mod=view&aid=17785KL>
Sentral wajah baru

OBJEKTIF 2.3 : Pemerkasaan Sistem Pengangkutan Awam Yang Komprehensif, Mampan, Bersepadu, Efisien Dan Mampu Tanggung

STRATEGI 2.3.2 : Pelaksanaan Sistem Pengurusan Permintaan Perjalanan (Travel Demand Management)

TINDAKAN 2.3.2.1 : **Mewujudkan Pelan Pengurusan Lalu Lintas Bersepadu**

Justifikasi: Mengurangkan bilangan kenderaan persendirian ke dalam pusat bandar dengan memastikan pengurusan trafik dan lalu lintas lebih efisien dan sistematik.

AGENSI PEMANTAU	: JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	: JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	: JKJR, SPAD, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai Pelan Pengurusan Lalu Lintas		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sistem Pengurusan Lalu Lintas Bersepadu yang telah dijalankan di Singapura

Sumber : https://en.wikipedia.org/wiki/Road_pricing

Sumber : https://en.wikipedia.org/wiki/London_congestion_charge

- OBJEKTIF 2.3** : Pemerkasaan Sistem Pengangkutan Awam Yang Komprehensif, Mampan, Bersepadu, Efisien Dan Mampu Tanggung
- STRATEGI 2.3.3** : Insentif bagi menggalakkan penggunaan pengangkutan awam
- TINDAKAN 2.3.3.1** : **Memberi insentif untuk menggalakkan penumpang warganegara menggunakan pengangkutan awam terutamanya pada waktu puncak**

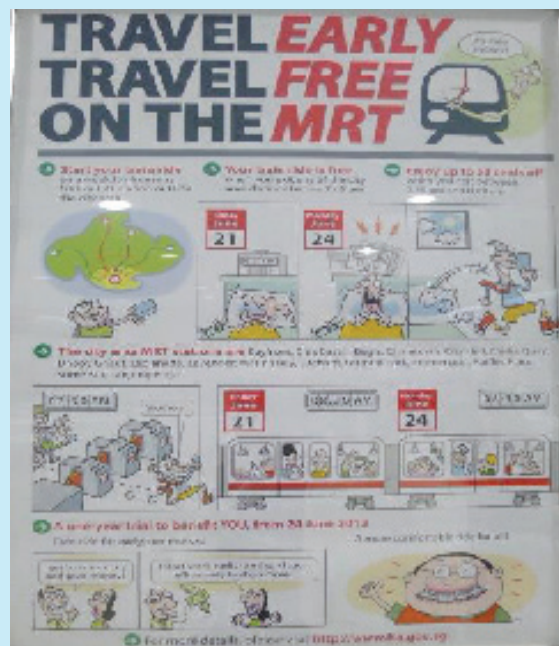
Justifikasi: Mengurangkan kesesakan jalan raya dan menggalakkan penggunaan pengangkutan awam terutamanya pada waktu puncak. Contohnya, insentif diskaun harga tiket, perkhidmatan "feeder" bas percuma dan sebagainya.

AGENSI PEMANTAU	:	MOT
AGENSI PELAKSANA	:	SPAD, Syarikat pengendali pengangkutan awam
AGENSI SOKONGAN	:	PBN, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Syarikat pengendali pengangkutan awam yang menyediakan insentif untuk penumpang di kawasan bandar berstatus warganegara		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020	: 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Insentif menggunakan pengangkutan awam luar daripada waktu puncak - Singapura

- OBJEKTIF 2.4

:

Perkhidmatan Infrastruktur, Utiliti Dan Kemudahan Perbandaran Yang Efisien Dan Bersepadu
- STRATEGI 2.4.1

:

Penggalakkan penggunaan *Common Utility Trench* (C.U.T)
- TINDAKAN 2.4.1.1

:

Memberi insentif kepada pemaju yang menggunakan C.U.T dalam pembangunan berskala besar

Justifikasi: Meminimumkan kawasan penyediaan utiliti dan memudahkan kerja-kerja penyelenggaraan. Pemberian insentif adalah seperti pengecualian caj pembangunan utiliti dan sebagainya.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	TNB, Syarikat Bekalan Air Negeri, Telco, JPP

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang menggunakan C.U.T dalam pembangunan bandar	
Penilaian Pencapaian	>50% 20% - 50% <20%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Putrajaya merupakan bandar pertama di Malaysia yang mempunyai CUT. Ia terletak di sepanjang *core island* iaitu Presint 2, 3 dan 4. Panjang keseluruhan CUT adalah 11.7 km

Sumber: <http://www.ur.gov.sg/sales/MarinaUnionSt/MVlarge%20oor%20plate.html>

Kuala Lumpur sedang dalam perancangan untuk mengaplikasikan pemakaian CUT bagi laluan utiliti di kawasan pusat bandar

OBJEKTIF 2.4	:	Perkhidmatan Infrastruktur, Utiliti Dan Kemudahan Perbandaran Yang Efisien Dan Bersepadu
STRATEGI 2.4.2	:	Mengurus pengagihan bekalan air dengan efektif
TINDAKAN 2.4.2.1	:	Mengurangkan <i>Non Revenue Water</i> (NRW) dengan menggantikan paip-paip lama

Justifikasi: Memastikan kehilangan air akibat daripada penggunaan paip-paip lama dapat diatasi.

AGENSI PEMANTAU	:	UPEN
AGENSI PELAKSANA	:	Syarikat Bekalan Air Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, PAAB, SPAN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang telah menggantikan paip-paip lama		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pemeriksaan dan penggantian paip-paip lama sedang dijalankan

OBJEKTIF 2.5 : Pelaksanaan Reka Bentuk Bandar Yang Selamat Dan Beridentiti

STRATEGI 2.5.1 : Pewujudan bandar yang selamat, *Strong Sense of Place* dan beridentiti untuk didiami, bekerja dan beriadah

TINDAKAN 2.5.1.1 : **Menyediakan Pelan Perancangan dan Pembangunan Ruang Awam di bandar**

Justifikasi: Memudahkan perancangan dan pelaksanaan penyediaan ruang awam secara terancang bagi meningkatkan aktiviti sosial penduduk di bandar.

AGENSI PEMANTAU : JPBD Negeri

AGENSI PELAKSANA : PBT

AGENSI SOKONGAN : Komuniti Setempat, Syarikat Swasta, JKKN, JLN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai Pelan Perancangan dan Pembangunan Ruang Awam Bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

PELAN STRATEGIK RUANG AWAM BANDAR oleh URA, Singapore

Document and Discussions on Singapore Design

Dilancarkan pada November 2013 oleh URA. Inisiatif ini bertujuan untuk menyediakan satu pembangunan bagi ruang awam baru di Singapura dan juga sedia ada. Melalui inisiatif ini, kerjasama dengan masyarakat, sektor swasta, pihak yang berkepentingan serta agensi-agensi lain dapat mengaktifkan dan menggunakan sepenuhnya ruang awam yang disediakan.

Sumber: <http://d-d.sg/page/2/>

OBJEKTIF 2.5	:	Pelaksanaan Reka Bentuk Bandar Yang Selamat Dan Beridentiti
STRATEGI 2.5.2	:	Pemuliharaan dan pemeliharaan serta usaha pewartaan tapak warisan dan bangunan bersejarah di dalam bandar
TINDAKAN 2.5.2.1	:	Meningkatkan kerjasama antara agensi berkaitan bersama komuniti setempat dalam melaksanakan projek pemuliharaan dan pemeliharaan serta usaha pewartaan tapak warisan dan bangunan bersejarah di dalam bandar (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan tapak warisan dan bangunan bersejarah di setiap bandar terus dipulihara dan dipelihara untuk generasi akan datang.

AGENSI PEMANTAU	:	MOTAC	
AGENSI PELAKSANA	:	JWN, PBT	
AGENSI SOKONGAN	:	NGO, Badan Profesional, Komuniti Setempat	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai projek pemuliharaan dan pemeliharaan serta usaha pewartaan tapak warisan serta bangunan bersejarah yang melibatkan komuniti setempat		
Penilaian Pencapaian	>50% 20% - 50% <20%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://thenegerisembilanfuture.blogspot.my/2016/03/tapak-sejarah-negeri-sembilan-terus.html>

OBJEKTIF 2.6 : Peningkatan Gaya Hidup Sihat Dan Rendah Karbon

STRATEGI 2.6.1 : Pengukuhan kawasan bandar sebagai pusat riadah dan rekreasi

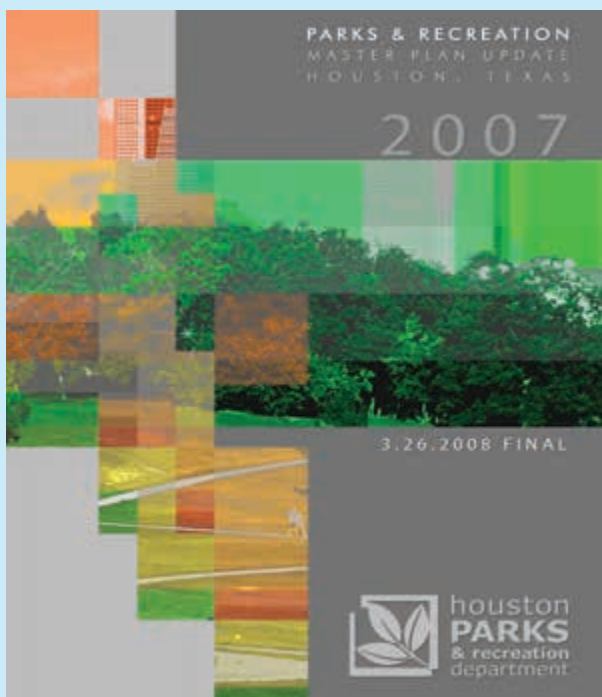
TINDAKAN 2.6.1.1 : **Memastikan semua tanah lapang dan kawasan rekreasi sedia ada dikekalkan dan diwartakan**

Justifikasi: Mengukuhkan lagi peranan bandar sebagai kawasan berekreasi dan beriadah bagi menggalakkan gaya hidup yang sihat dan rendah karbon.

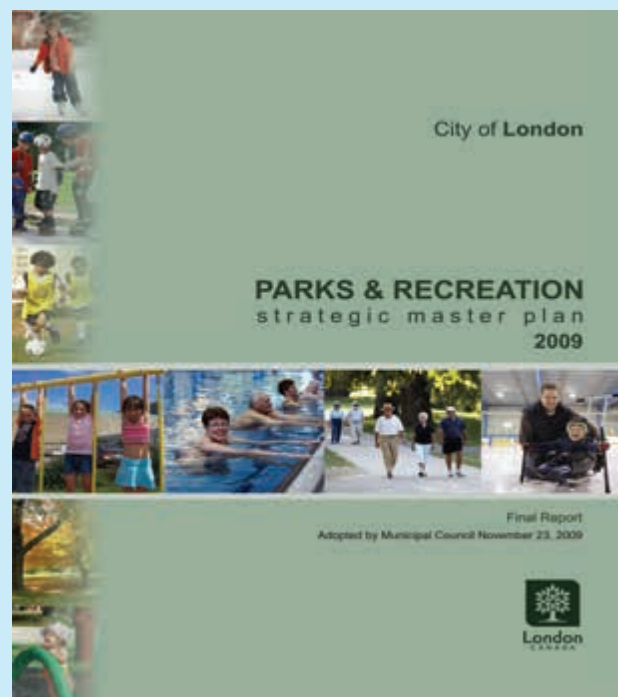
AGENS PEMANTAU	:	PBN
AGENS PELAKSANA	:	PBT
AGENS SOKONGAN	:	JPBD Negeri, JPBD SM, PTG, JLN, JUPEM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang telah mewartakan semua daripada tanah lapang dan kawasan rekreasi yang telah dikenalpasti di dalam RT		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pelan Induk Taman dan Rekreasi Houston Texas, 2007

Pelan Strategik Taman dan Rekreasi London, 2009

OBJEKTIF 2.6	:	Peningkatan Gaya Hidup Sihat Dan Rendah Karbon
STRATEGI 2.6.1	:	Pengukuhan kawasan bandar sebagai pusat riadah dan rekreasi
TINDAKAN 2.6.1.2	:	Mempertingkatkan pelaksanaan Program Bandar Sihat (Healthy City)

Justifikasi: Program Bandar Sihat (Healthy City) boleh meningkatkan peluang kepada penduduk dalam bandar untuk menjalankan aktiviti gaya hidup yang sihat.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	KBS, KKM, Persatuan Penduduk, Syarikat Swasta

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang telah melaksanakan Program Bandar Sihat (Healthy City)		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Hari Bebas Kenderaan

Sumber: <http://www.thestar.com.my/News/Community/2015/01/05/KLcarfree-morning-now-twice-a-month-Event-to-be-held-every-first-and-third-Sunday>

OBJEKTIF 2.6 : Peningkatan Gaya Hidup Sihat Dan Rendah Karbon

STRATEGI 2.6.2 : *Food Mile* yang rendah di setiap bandar bagi mengurangkan *Carbon Footprint*

TINDAKAN 2.6.2.1 : **Menggalakkan aktiviti pasar komuniti di kawasan perumahan dalam bandar**

Justifikasi: Menyediakan kemudahan tapak dan menggalakkan aktiviti pasar komuniti dalam kawasan perumahan bagi memudahkan penduduk bandar mendapatkan bekalan makanan yang segar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD Negeri
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Persatuan Penduduk, MOA

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang menyediakan tapak pasar komuniti di kawasan perumahan dalam bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Menyediakan kemudahan tapak dan menggalakkan aktiviti pasar komuniti dalam kawasan perumahan bagi memudahkan penduduk bandar mendapatkan bekalan makanan yang segar

OBJEKTIF 2.7	:	Akses Yang Menyeluruh Kepada Kemudahan Kesihatan Yang Berkualiti
STRATEGI 2.7.1	:	Penyediaan kemudahan penjagaan kesihatan secara komprehensif dan bersepadu
TINDAKAN 2.7.1.1	:	Menggalakkan penyediaan kemudahan kesihatan yang bersepadu dalam bandar

Justifikasi: Menggalakkan pihak swasta dan NGO menyediakan kemudahan penjagaan kesihatan yang bersepadu seperti pusat dialisis, pusat rehabilitasi dan lain-lain bagi memudahkan penduduk mendapatkan perkhidmatan tersebut.

AGENSI PEMANTAU	:	KKM	
AGENSI PELAKSANA	:	NGO, Syarikat Swasta	
AGENSI SOKONGAN	:	JKM, PBT, MAIN	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai kemudahan pusat penjagaan kesihatan yang bersepadu		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Hospital Rehabilitasi Cheras

OBJEKTIF 2.8 : Masyarakat Bandar Yang Bersatu Padu, Penyayang Dan Prihatin

STRATEGI 2.8.1 : Penggalakkan dan kepelbagaian aktiviti ke arah perpaduan di kalangan masyarakat bandar

TINDAKAN 2.8.1.1 : **Mempelbagaikan aktiviti kemasyarakatan di setiap peringkat umur**

Justifikasi: Mengeratkan hubungan silaturahim di kalangan masyarakat bandar melalui aktiviti sukan, ekspo, majlis ilmu, pameran, gotong-royong dan sebagainya.

AGENSI PEMANTAU : PBN

AGENSI PELAKSANA : PBT

AGENSI SOKONGAN : PDRM, NGO, Syarikat Swasta, Persatuan Penduduk

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang menganjurkan enam (6) aktiviti kemasyarakatan dalam setahun		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Aktiviti kemasyarakatan dapat mengeratkan hubungan silaturahim di kalangan masyarakat bandar

OBJEKTIF 2.9 : Persekitaran Bandar Yang Selamat

STRATEGI 2.9.1 : Pelaksanaan Program Bandar Selamat dilebarluaskan

TINDAKAN 2.9.1.1 : **Mengaplikasikan semua Langkah Program Bandar Selamat dalam bandar**

Justifikasi: Mempertingkatkan keselamatan dan kesejahteraan penduduk di bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM, JPBD Negeri
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	PDRM, REHDA, NGO, Badan Profesional
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan PBT yang telah melaksanakan 14 Langkah Program Bandar Selamat di bandar masing-masing	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana : 2017 - 2020 (Tempoh Pemantauan : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

3 Strategi Program Bandar Selamat

OBJEKTIF 2.10	:	Pengurusan Risiko Bencana Yang Komprehensif
STRATEGI 2.10.1	:	Penyediaan Pelan Pengurusan Kawasan Risiko Bencana
TINDAKAN 2.10.1.1	:	Menyedia dan merangkumkan Pelan Pengurusan Kawasan Berisiko Bencana di dalam setiap Rancangan Tempatan dan Pelan Tindakan Khas

Justifikasi: Memastikan pengurusan kawasan berisiko bencana diambil kira dalam penyediaan Rancangan Tempatan atau Pelan Tindakan Khas bagi mengurangkan risiko bencana alam.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD Negeri
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD SM, PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan Rancangan Tempatan atau Pelan Tindakan Khas yang mengandungi Pelan Pengurusan Kawasan Risiko Bencana		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.unisdr.org/partners/united-nations>

Sumber: <http://worldbank.mrooms.net/course/view.php?id=351nations>

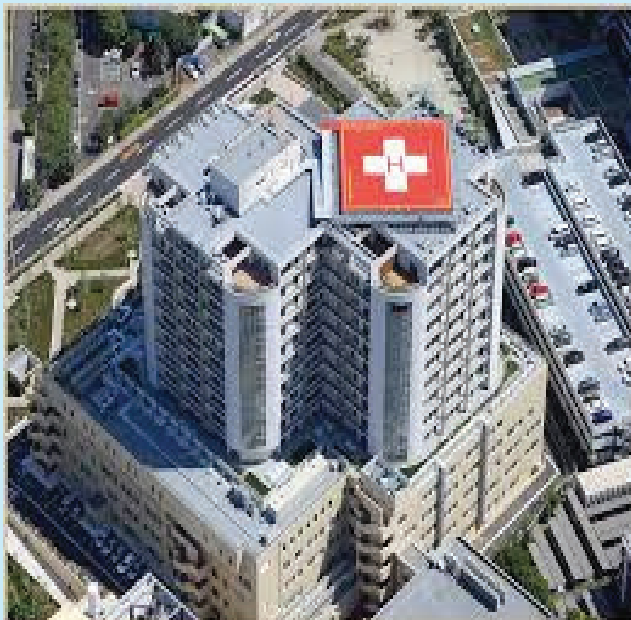
- OBJEKTIF 2.10** : Pengurusan Risiko Bencana Yang Komprehensif
- STRATEGI 2.10.2** : Penyediaan tempat dan bangunan khas untuk berlindung ketika bencana
- TINDAKAN 2.10.2.1** : **Melengkapkan bangunan dengan kemudahan-kemudahan yang sesuai bagi menempatkan mangsa bencana (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Menyediakan kawasan atau bangunan yang selamat dan selesa untuk penempatan sementara mangsa bencana.

AGENSI PEMANTAU	:	MKN
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, PTD
AGENSI SOKONGAN	:	Agensi-agensi teknikal yang berkaitan

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Jumlah bilangan bangunan yang mempunyai kemudahan bersesuaian bagi menempatkan mangsa bencana untuk berlindung di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>4	Amat Memuaskan	
	2 - 4	Memuaskan	
	<2	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Menentukan reka bentuk bangunan dengan infrastruktur yang boleh digunakan ketika kecemasan

- OBJEKTIF 2.10

:

Pengurusan Risiko Bencana Yang Komprehensif
- STRATEGI 2.10.3

:

Kolaborasi antara agensi untuk menghasilkan penyelesaian yang inovatif
- TINDAKAN 2.10.3.1

:

Melaksanakan program-program berkaitan pengurusan risiko bencana yang bersesuaian bersama penduduk (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Meningkatkan kesedaran dan kesediaan penduduk dalam menghadapi risiko bencana.

- AGENSI PEMANTAU

:

MKN
- AGENSI PELAKSANA

:

PBT, PTD, JPBN
- AGENSI SOKONGAN

:

JPAM, PDRM, JBPM, JPS, KPWK, JKR

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan program penerangan yang diselenggarakan oleh PBT bersama agensi berkaitan kepada penduduk setiap tahun		
Penilaian Pencapaian	>4	Amat Memuaskan	
	2 - 4	Memuaskan	
	<2	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	2 : Bandar Wilayah	4 : Bandar Utama	5 : Bandar Tempatan
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

6.3 OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN PRINSIP 3 - BERDAYA SAING

OBJEKTIF 3.1 : Peningkatan Daya Saing Dan Kepadatan Ekonomi Bandar

STRATEGI 3.1.1 : Pengukuhan ekonomi berdasarkan sektor-sektor terpilih yang bersesuaian dengan hala tuju ekonomi bandar

TINDAKAN 3.1.1.1 : **Mengenalpasti kawasan atau zon kluster ekonomi di setiap bandar (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan bandar menawarkan potensi yang terbaik untuk meningkatkan produktiviti negara, di mana aktiviti pengkhususan (yang mendorong kepada pengeluaran berskala tinggi) dan saling melengkapi (dengan adanya pelbagai jenis aktiviti berkaitan) boleh dikelompokkan di kawasan yang berdekatan.

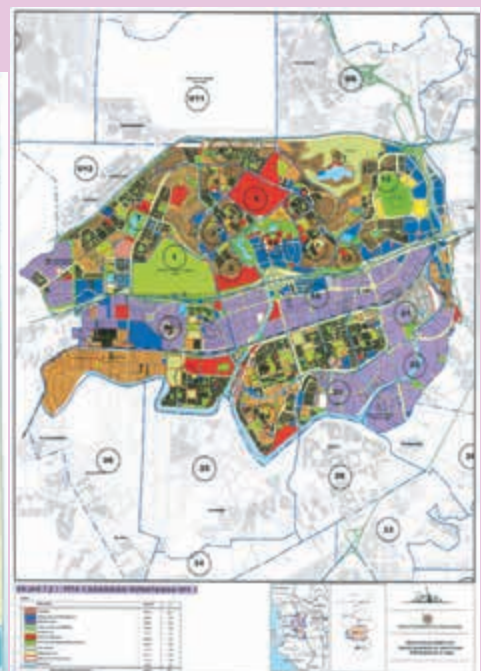
AGENSI PEMANTAU	: JPBD Negeri
AGENSI PELAKSANA	: PBT
AGENSI SOKONGAN	: UPEN, UKAS, KPKT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang telah mengenalpasti kawasan atau zon kluster ekonomi dalam rancangan tempatan		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
	4 : Bandar Utama		
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017	
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: RT Majlis Perbandaran Kajang, 2007-2020

Sumber: RT MB Shah Alam (Pengubahan) 2020

- OBJEKTIF 3.1

:

Peningkatan Daya Saing Dan Kepadatan Ekonomi Bandar
- STRATEGI 3.1.1

:

Pengukuhan ekonomi berdasarkan sektor-sektor terpilih yang bersesuaian dengan hala tuju ekonomi bandar
- TINDAKAN 3.1.1.2

:

Menyediakan Pelan Induk kluster ekonomi dalam bandar (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan pertumbuhan ekonomi berlaku secara terancang di kawasan strategik.

- AGENSI PEMANTAU

:

JPBD SM
- AGENSI PELAKSANA

:

PBT
- AGENSI SOKONGAN

:

UPEN, UKAS, KPKT, JPBD Negeri, MITI

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai Pelan Induk Kluster Ekonomi		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pelan Induk Cap Square, Kuala Lumpur

- OBJEKTIF 3.1** : Peningkatan Daya Saing Dan Kepadatan Ekonomi Bandar
- STRATEGI 3.1.1** : Pengukuhan ekonomi berdasarkan sektor-sektor terpilih yang bersesuaian dengan hala tuju ekonomi bandar
- TINDAKAN 3.1.1.3** : **Meningkatkan penyediaan pusat maklumat dan perkhidmatan perniagaan bersepadu bagi menyokong perkembangan ekonomi bandar**

Justifikasi: Pusat maklumat dan perkhidmatan perniagaan adalah penting untuk memudahkan peniaga dan pelabur mendapat nasihat, maklumat, kemudahan dan latihan bersesuaian. Contohnya, latihan, kredit perniagaan, jaringan perdagangan, skim jaminan kerajaan, kemudahan import/eksport, inkubator perniagaan, inovasi, R&D dan sebagainya.

AGENSI PEMANTAU	:	MITI
AGENSI PELAKSANA	:	Agensi Pelaburan Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	MIDA, UPEN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai pusat maklumat dan perkhidmatan perniagaan bersepadu		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020	: 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.matrade.gov/pengeksport-malaysia/perkhidmatan-untuk-pengeksport/informasi-perdagangan-a-pasaran/perustakaan-perniagaan?lang=ms>

Sumber: <http://ilmu.matrade.gov.my/equip-matrade/custom/home.jsp>

OBJEKTIF 3.1	:	Peningkatan Daya Saing Dan Kepadatan Ekonomi Bandar
STRATEGI 3.1.2	:	Pengukuhan aplikasi digital ke arah pewujudan bandar pintar
TINDAKAN 3.1.2.1	:	Menambahbaik penyediaan perkhidmatan bandar melalui penggunaan aplikasi digital

Justifikasi: Menggalakkan penggunaan aplikasi digital dalam urusan perkhidmatan dengan PBT. Contohnya, e-saman, e-cukai dan e-permit.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	MDEC, SKMM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan aplikasi digital yang digunakan oleh setiap PBT dalam menyampaikan perkhidmatan kepada pelanggan		
Penilaian Pencapaian	>5 Amat Memuaskan 3 - 5 Memuaskan <3 Kurang Memuaskan		
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana : 2017 - 2020 (Tempoh Pemantauan : 2021)		

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.mygovmobile.malaysia.gov.my/web/>

Sumber: <http://www.hasil.gov.my>

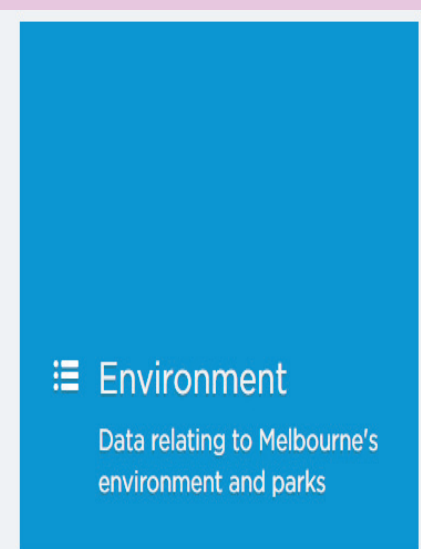
- OBJEKTIF 3.1** : Peningkatan Daya Saing Dan Kepadatan Ekonomi Bandar
- STRATEGI 3.1.2** : Pengukuhan aplikasi digital ke arah pewujudan bandar pintar
- TINDAKAN 3.1.2.2** : **Menggalakkan penggunaan aplikasi digital melalui penyebaran maklumat dan latihan (hands-on) kepada orang awam (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Penggunaan aplikasi digital akan meningkatkan kecekapan dan kualiti tadbir urus serta penyampaian perkhidmatan yang lebih baik dan murah.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	MDEC, SKMM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan aplikasi penyebaran maklumat mengenai cara penggunaan aplikasi digital kepada orang awam di setiap PBT		
Penilaian Pencapaian	>5	Amat Memuaskan	
	3 - 5	Memuaskan	
	<3	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana	: 2017 - 2020	
	(Tempoh Pemantauan	: 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <https://data.melbourne.vic.gov.au/>

OBJEKTIF 3.2	:	Peningkatan Produktiviti Modal Insan
STRATEGI 3.2.1	:	Peningkatan bakat-bakat berkemahiran yang bersesuaian dalam bidang ekonomi bernilai tinggi
TINDAKAN 3.2.1.1	:	Menganjurkan aktiviti promosi latihan <i>upskilling</i> dan pembelajaran sepanjang hayat beserta pameran laluan kerjaya (career path) terutamanya dengan kerjasama institusi pendidikan setempat dan firma swasta (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Mengekalkan momentum ekonomi negara berpendapatan tinggi, aktiviti ekonomi negara harus beralih kepada produk bernilai tambah yang tinggi. Ini memerlukan modal insan yang mempunyai bakat kemahiran dan pengetahuan yang terkini.

AGENSI PEMANTAU	:	KSM
AGENSI PELAKSANA	:	Jabatan Tenaga Kerja
AGENSI SOKONGAN	:	UPEN, Dewan Perniagaan, HRDF, TERAJU, MARA, SME Corp.

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan program, pameran dan bengkel yang dianjurkan dalam setahun		
Penilaian Pencapaian	>2	Amat Memuaskan	
	1 - 2	Memuaskan	
	Tiada	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Aktiviti mempromosikan latihan *upskilling* dan pembelajaran sepanjang hayat beserta pameran laluan kerjaya (career path) perlu dijalankan melibatkan institusi pendidikan setempat dan firma swasta

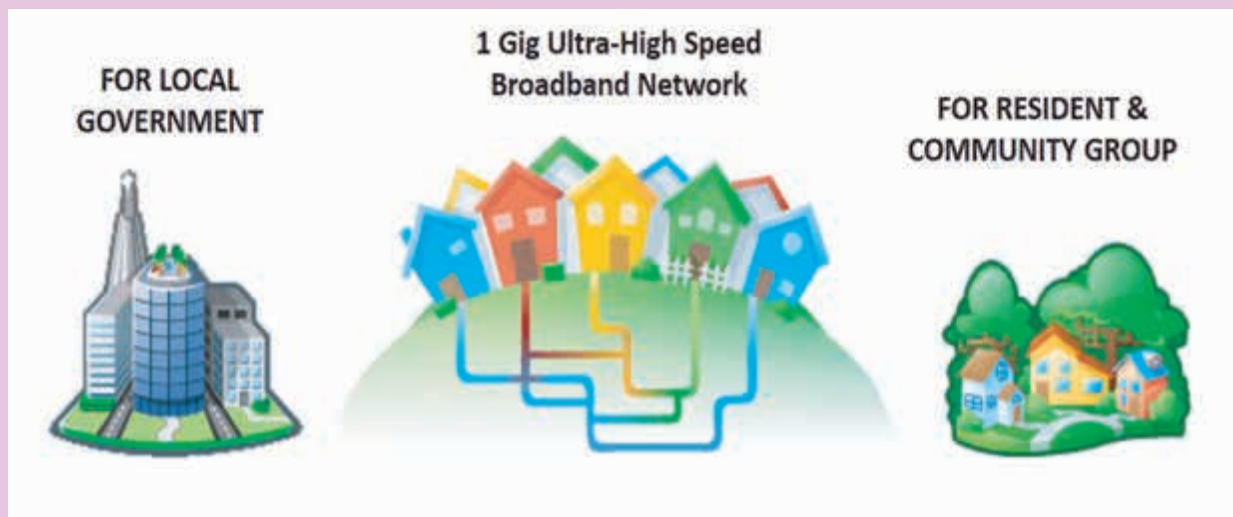
- OBJEKTIF 3.3** : Penyediaan Sistem Komunikasi Yang Cepak Dan Efektif
- STRATEGI 3.3.1** : Peningkatan sistem komunikasi di semua bandar
- TINDAKAN 3.3.1.1** : **Menyediakan jalur lebar berkelajuan tinggi (high speed broadband) di kawasan bandar secara menyeluruh pada kadar yang kompetitif (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Fasilitasi perdagangan dan kualiti perkhidmatan logistik menyumbang kepada kemajuan bandar yang lebih berdaya saing iaitu membantu menyusun aktiviti ekonomi yang lebih padat, tersusun dan terhubung baik (well-connected).

AGENSI PEMANTAU	:	KKMM
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, SKMM
AGENSI SOKONGAN	:	Syarikat Perkhidmatan Komunikasi, MDEC

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Purata kadar perkhidmatan internet dan jalur lebar berkelajuan tinggi		
Penilaian Pencapaian	>8.4 Mbps 5.5 - 8.4 Mbps <5.5 Mbps	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.wittysparks.com/1-gig-ultra-high-speed-broadband-service-by-google/>

- OBJEKTIF 3.4** : Penggunaan Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat Dalam Bandar Yang Optimum
- STRATEGI 3.4.1** : Pengemaskinian maklumat mengenai Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat dalam bandar
- TINDAKAN 3.4.1.1** : **Mewujudkan pangkalan data yang mengandungi maklumat asas berkaitan Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat dalam bandar (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memudahkan perancangan dan pembangunan bagi Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat dalam bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	JAIN, UPEN, PTD, PTG

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai pangkalan data mengenai Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat dalam bandar		
Penilaian Pencapaian	>50% 20% - 50% <20%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Illustirasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: Berita Harian, 2014

Sumber: Berita Harian, 2014

- OBJEKTIF 3.4** : Penggunaan Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat Dalam Bandar Yang Optimum
- STRATEGI 3.4.2** : Perancangan yang mampu meningkatkan Nilai Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat dalam bandar
- TINDAKAN 3.4.2.1** : **Menyediakan Pelan Pembangunan Strategik Bersepadu yang mengandungi:-**
- Jenis-jenis potensi pembangunan tanah;
 - Sekatan-sekatan yang menghalang pembangunan;
 - Cadangan pembangunan;
 - Cadangan pengurusan;
 - Cadangan pembiayaan pembangunan; dan
 - Lain-lain yang berkaitan (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Pelan Pembangunan Strategik Bersepadu ini boleh membantu pembangunan tanah-tanah tersebut secara optimum dan meningkatkan ekuiti Bumiputera.

AGENCI PEMANTAU	: PBN
AGENCI PELAKSANA	: PTG, JPBD Negeri
AGENCI SOKONGAN	: JAIN, UPEN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai Pelan Pembangunan Strategik Bersepadu bagi pembangunan Tanah Wakaf, Tanah Rizab Melayu dan Tanah Adat		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana	: 2017 - 2020	
	(Tempoh Pemantauan	: 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.bankislam.com.my/home/>

- OBJEKTIF 3.5** : Pengintegrasian Perancangan Pembangunan Kampung Dalam Bandar
- STRATEGI 3.5.1** : Pengemaskinian maklumat mengenai kampung dalam bandar
- TINDAKAN 3.5.1.1** : **Mewujudkan pangkalan data yang mengandungi maklumat kampung dalam bandar dari segi keluasan, profil penduduk, ciri-ciri penduduk, imej, sejarah, identiti, budaya dan warisan (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Meningkatkan kualiti hidup dan mengoptimumkan potensi ekonomi penduduk kampung dalam bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	UPEN, PTD, Jabatan Warisan Negara

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai pangkalan data kampung dalam bandar		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Kampung Tradisi Lembah Keriang, Changlun Kedah

OBJEKTIF 3.5	:	Pengintegrasian Perancangan Pembangunan Kampung Dalam Bandar
STRATEGI 3.5.2	:	Penetapan hala tuju pembangunan kampung dalam bandar
TINDAKAN 3.5.2.1	:	Menyediakan Pelan Pembangunan Strategik Bersepadu yang mengandungi:- Analisis potensi pembangunan, pemuliharaan dan pemeliharaan; Cadangan penambahbaikan dan pembangunan; Cadangan pengurusan; Sekatan-sekatan yang menghalang pembangunan Lain-lain yang berkaitan (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memberi peluang supaya kampung dan bandar dipelihara atau dibangunkan semula.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	NGO, Persatuan Penduduk, Jabatan Perpaduan Negara, PTD, UPEN

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai Pelan Pembangunan Strategik Bersepadu bagi kampung dalam bandar		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Kampung Baru, Kuala Lumpur

Kampung Morten, Melaka

Contoh kampung dalam bandar yang masih dipelihara

- OBJEKTIF 3.6

:

Penggunaan Kawasan *Brownfield* Yang Optimum
- STRATEGI 3.6.1

:

Pengemaskinian maklumat mengenai kawasan *brownfield* dalam bandar
- TINDAKAN 3.6.1.1

:

Mewujudkan pangkalan data yang mengandungi maklumat kawasan *brownfield* (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memudahkan perancangan dan pembangunan bagi kawasan “brownfield” dalam bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	PTG, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai pangkalan data yang mengandungi maklumat kawasan <i>brownfield</i> dalam bandar		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Brownfield di Alor Setar

6.4 OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN PRINSIP 4 - INKLUSIF DAN SAKSAMA

OBJEKTIF 4.1	:	Tumpuan Program Yang Khusus Untuk Kebajikan Isi Rumah B40
STRATEGI 4.1.1	:	Peningkatan taraf hidup isi rumah B40 di bandar
TINDAKAN 4.1.1.1	:	Melaksanakan lebih banyak usaha kebajikan seperti bantuan pendidikan, perumahan, kesihatan dan sebagainya dalam membantu isi rumah B40 di bandar

Justifikasi: Membantu meringankan beban kos sara hidup yang tinggi bagi isi rumah B40 selaras dengan Dasar Pembangunan Inklusif dalam Model Ekonomi Baru dan teras Rancangan Malaysia Ke-11.

AGENSI PEMANTAU	:	ICU	
AGENSI PELAKSANA	:	KPWKM, Jabatan Agama Islam Negeri	
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, Jabatan Pendidikan Negeri, Jabatan Kesihatan Negeri, NGO, Pihak Swasta	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Program atau bantuan kebajikan kepada isi rumah B40 yang dilaksanakan di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>5 Amat Memuaskan 2 - 4 Memuaskan <2 Kurang Memuaskan		
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek : 2017 (Tempoh Pemantauan : 2018)		

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Laman web Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat yang menawarkan pelbagai kemudahan dan bantuan

Sumber: <http://www.kpwkm.gov.my/>

- OBJEKTIF 4.1

:

Tumpuan Program Yang Khusus Untuk Kebajikan Isi Rumah B40
- STRATEGI 4.1.2

:

Peningkatan usaha kebajikan bagi membantu golongan wanita yang bekerja di bandar
- TINDAKAN 4.1.2.1

:

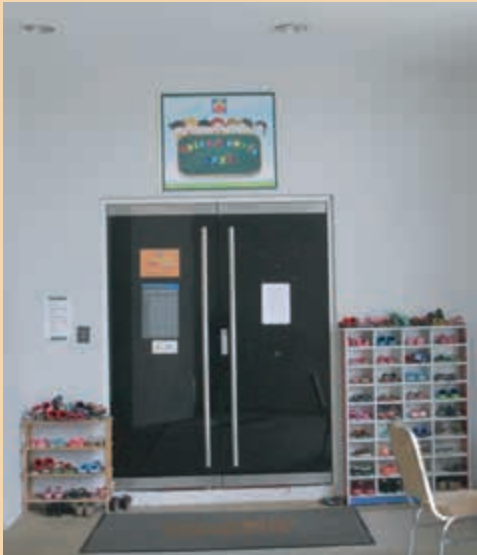
Menggalakkan penyediaan pusat penjagaan kanak-kanak dalam bangunan kerajaan dan swasta

Justifikasi: Usaha ini dapat membantu mengekalkan kesejahteraan keluarga, di samping menggalakkan penyertaan golongan wanita yang berkerjaya dalam sektor awam dan swasta di bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	KPWKM
AGENSI PELAKSANA	:	Jabatan Kebajikan Masyarakat Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	JKT, JPBD SM, JPBD Negeri

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Pejabat kerajaan atau swasta yang menyediakan pusat penjagaan kanak-kanak atau taska di bangunan kerajaan dan swasta di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>5 Amat Memuaskan 2 - 4 Memuaskan <2 Kurang Memuaskan		
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Taska PERMATA yang beroperasi di bangunan KPKT, Putrajaya

Taska MARA yang beroperasi di bangunan perniagaan

OBJEKTIF 4.2 : Peningkatan Pendapatan Isi Rumah B40

STRATEGI 4.2.1 : Peningkatan peluang pendapatan isi rumah B40

TINDAKAN 4.2.1.1 : **Menyediakan premis perniagaan baru yang bersesuaian dengan isi rumah B40**

Justifikasi: Mempelbagaikan peluang pendapatan isi rumah B40 bagi menampung kos sara hidup yang tinggi. Contohnya, berniaga di pasar malam, pasar tani, tamu mingguan, bazar ramadhan, "carboot sale", "foodtruck", "uptown" dan "downtown".

AGENSI PEMANTAU : KPKT

AGENSI PELAKSANA : MARA

AGENSI SOKONGAN : UPEN, Persatuan Peniaga

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Premis perniagaan berkala yang disediakan untuk isi rumah B40 di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>2 1 - 2 Tiada	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Perniagaan *foodtruck* di perkarangan Taman Air Pancut, Masjid Negara

Perniagaan *carboot sales* yang semakin popular masa kini

OBJEKTIF 4.2 : Peningkatan Pendapatan Isi Rumah B40

STRATEGI 4.2.1 : Peningkatan peluang pendapatan isi rumah B40

TINDAKAN 4.2.1.2 : **Menyediakan pusat khidmat bergerak atau tetap bagi memberi maklumat berkaitan peluang perniagaan, latihan, perlindungan insurans dan kredit kepada peniaga kecil**

Justifikasi: Memberi khidmat nasihat, pemahaman dan pengetahuan kepada peniaga kecil tentang kewujudan peluang-peluang perniagaan bagi mendapatkan maklumat berkaitan Skim Usahawan Permulaan Bumiputera (SUPERB), Skim Usahawan Pasar Malam, Amanah Ikhtiar, Program TEKUN dan Program 1AZAM (1AZAM Bandar, 1AZAM Kerja, 1AZAM Niaga dan 1AZAM Khidmat), proses pelesenan atau "franchising. Contohnya, kiosk, kaunter tetap, kaunter bergerak dan lain-lain.

AGENSI PEMANTAU	: ICU
AGENSI PELAKSANA	: JKM, MARA, KPKT, TEKUN
AGENSI SOKONGAN	: KPDNKK, JPBD Negeri, SME Corp., SSM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Pusat khidmat bergerak atau tetap yang disediakan di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>5 2 - 4 <2	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Program Jelajah Informasi Usahawan bagi memperkenalkan TEKUN Nasional adalah antara program yang dijalankan oleh Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani

Sumber: <http://tekunnasional.blogspot.my/2014/06/program-jelajah-informasi-usahawan-raub.html>

Dataran Usahawan 1AZAM, Cheras

- OBJEKTIF 4.2** : Peningkatan Pendapatan Isi Rumah B40
- STRATEGI 4.2.1** : Peningkatan peluang pendapatan isi rumah B40
- TINDAKAN 4.2.1.3** : **Menggalakkan perniagaan berasaskan komuniti dan sosial (social enterprise) untuk menjana pendapatan tambahan**

Justifikasi: Memberi peluang kepada individu untuk melibatkan diri dalam perniagaan sendiri atau bersama komuniti. Contohnya, pusat asuhan dan jagaan kanak-kanak, pusat tuisyen, kelas menjahit dan penyediaan makanan.

AGENSI PEMANTAU	:	ICU
AGENSI PELAKSANA	:	KPKT, JKM, MARA, TEKUN
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, Persatuan Penduduk, Bahagian Pembangunan Perniagaan (KPDNKK), Suruhanjaya Syarikat Malaysia (SSM)
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Perniagaan berasaskan komuniti dan sosial di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	>5 2 - 4 <2	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan 3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Makanan ringan seperti kerepek ubi, pisang dan sebagainya antara produk terkenal yang sering diusahakan oleh masyarakat setempat

Perniagaan mi kuning yang diusahakan oleh masyarakat setempat

- OBJEKTIF 4.3

:

Penglibatan Bumiputera Dalam Pembangunan Ekonomi
- STRATEGI 4.3.1

:

Peningkatan pemilikan premis perniagaan oleh Bumiputera di lokasi yang strategik
- TINDAKAN 4.3.1.1

:

Penguatkuasaan pemilikan 30% premis perniagaan bagi kuota Bumiputera di lokasi strategik yang dikenalpasti dalam bandar

Justifikasi: Memastikan golongan Bumiputera lebih berdaya saing dan diberi peluang yang sama dalam aktiviti perniagaan di kawasan bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	UPEN
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, Perbadanan Kemajuan Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	Persatuan Peniaga, MARA, Pemaju

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Premis perniagaan Bumiputera di lokasi yang strategik di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>30% 20% - 30% <20%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Premis perniagaan bumiputera yang disediakan di ruang legar bangunan kerajaan sekitar Putrajaya

OBJEKTIF 4.4 : Peningkatan Keupayaan Golongan Belia Untuk Menyumbang dan Menerima Faedah Pembangunan Bandar

STRATEGI 4.4.1 : Penyediaan kemudahan khusus untuk golongan belia dalam bandar

TINDAKAN 4.4.1.1 : **Membina lebih banyak kemudahan khusus untuk aktiviti golongan belia**

Justifikasi: Penyediaan kemudahan khusus bagi golongan belia supaya dapat memupuk komuniti belia yang sihat. Contohnya, padang futsal, "rock climbing", gelanggang "skate board" dan sebagainya bagi melaksanakan "Youth Resilience Programme".

AGENSI PEMANTAU	:	KBS	
AGENSI PELAKSANA	:	Jabatan Belia dan Sukan	
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD SM, PBT	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai kemudahan khusus untuk aktiviti golongan belia		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pusat Belia Antarabangsa Kuala Lumpur terletak di Bandar Tun Razak, Cheras

Taman Cabaran, Putrajaya yang menyediakan pelbagai kemudahan khusus bagi golongan belia

- OBJEKTIF 4.5** : Penyediaan Keperluan Golongan Warga Emas Dan OKU Dalam Pembangunan Bandar Yang Pelbagai
- STRATEGI 4.5.1** : Peningkatan penyediaan kemudahan keperluan golongan warga emas dan OKU dalam pembangunan bandar
- TINDAKAN 4.5.1.1** : **Penyediaan kemudahan untuk warga emas dan OKU secara bersepadu mengikut Garis Panduan Reka Bentuk Sejagat**

Justifikasi: Mewujudkan bandar yang inklusif dengan mengambil kira keperluan semua lapisan masyarakat termasuk golongan warga emas dan OKU. Contohnya, pusat komuniti perkampungan pesara (retirement village), rumah penjagaan (nursing home), pusat rehabilitasi dan kemudahan kesihatan yang khusus.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD Negeri	
AGENSI PELAKSANA	:	PBT	
AGENSI SOKONGAN	:	KKM, JKM, JPBD SM	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Pusat penjagaan yang disediakan secara percuma bagi kemudahan golongan warga emas dan OKU yang telah dibina dalam bandar		
Penilaian Pencapaian	>2 1 - 2 Tiada	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pondok Al-Barakah, Kg. Manjoi, Perak

Green Acres, Meru, Ipoh

Contoh Pusat Komuniti Perkampungan Pesara (Retirement Village)

Penggunaan *tactile* atau sentuhan untuk kemudahan golongan cacat penglihatan di laluan pejalan kaki

6.5 OBJEKTIF, STRATEGI DAN TINDAKAN PRINSIP 5 - PEMBANGUNAN HIJAU

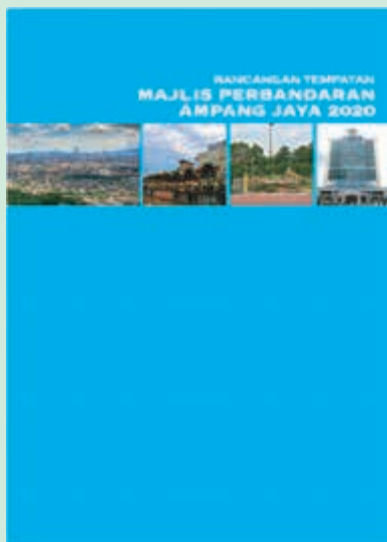
OBJEKTIF 5.1	:	Penerapan Elemen Hijau Dalam Pembangunan Bandar
STRATEGI 5.1.1	:	Penerapan elemen-elemen pembangunan hijau dalam dokumen perancangan
TINDAKAN 5.1.1.1	:	Memastikan semua rancangan pemajuan menerapkan elemen pembangunan bandar hijau dan rendah karbon secara menyeluruh

Justifikasi: Memastikan semua rancangan pemajuan yang disediakan mengambil kira langkah-langkah untuk menangani isu perubahan iklim dan penerapan pembangunan hijau ke arah bandar yang lebih mampan untuk generasi akan datang.

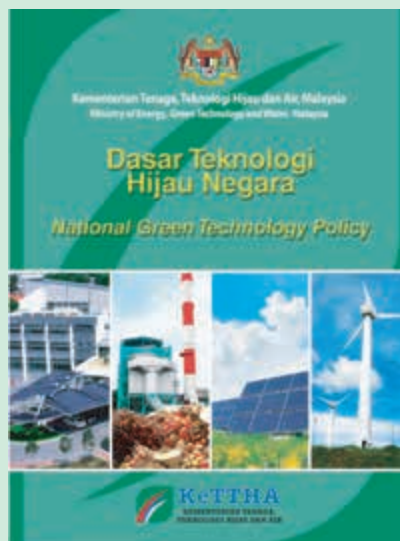
AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, KeTTHA

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan Rancangan Pemajuan yang mengambil kira langkah-langkah dalam Dasar Teknologi Hijau Negara dan Dasar Perubahan Iklim Negara		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

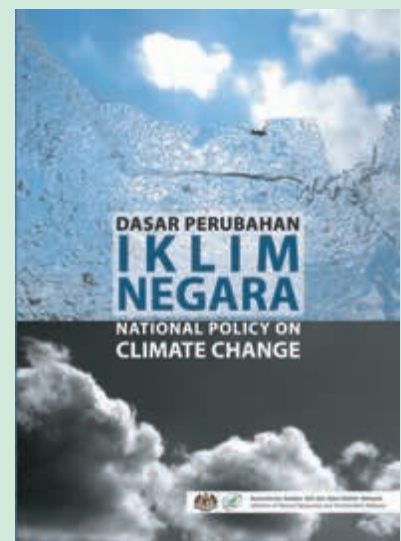
Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Rancangan Pemajuan perlu mengambil kira langkah-langkah dalam Dasar Teknologi Hijau Negara dan Dasar Perubahan Iklim Negara

Dasar Teknologi Hijau Negara

Dasar Perubahan Iklim Negara

OBJEKTIF 5.1	:	Penerapan Elemen Hijau Dalam Pembangunan Bandar
STRATEGI 5.1.1	:	Penerapan elemen-elemen pembangunan hijau dalam dokumen perancangan
TINDAKAN 5.1.1.2	:	Menganjurkan kursus perancangan berkaitan pembangunan hijau dan perubahan iklim negara

Justifikasi: Meningkatkan kompetensi semua lapisan pegawai yang terlibat dalam melaksanakan perancangan dan pembangunan di bandar kerana pelaksanaan bandar rendah karbon dan bandar hijau belum meluas di Malaysia.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	i-KPKT, JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD SM, KeTTHA, PBT, Badan Profesional

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan latihan atau kursus berkaitan pembangunan hijau dan perubahan iklim negara yang dianjurkan oleh agensi pelaksana		
Penilaian Pencapaian	>6	Amat Memuaskan	
	2 - 6	Memuaskan	
	<2	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Bahasa Malaysia English Lain-lain Bahasa | Soalan Lazim | Peta Laman | Bantuan | Intranet | Webmail

Portal Rasmi
KEMENTERIAN KERJA RAYA MALAYSIA
"Ke Arah Kesejahteraan Rakyat"

Daftar | Log masuk | Paparan Mobile

Utama Perutusan Mengenai KKR Perkhidmatan Direktori Ucapan Galeri

Laman Utama »

KURSUS AMALAN HIJAU NEGERI MELAKA SIRI 1 TAHUN 2015

MAKLUMAT KURSUS:

Tarikh: 28/01/2015 to 29/01/2015

Lokasi: HOTEL SWAN GARDEN MELAKA

Dokumen/Brosur: [ANJURAN PERBADANAN TEKNOLOGI HIJAU MELAKA](#)

Contoh kursus berkaitan pembangunan hijau dan perubahan iklim negara anjuran Perbadanan Teknologi Hijau Malaysia

Sumber: <http://www.kkr.gov.my/ms/node/34173>

OBJEKTIF 5.2 : Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan

STRATEGI 5.2.1 : Peningkatan penglibatan dalam skim akreditasi bangunan hijau dan bandar rendah karbon

TINDAKAN 5.2.1.1 : **Menggalakkan pembinaan bangunan yang berkonsepkan bangunan hijau dan rendah karbon**

Justifikasi: Bangunan menjana 15% daripada pengeluaran gas rumah kaca di peringkat global. Oleh itu, lebih banyak bangunan yang dibina mengikut klasifikasi "Green Building Index (GBI), MyCREST, Green RE, Leeds dan sebagainya akan membantu mengurangkan penjana gas rumah kaca.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM	
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri	
AGENSI SOKONGAN	:	KeTTHA, REHDA, CIDB, JKR, Badan Profesional, PBT	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bangunan baru yang mempunyai sijil pengiktirafan bangunan hijau dan rendah karbon bagi setiap bandar mengikut kelulusan Pelan Bangunan		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Bangunan Wisma Shell yang mendapat penarafan emas Kepimpinan dalam Rekaan Tenaga dan Alam Sekitar (LEED) tersergam Indah di Cyberjaya, menjadi contoh pembangunan hijau di Malaysia

- OBJEKTIF 5.2** : Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.2.1** : Peningkatan penglibatan dalam skim akreditasi bangunan hijau dan bandar rendah karbon
- TINDAKAN 5.2.1.2** : **Retrofit kemudahan teknologi hijau dan rendah karbon bagi bangunan-bangunan kerajaan**

Justifikasi: Kerajaan telah mengeluarkan arahan supaya setiap jabatan kerajaan digalakkan untuk membuat perolehan berdasarkan prinsip hijau. Ini bagi menggalakkan perkembangan sektor teknologi hijau dan mengurangkan penajaan gas rumah kaca.

AGENSI PEMANTAU	:	KKR
AGENSI PELAKSANA	:	JKR
AGENSI SOKONGAN	:	PBN, KeTTTHA, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bangunan kerajaan yang diretrofit menggunakan teknologi hijau di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Projek New Academic Street RMIT University yang mana universiti tersebut menjalankan *retrofitting* bangunan sendiri

Sumber: <https://www.rmit.edu.au/study-with-us/building-construction-and-planning/construction-and-project-management/supportinformation/5-benefits-of-retrofitting-buildings/>

Sekolah Kebangsaan Karak, Pahang / Jln Jamek Karak, Pahang

OBJEKTIF 5.2	:	Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
STRATEGI 5.2.2	:	Pengurangan intensiti karbon melalui pengurangan penggunaan tenaga dan air dalam bangunan
TINDAKAN 5.2.2.1	:	Memberi insentif kepada isi rumah yang menggunakan kemudahan teknologi hijau

Justifikasi: Menggalakkan pemilik rumah untuk mengurangkan penggunaan tenaga. Pengurangan penggunaan tenaga menjimatkan kos dan mengurangkan penjaanaan karbon. Contohnya: MBPJ - Skim Cukai Taksiran Rumah Mesra Alam Hijau (Pemilik individu yang layak akan menerima 100% rebat cukai taksiran ataupun RM500, mana yang lebih rendah dalam bentuk debit ke dalam akaun cukai mereka.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	KPKT, JPBD Negeri

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan isi rumah yang menerima insentif untuk penggunaan tenaga hijau atau Tenaga Boleh Baharu (TBB)		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

MBPJ: Go green and get rewarded – TheStar

SKIM REBAT 100% CUKAI TAKSIRAN 2011

MBPJ
Keraja Perbandaran Petaling Jaya
(Petaling Jaya Municipal Council)

TEL: 03-7956 3544 FAX: 03-7956 1675
EMAIL: info@mbpj.gov.my
LAMAN WEB: www.mbpj.gov.my

21 Okt 2011

Strang Skim Rebat Cukai Taksiran Bagi Pemilik Mesra Alam liti dibuat busan <http://www.mbpj.gov.my/RebatCukai2.pdf>. Tarikh tutup pd 31/10/2011. Terima kasih.

By EDWARD S. HENRY edward@thestar.com.my

The Petaling Jaya City Council (MBPJ) had embarked on a green initiative to encourage and reward residents to care for the environment.

The initiative, P3 Low Carbon Green Rebate Assessment Scheme, will reward residents for their effort.

Sumber: <https://selangorhijau.wordpress.com/2011/08/23/go-green-and-get-rewarded-thestar/>

Go green and get rewarded

By EDWARD S. HENRY

Facebook Twitter Google+ LinkedIn YouTube

Popular News in News

Govt launch targeted to boost local products

Spandan launched the 100% rebate scheme for green buildings

How to cut down greenhouse gas emissions

Education Minister's decision to offer 10% discount on school fees

The Petaling Jaya City Council (MBPJ) had embarked on a green initiative to encourage and reward residents to care for the environment.

The initiative, P3 Low Carbon Green Rebate Assessment Scheme, will reward residents for their effort.

Practices such as composting, using a solar water heater or collecting rain water for washing are considered "green".

State executive councillor in charge of Environment, Tourism and Consumer Affairs Elizabeth Wong said environmental friendliness was a good effort and MBPJ's rebate assessment scheme could create a green revolution.

"Residents can take part in activities to green their homes in simple acts of composting or even buying energy-efficient appliances," she said.

MBPJ will give rebates of up to RM500 in annual assessment to residents who incorporate energy-efficient methods or follow a green lifestyle.

Residents can get the forms from the council and hand it by Oct 21 for the rebate.

Wong, who launched the scheme at the council yesterday, said housewives could

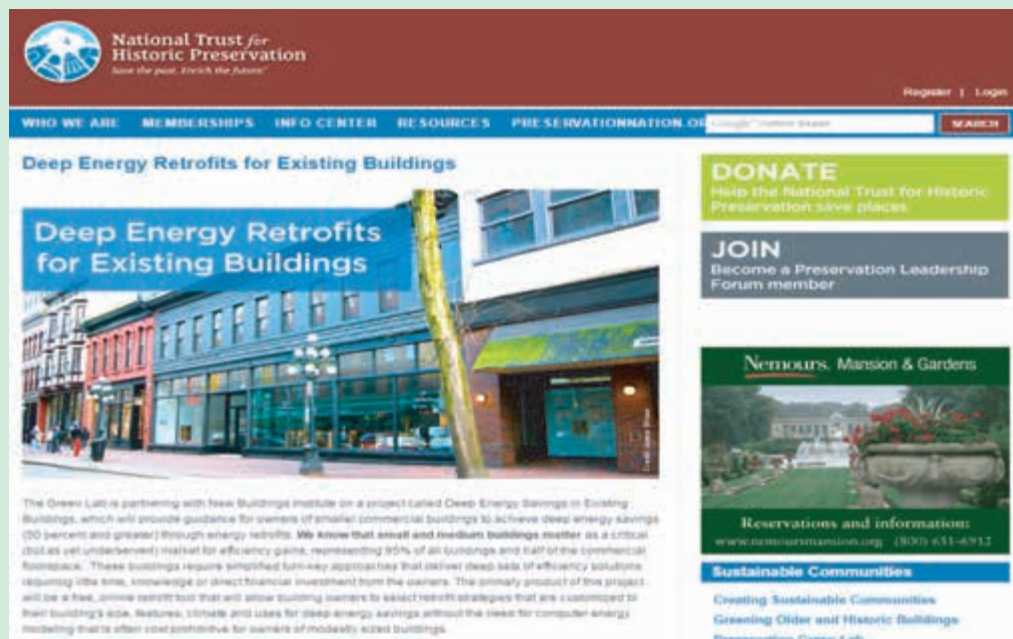
Sumber: <http://www.thestar.com.my/news/community/2011/08/23/go-green-and-get-rewarded/>

OBJEKTIF 5.2	:	Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
STRATEGI 5.2.2	:	Pengurangan intensiti karbon melalui pengurangan penggunaan tenaga dan air dalam bangunan
TINDAKAN 5.2.2.2	:	Memberi insentif untuk membuat retrofitting ke atas bangunan perniagaan lama bagi mengurangkan penggunaan tenaga dan air

Justifikasi: Menggalakkan “retrofitting” ke atas bangunan perniagaan lama ke arah penjimatan penggunaan tenaga dan air. PBT perlu menentukan bentuk insentif yang akan diberikan. Contohnya, pengecualian cukai pintu.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT, KeTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	MGTC, CIDB
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Pemberian insentif kepada pemilik bangunan perniagaan lama yang telah mendapat sijil pengiktirafan bangunan hijau	
Penilaian Pencapaian	Ada Memuaskan Tiada Tidak Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan 3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.preservationnation.org/information-center/sustainable-communities/green-lab/getting-to-50.html?referrer=https://www.google.com/#.VyqJ54R96Cg>

- OBJEKTIF 5.2** : Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.2.3** : Penggunaan sumber Tenaga Boleh Baharu (TBB)
- TINDAKAN 5.2.3.1** : **Menggalakkan pembangunan penjanaan TBB seperti *wind turbine, solar farm* dan stesen bio-gas di kawasan yang bersesuaian**

Justifikasi: Menggalakkan penggunaan TBB dalam semua sektor terutamanya perdagangan, perindustrian dan perkhidmatan ke arah pengurangan penjanaan tenaga di bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	TNB Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	PTG, SEDA, Syarikat Swasta, PBT
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Penyediaan tapak penjanaan TBB di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	Ada Memuaskan Tiada Tidak Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

CoolTek Home yang terletak di Melaka merupakan perintis pertama rumah tenaga solar di Malaysia

Sumber: <http://ohcikgu.com/2014/02/28/cooltek-home-perintis-pertama-rumah-tenaga-solar-di-malaysia/>

OBJEKTIF 5.2	:	Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
STRATEGI 5.2.4	:	Pembangunan mobiliti bandar yang berorientasikan pejalan kaki, berbasikal dan pengangkutan awam
TINDAKAN 5.2.4.1	:	Meningkatkan penyediaan laluan pejalan kaki berbumbung dan berbasikal yang bersambungan antara sesebuah kawasan dengan kawasan lain dan di antara bangunan dengan bangunan lain dalam bandar

Justifikasi: Menggalakkan orang ramai menggunakan laluan pejalan kaki dan basikal untuk urusan seharian bagi mengurangkan penjejanaan karbon serta menggalakkan gaya hidup sihat.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD Negeri
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JKR, NGO, Persatuan Penduduk

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai laluan pejalan kaki berbumbung atau berbasikal		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Laluan pejalan kaki dan berbasikal berbumbung SECC, Glasgow

Sumber: <https://witness.theguardian.com/assignment>

Laluan pejalan kaki berbumbung yang menghubungkan antara Kuala Lumpur Convention Centre (KLCC) dengan Bukit Bintang

Sumber: <http://www.kuala-lumpur.ws/attractions/bb-klcc-pedestrian-walkway.htm>

OBJEKTIF 5.2	:	Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
STRATEGI 5.2.4	:	Pembangunan mobiliti bandar yang berorientasikan pejalan kaki, berbasikal dan pengangkutan awam
TINDAKAN 5.2.4.2	:	Menyediakan kemudahan tempat letak basikal di pusat tumpuan komuniti, pusat perdagangan, bangunan-bangunan kerajaan dan stesen pengangkutan awam

Justifikasi: Untuk meningkatkan penyediaan kemudahan tempat letak basikal yang selamat, teratur dan percuma. Ini bagi menggalakkan lebih ramai orang mengamalkan gaya hidup yang sihat.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD Negeri
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Pemaju, NGO, Persatuan Penduduk

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang menyediakan kemudahan tempat letak basikal di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Penyediaan kemudahan laluan dan tempat meletak basikal yang selamat, teratur dan bersesuaian dapat menggalakkan lebih ramai orang mengamalkan gaya hidup sihat

OBJEKTIF 5.2 : Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan

STRATEGI 5.2.5 : Pengurangan pengeluaran karbon dari kenderaan bermotor

TINDAKAN 5.2.5.1 : **Menyediakan tempat meletak kenderaan khas untuk kereta *hybrid* dan elektrik di bandar (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Menggalakkan penggunaan kenderaan “hybrid” dan elektrik bagi mengurangkan pelepasan karbon. Contohnya, kenderaan konvensional yang mana satu (1) km perjalanan dengan kenderaan petrol boleh menjanakan sebanyak 0.26 kg. karbon.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT	
AGENSI PELAKSANA	:	PBT	
AGENSI SOKONGAN	:	KeTTHA, JPBD SM, Persatuan Penjual Kereta, Persatuan Pengguna	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Pemberian insentif untuk kenderaan <i>hybrid</i> dan elektrik oleh PBT		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Kenderaan COMOS yang menggunakan sumber tenaga elektrik

Pemberian insentif kepada kenderaan *hybrid* seperti menyediakan tempat meletak kenderaan khas

- OBJEKTIF 5.2** : Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.2.5** : Pengurangan pengeluaran karbon dari kenderaan bermotor
- TINDAKAN 5.2.5.2** : **Menggalakkan pertambahan bilangan stesen minyak yang menyediakan gas asli (NGV)**

Justifikasi: Mengurangkan penggunaan karbon dari minyak petrol berbanding dengan gas asli.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	Syarikat Pembekal Minyak
AGENSI SOKONGAN	:	Operator Stesen Minyak, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan stesen minyak yang menyediakan kemudahan pam gas asli (NGV) di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>10%	Amat Memuaskan	
	3% - 10%	Memuaskan	
	<3%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Stesen minyak PETRONAS merupakan stesen minyak yang menyediakan kemudahan pam gas asli (NGV) di Malaysia

- OBJEKTIF 5.2** : Penggunaan Tenaga Yang Lebih Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.2.5** : Pengurangan pengeluaran karbon dari kenderaan bermotor
- TINDAKAN 5.2.5.3** : **Meningkatkan pembinaan dan penyediaan lokasi mengecas (charge bay) untuk kenderaan *hybrid* dan elektrik**

Justifikasi: Mengurangkan pelepasan karbon dari penggunaan petrol dan diesel.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	Syarikat Swasta
AGENSI SOKONGAN	:	TNB, PBT, Operator Stesen Minyak

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai tempat untuk mengecas (charge bay) untuk kenderaan <i>hybrid</i> dan elektrik		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Lokasi mengecas kenderaan elektrik yang disediakan di Jalan Sultan Ismail

OBJEKTIF 5.3	:	Peningkatan Kualiti Gaya Hidup Sihat dan Udara Yang Bersih Dalam Bandar
STRATEGI 5.3.1	:	Pengurangan pencemaran udara dalam bandar
TINDAKAN 5.3.1.1	:	Mengurangkan penggunaan kenderaan persendirian dalam bandar dengan menganjurkan 'Hari Bebas Kenderaan Bermotor' secara berkala (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Mengurangkan penajaan karbon dalam bandar untuk menggalakkan gaya hidup yang sihat dan meningkatkan kesedaran orang ramai terhadap kesan penajaan karbon kepada perubahan iklim.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	JAS, Syarikat Swasta, Persatuan Penduduk

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai program 'Hari Bebas Kenderaan Bermotor'		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Sumber: https://c2.staticflickr.com/6/5479/13914251829_4803a06510.jpg

Sumber: <http://budakletrik.blogspot.com/2014/09/pagi-bebas-kenderaan-kuala-lumpur-2014.html>

OBJEKTIF 5.3	:	Peningkatan Kualiti Gaya Hidup Sihat dan Udara Yang Bersih Dalam Bandar
STRATEGI 5.3.1	:	Pengurangan pencemaran udara dalam bandar
TINDAKAN 5.3.1.2	:	Menggalakkan pembangunan kawasan industri bersepadu yang menerapkan konsep taman eko-industri (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Memastikan pembangunan industri yang mesra alam, berteknologi hijau dan selamat.

AGENSI PEMANTAU	:	MITI
AGENSI PELAKSANA	:	UPEN
AGENSI SOKONGAN	:	Syarikat Swasta

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai kawasan industri bersepadu yang menerapkan konsep taman eko-industri		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.khtp.com.my/about/>

- OBJEKTIF 5.4** : Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.4.1** : Pengurangan pencemaran air dalam kawasan bandar
- TINDAKAN 5.4.1.1** : **Menaiktaraf loji rawatan kumbahan kepada teknologi yang mesra alam (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Mengurangkan pencemaran sisa kumbahan ke sumber air.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTHA, KPKT	
AGENSI PELAKSANA	:	JPP	
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, IWK, JAS	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai loji rawatan kumbahan yang dinaiktaraf kepada teknologi mesra alam		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Loji rawatan kumbahan yang terletak di kawasan Hulu Langat

Loji Kumbahan Pantai 2 STP yang terbesar di Malaysia terletak di Pantai Dalam, Kuala Lumpur

Sumber: <http://www.utusan.com.my/sains-teknologi/alam-sekitar/loji-rawatan-kumbahan-terbesar-1.304686>

OBJEKTIF 5.4	:	Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
STRATEGI 5.4.1	:	Pengurangan pencemaran air dalam kawasan bandar
TINDAKAN 5.4.1.2	:	Memastikan kampung dalam bandar mempunyai sistem pembetulan berpusat (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Mengurangkan pencemaran air yang berpunca daripada sisa kumbahan pembetulan.

AGENSI PEMANTAU	:	KETTHA
AGENSI PELAKSANA	:	Jabatan Perkhidmatan Pembetulan
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, JKKK, IWK, JAS

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan kampung dalam bandar yang disambung kepada sistem pembetulan berpusat		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global	2 : Bandar Wilayah	3 : Bandar Negeri
	4 : Bandar Utama	5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Loji Kumbahan Pantai 2 Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur merupakan projek baru dan inovatif untuk menaik taraf kemudahan loji rawatan kumbahan terbuka sedia ada kepada loji rawatan kumbahan bawah tanah dilengkapi kemudahan awam

Sumber: <http://www.pantai2stp.com.my/>

- OBJEKTIF 5.4** : Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.4.1** : Pengurangan pencemaran air dalam kawasan bandar
- TINDAKAN 5.4.1.3** : **Mewujudkan pusat pengumpulan minyak masak terpakai (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Mengurangkan sisa minyak masak dibuang ke dalam longkang dan seterusnya mencemarkan air sungai dan laut. Minyak masak juga boleh dikitar semula sebagai bio-gas untuk digunakan bagi menjana TBB.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT, KeTTHA	
AGENSI PELAKSANA	:	PBT	
AGENSI SOKONGAN	:	NGO, Persatuan Penduduk	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang mempunyai pusat pengumpulan minyak masak terpakai di bandar		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	:	2017 : 2018)

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Sumber: Akhbar KOSMO, 2013

Kaunter pengumpulan minyak masak terpakai yang disediakan oleh MBSA di bazar ramadhan

Sumber: <http://bm.selangorku.com/77526/bawa-bekas-guna-semula-elak-pencemaran/>

- OBJEKTIF 5.4** : Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.4.1** : Pengurangan pencemaran air dalam kawasan bandar
- TINDAKAN 5.4.1.4** : **Memasang sistem rawatan kumbahan dan sisa makanan (sullage/grey water) yang bersesuaian di kawasan perniagaan yang berasaskan makanan (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Mengelak pembuangan dan pengaliran sisa kumbahan dan sisa makanan ("sullage/grey water") tanpa rawatan terus ke longkang yang boleh menyebabkan pencemaran air. Contohnya, medan selera, gerai makan dan lain-lain.

AGENCI PEMANTAU	:	KPKT, KeTTHA
AGENCI PELAKSANA	:	PBT, JPP
AGENCI SOKONGAN	:	NRE, JPSPN, JAS, JPS

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan sistem rawatan kumbahan dan sisa makanan (sullage/grey water) di kawasan perniagaan berasaskan makanan di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Alat perangkap minyak dan lemak yang digunakan di premis perniagaan

Sumber: <https://balannambiar.wordpress.com/2011/04/11/perangkap-minyak-di-restoren-anda/>

- OBJEKTIF 5.4** : Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.4.1** : Pengurangan pencemaran air dalam kawasan bandar
- TINDAKAN 5.4.1.5** : **Menguatkuasakan *Polluter Pays Principles* terhadap aktiviti industri yang tidak mematuhi piawaian pelepasan yang ditetapkan (perincian daripada DPN 2006)**

Justifikasi: Memastikan aktiviti industri tidak menyebabkan pencemaran udara dan air yang mana akan menjejaskan kualiti hidup masyarakat di bandar. Contohnya, "Polluter Pays Principles" digunakan bagi mengenakan denda yang mana kos pembersihan dan pemuliharaan kawasan yang tercemar ditanggung oleh pengusaha industri terlibat.

AGENCI PEMANTAU	:	NRE, KPKT
AGENCI PELAKSANA	:	PBT, JAS, JPS
AGENCI SOKONGAN	:	JPP

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang melaksanakan Polluter Pays Principles di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Polluter Pays Principles digunakan bagi mengenakan denda yang mana kos pembersihan dan pemuliharaan kawasan tercemar ditanggung oleh pengusaha industri terlibat

Sumber: <http://www.jurnal3.com/wp-content/uploads/2015/04/sekar-laut-1.jpg>

- OBJEKTIF 5.4** : Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.4.2** : Peningkatan potensi badan air sebagai kawasan rekreasi dan riadah dalam bandar
- TINDAKAN 5.4.2.1** : **Menyediakan Pelan Koridor Biru yang komprehensif bagi setiap bandar**

Justifikasi: Memastikan badan air dan kawasan rekreasi terus kekal dan dipelihara untuk generasi akan datang, di samping dapat mengurangkan peningkatan pemanasan haba di bandar.

AGENS PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENS PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENS SOKONGAN	:	JLN, NGO, JPS, PBT
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang mempunyai Pelan Koridor Biru di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	Ada Memuaskan Tiada Tidak Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Taman Tasik Taiping, Perak

Taman Tasik Titiwangsa, Kuala Lumpur

Taman Tasik Taiping dan Titiwangsa antara badan air dan kawasan rekreasi yang popular di Malaysia

- OBJEKTIF 5.4** : Pengurusan Badan Air Yang Efisien dan Mampan
- STRATEGI 5.4.2** : Peningkatan potensi badan air sebagai kawasan rekreasi dan riadah dalam bandar
- TINDAKAN 5.4.2.2** : **Mewartakan kawasan rizab sungai dan kolam takungan dalam bandar**

Justifikasi: Memastikan kawasan ini dikekalkan sebagai kawasan riadah dan kawasan takungan untuk menampung air larian permukaan dan mengelakkan berlakunya banjir kilat.

AGENSI PEMANTAU	:	PBN
AGENSI PELAKSANA	:	SUK, JPS Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	JPBD Negeri, PTD, PTG, PBT

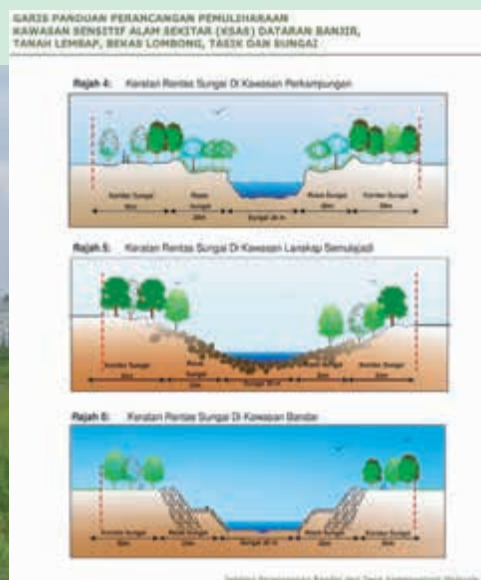
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan kawasan rizab sungai dan kolam takungan yang diwartakan di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Kolam takungan banjir Puah, Selangor

Sumber: <http://binaimekar.com/ongoing-projects/>

Sumber: Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia, 2010

OBJEKTIF 5.5 : Penambahan Saiz, Kualiti dan Bilangan Kawasan Lapang

STRATEGI 5.5.1 : Perancangan Makro Untuk Tanah Lapang

TINDAKAN 5.5.1.1 : **Memastikan semua tanah lapang sedia ada diwartakan**

Justifikasi: Memastikan kawasan lapang tidak mempunyai sebarang pembangunan dan dikekalkan sebagai kawasan rekreasi dan riadah untuk keperluan generasi akan datang.

AGENSI PEMANTAU : PBN

AGENSI PELAKSANA : PTG

AGENSI SOKONGAN : JPBD SM, JPBD Negeri, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Keluasan kawasan lapang yang diwartakan mengikut bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/Contoh/Amalan Terbaik

Kawasan permainan kanak-kanak antara kawasan lapang yang perlu dikekalkan sebagai kawasan rekreasi dan riadah untuk keperluan generasi akan datang

OBJEKTIF 5.5 : Penambahan Saiz, Kualiti dan Bilangan Kawasan Lapang

STRATEGI 5.5.1 : Perancangan Makro Untuk Tanah Lapang

TINDAKAN 5.5.1.2 : **Menggunakan reka bentuk inovatif untuk mewujudkan tanah lapang bagi kegunaan orang awam yang mempunyai nilai sosial yang tinggi, berdasarkan kepada ciri-ciri unik setiap kawasan**

Justifikasi: Ciri-ciri unik tanah lapang yang dimaksudkan adalah menerapkan reka bentuk yang inovatif dan boleh menjalankan pelbagai aktiviti.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Badan Profesional, REHDA, NGO

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bandar yang mempunyai tanah lapang yang menerapkan reka bentuk inovatif		
Penilaian Pencapaian	>50%	Amat Memuaskan	
	20% - 50%	Memuaskan	
	<20%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Kawasan lapang dan rekreasi yang menerapkan reka bentuk yang inovatif dapat mewujudkan nilai sosial yang tinggi di kalangan penggunaanya

Sumber: <https://togetherweplay.playlsi.com/category/design/nature-inspired/>

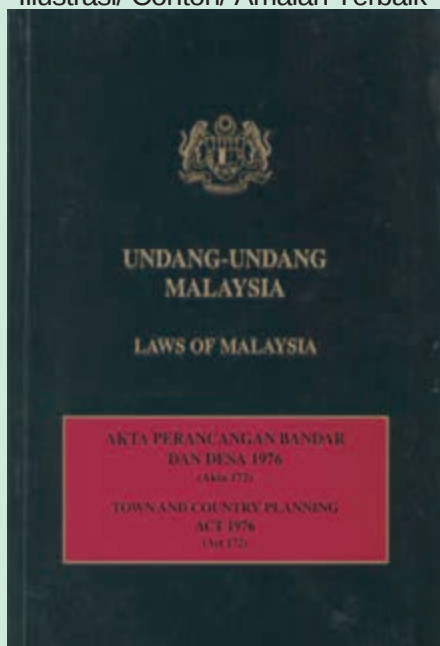
OBJEKTIF 5.6	:	Penambahan Saiz dan Kualiti Kawasan Hijau
STRATEGI 5.6.1	:	Peningkatan usaha pemeliharaan pokok dalam bandar
TINDAKAN 5.6.1.1	:	Menguatkuasakan Perintah Pemeliharaan Pokok di bawah Seksyen 35A - 35H Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 [Akta 172]

Justifikasi: Memastikan penebangan pokok tidak dijalankan tanpa kawalan terutamanya pokok lilitan yang melebihi 0.8 meter dan memastikan langkah-langkah penanaman atau penggantian pokok dilakukan untuk mengurangkan kejadian tanah runtuh, banjir kilat dan peningkatan "urban heat island" di kawasan bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	JLN, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang menguatkuasa Perintah Pemeliharaan Pokok di bawah Akta 172 di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pemeliharaan pokok dalam bandar penting bagi mengurangkan kejadian tanah runtuh, banjir dan peningkatan *urban heat island* di kawasan bandar

- OBJEKTIF 5.6** : Penambahan Saiz dan Kualiti Kawasan Hijau
- STRATEGI 5.6.1** : Peningkatan usaha pemeliharaan pokok dalam bandar
- TINDAKAN 5.6.1.2** : **Mewujudkan jawatan pegawai Arborist di PBT**

Justifikasi: Pegawai Arborist memainkan peranan utama dalam perancangan, pengurusan teknikal, pemeliharaan dan penjagaan pokok dalam pembangunan landskap dan pengindahan bandar di PBT.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, JPA
AGENSI SOKONGAN	:	JKT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang mempunyai jawatan Pegawai Arborist		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pegawai Arborist memainkan peranan utama dalam pembangunan landskap dan pengindahan bandar

Sumber: <http://www.frim.gov.my/author/wpadmin/page/7/?lang=ms>

OBJEKTIF 5.6	:	Penambahan Saiz dan Kualiti Kawasan Hijau
STRATEGI 5.6.1	:	Peningkatan usaha pemeliharaan pokok dalam bandar
TINDAKAN 5.6.1.4	:	Menggalakkan penyediaan taman atas bumbung dan vertical garden di bangunan dalam bandar (perincian daripada DPN 2006)

Justifikasi: Meningkatkan penyediaan kawasan hijau di kawasan bandar untuk mengurangkan penjanaan karbon dan menurunkan kadar intensiti "Urban Heat Island" di bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM
AGENSI PELAKSANA	:	JPBD Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	Pemaju, PBT

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang menggunapakai Garis Panduan Perancangan Taman Atas Bumbung		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Penyediaan kawasan hijau di bangunan-bangunan dapat mengurangkan penjanaan karbon dan menurunkan kadar intensiti *Urban Heat Island* di bandar

OBJEKTIF 5.6 : Penambahan Saiz dan Kualiti Kawasan Hijau

STRATEGI 5.6.1 : Peningkatan usaha pemeliharaan pokok dalam bandar

TINDAKAN 5.6.1.5 : **Menggalakkan penanaman pokok di bandar setiap tahun**

Justifikasi: Untuk mengurangkan pemanasan haba dalam bandar, di samping dapat meningkatkan kehijauan dan keindahan di bandar. Jumlah penanaman pokok bergantung kepada keadaan kawasan bandar dan pokok sedia ada serta melaksanakan Pelan Tindakan 2.1.1 Dasar Landskap Negara.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JLN
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, JPBD Negeri

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bandar yang melaksanakan penanaman pokok di bandar setiap tahun berdasarkan kepada Pelan Tindakan 2.1.1 Dasar Landskap Negara		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Panjang (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2025 : 2023)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Penanaman pokok yang bersesuaian dalam bandar dapat mengurangkan *urban heat island*, di samping dapat meningkatkan kehijauan dan keindahan bandar

OBJEKTIF 5.7	:	Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih
STRATEGI 5.7.1	:	Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)
TINDAKAN 5.7.1.1	:	Mengadakan program kempen kesedaran awam mengenai Pengasingan Sisa Pepejal Di Punca dan Amalan 3R

Justifikasi: Meningkatkan kesedaran awam mengenai kepentingan Pengasingan Sisa Pepejal Di Punca dan Amalan 3R supaya masyarakat lebih menjaga kebersihan persekitaran dan memelihara kemampunan alam sekitar.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, JPSPN, SW Corp.
AGENSI SOKONGAN	:	NGO, Jabatan Penerangan Malaysia, Persatuan Penduduk, KPM

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Kempen kesedaran awam mengenai Pengasingan Sisa Pepejal Di Punca dan Amalan 3R yang dilaksanakan setiap tahun di bandar		
Penilaian Pencapaian	>3 2 - 3 <2	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pengasingan Sisa Pepejal Di Punca bermula pada 1 September 2015 yang mana semua premis diwajibkan mengasingkan sisa pepejal

OBJEKTIF 5.7 : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih

STRATEGI 5.7.1 : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)

TINDAKAN 5.7.1.2 : **Menggalakkan pendidikan Pengasingan Sisa Pepejal Di Punca dan Amalan 3R di peringkat pra-sekolah dan sekolah**

Justifikasi: Meningkatkan kesedaran mengenai kepentingan Pengasingan Sisa Pepejal Di Punca dan Amalan 3R bermula dari awal pendidikan supaya masyarakat lebih menjaga kebersihan persekitaran dan memelihara kemampunan alam sekitar di bandar.

AGENSI PEMANTAU	:	Kementerian Pendidikan Malaysia
AGENSI PELAKSANA	:	Jabatan Pendidikan Negeri
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, SW Corp., Media Massa

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Sekolah dan pra-sekolah di bandar yang menyediakan slot pendidikan mengenai Amalan 3R		
Penilaian Pencapaian	>80%	Amat Memuaskan	
	50% - 80%	Memuaskan	
	<50%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017	
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Guru berperanan dalam mendidik pelajar mengasingkan sisa pembuangan mengikut kategori bagi mengurangkan kos selenggara di pusat pelupusan

Sumber: <http://www.bharian.com.my/node/78929>

Pelajar turut diberi pendedahan pentingnya pengasingan sisa pepejal

- OBJEKTIF 5.7** : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih
- STRATEGI 5.7.1** : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)
- TINDAKAN 5.7.1.3** : **Memberikan pengiktirafan, penghargaan dan insentif kepada kawasan bandar (PBT dan Komuniti tempatan) yang berjaya mengurangkan pembuangan sisa pepejal setiap tahun**

Justifikasi: Bagi menjayakan pendekatan 3R, di samping memberi penghargaan kepada PBT dan komuniti tempatan yang telah berjaya mengurangkan pembuangan sisa pepejal.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JPSPN, SW Corp., PBT
AGENSI SOKONGAN	:	Persatuan Penduduk, NGO, PIBG

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Peratus pengurangan kutipan sisa pepejal setahun di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>10%	Amat Memuaskan	
	5% - 10%	Memuaskan	
	<5%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pengiktirafan Green Apple Award yang diterima oleh PBT kerana berjaya mengetengahkan hasil daripada Projek Pengurusan Sisa Pepejal

Sumber: <http://bm.selangorku.com/87731/mbsa-terima-pengiktirafan-antarabangsa-green-apple-award/>

MBSA terima pengiktirafan antarabangsa 'Green Apple Award'

SHAH ALAM, 5 JUN: Majlis Bandaraya Shah Alam (MBSA) memenangi anugerah bertaraf antarabangsa 'Green Apple Award' dari Satu Siri, selepas mengatengahkan hasil daripada Projek Pengurusan Sisa Pepejal Untuk Kelestarian Alam Sekitar yang dilaksanakan di kawasan pentadbirannya.

Ketua Bahagian Korporat dan Perhubungan Awam MBSA, Shahril Jomai berkata pihak berkuasa tempatan (PBT) itu memenangi anugerah bagi kategori 'Best Environment Practice'.

Green Apple Award 2013 dianjurkan The Green Organisation yang berpangkalan di United Kingdom, bertujuan menggalakan kempen alam sekitar dan mengiktiraf amalan menjaga alam sekitar yang dilaksanakan oleh sebuah perusahaan, organisasi, badan bukan kerajaan (NGO), pihak swasta dan kerajaan dari seluruh dunia. Katanya dipetik Bernama.

Bekas berkata melalui penyertaan itu, MBSA mengemukakan inisiatif yang dilaksanakan oleh PBT itu dalam usaha meminimumkan pencemaran alam sekitar disebabkan pembuangan sisa pepejal di kawasan pentadbirannya.

"Penghargaan dan pengiktirafan ini menjadi dorongan dan motivasi kepada warga kerja MBSA memberi perkhidmatan lebih cekap dan efisien kepada masyarakat."

OBJEKTIF 5.7 : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih

STRATEGI 5.7.1 : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)

TINDAKAN 5.7.1.4 : **Pelaksanaan pengasingan sisa pepejal di rumah**

Justifikasi: Pihak kerajaan telah mewajibkan pengasingan sisa pepejal di rumah mulai 1 September 2015. Pelaksanaan tindakan ini dapat mengurangkan jumlah penjana dan penghantaran sisa pepejal ke tapak pelupusan, di samping dapat meningkatkan jangka hayat tapak pelupusan tersebut.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	JPSPN
AGENSI SOKONGAN	:	PBT, SW Corp., Persatuan Penduduk
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang melaksanakan pengasingan sisa pepejal di rumah di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek	: 2017
	(Tempoh Pemantauan	: 2018)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pengasingan sisa pepejal di rumah berkuatkuasa mulai 1 September 2015
 Sumber : www.kpkt.gov.my

OBJEKTIF 5.7 : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih

STRATEGI 5.7.1 : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)

TINDAKAN 5.7.1.6 : **Meningkatkan penyediaan pusat pengumpulan barangan kitar semula bagi sisa elektronik di kawasan perniagaan, industri, institusi dan taman perumahan dalam bandar**

Justifikasi: Memastikan sisa elektronik dan elektrik dapat dikumpulkan secara berpusat dan dikitar semula dengan penggunaan teknologi tinggi dan tidak dibuang dalam tapak pelupusan sisa pepejal.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT	
AGENSI PELAKSANA	:	PBT, Persatuan Pengilang	
AGENSI SOKONGAN	:	SW Corp., JAS	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang menyediakan Pusat Pengumpulan Kitar Semula bagi barangan elektronik dan elektrik di setiap bandar		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Pendek (Tempoh Pemantauan	: 2017 : 2018)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Pusat Pengumpulan Kitar Semula yang disediakan di Cyberjaya

- OBJEKTIF 5.7** : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih
- STRATEGI 5.7.1** : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)
- TINDAKAN 5.7.1.7** : **Menggalakkan polisi tanpa beg plastik dan styrofoam containers di setiap bandar**

Justifikasi: Bagi mengurangkan kesan toksik ke atas alam sekitar dan meningkatkan kebersihan serta kesihatan awam. Contohnya, beg plastik mengambil masa selama 10-20 tahun untuk terurai dan "styrofoam containers" yang mengambil masa selama 80 tahun untuk terurai.

AGENSI PEMANTAU	:	KPDNKK
AGENSI PELAKSANA	:	SUK
AGENSI SOKONGAN	:	SW Corp., JPSPN, Persatuan Pengguna, PBT
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	PBT yang melaksanakan polisi tanpa beg plastik dan styrofoam containers di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	>80% Amat Memuaskan 50% - 80% Memuaskan <50% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sumber: <http://www.niknazmi.com/wordpress/?p=1906>

Sumber: <http://edtv-zahidzakariya.blogspot.my/2016/01/sembang-tiada-lagi-pemberian-beg.html>

OBJEKTIF 5.7 : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih

STRATEGI 5.7.1 : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)

TINDAKAN 5.7.1.8 : **Memberi insentif dan pengiktirafan kepada peniaga yang menggunakan konsep zero-waste**

Justifikasi: Menggalakkan peniaga bekerjasama melaksanakan 3R bagi mengurangkan impak ke atas alam sekitar. Contohnya, Kedai BYOB (Bring Your Own Bottle) "Green Concept" yang memberi perkhidmatan pengisian semula produk pencuci rumah ke dalam bekas lama.

AGENSI PEMANTAU	:	KPKT
AGENSI PELAKSANA	:	PBT
AGENSI SOKONGAN	:	KeTTHA, NGO, Persatuan Pengguna, Persatuan Peniaga

Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan perniagaan yang melaksanakan konsep zero-waste		
Penilaian Pencapaian	>5%	Amat Memuaskan	
	3% - 5%	Memuaskan	
	<3%	Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

New life for used plastic bottles

By THO XIN YI
thoxinyi@thestar.com.my

A SIMPLE idea to go green has morphed into a unique detergent store that spreads environmental awareness.

BYOB (which stands for Bring Your Own Bottle) operates from a shoplot in Bandar Mahkota Cheras, Kajang, and blue drums and white containers can be seen arranged behind the counter at the store.

The drums contain about 20 types of cleaning agents such as laundry detergent, shower gel, toilet disinfectant and dishwashing liquid.

Customers walk in with clean empty bottles, make a request and the staff will refill their bottles with the detergent they want.

There is also a television on the counter, constantly showing videos about pollution caused by plastics.

Wilson Lai, who has been in the detergent manufacturing business for 13 years, opened the outlet in September 2011.

He said he had remembered an article he chanced upon that described the sea as a big bowl of plastic soup.

"When the plastics are exposed to UV light, they release toxins into the water. We are poisoning ourselves without knowing it."

"Plastics do not decay even if we dispose of them in landfills," he said.

He also notes that people do not know what to do with empty plastic bottles and that plastic loses its strength every time it is recycled.

"The authorities tell us to recycle, but there are no clear guidelines."

"Plastic is also downgraded after the process, which seems to defeat the purpose of recycling," he said.

Lai then roped in his employees at the detergent manufacturing factory to start BYOB together.

Every one is a shareholder and they do not draw salaries for taking care of the outlet.

"It's not a profit-making business. Our biggest aim is to spread awareness," Lai explained.

The detergents available at BYOB are produced in Lai's factory.

"We import the chemicals and make our own detergents. We make sure that the chemicals are biodegradable and our formulae are environmentally-friendly," Lai said.

The prices of the detergents at BYOB are also cheaper than those available on the market.

"People do not realise that they have to pay for the plastic bottles when they purchase detergents off the shelf."

"We take away the cost of the bottles and even the advertising costs so customers are paying only the basic price," Lai said.

BYOB relied on social networks and word of mouth to reach out to the public and it has garnered the support of like-minded customers coming from as far as Sungai Buloh and Klang.

"We want the people to know that plastic bottles are not trash and they should treat plastic bottles with respect," Lai said.

Green idea: Customers wait patiently as BYOB employees fill their bottles with detergents.

The latest product offered at BYOB is a one-drop fragrance available in 3ml bottles.

Lai is also looking at customised products, such as hand soap, where customers can choose their favourite colours and fragrance.

BYOB is located at No. 2-G, Jalan Panglima, Bandar Mahkota Cheras Kajang.

It is open from noon to 2pm and 5pm to 8pm on weekdays, and 11am to 8pm on weekends.

For details, call 012-979 8311 or visit: <https://www.facebook.com/BYOB.Malaysia>

Sumber: <https://www.facebook.com/BYOB.Malaysia/photos/a.449282921788299.98328.238780856171841/449282958454962/?type=3&theater>

- OBJEKTIF 5.7** : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih
- STRATEGI 5.7.1** : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)
- TINDAKAN 5.7.1.9** : **Menggalakkan penglibatan pihak swasta dalam membina sistem *composting* atau *bio-fuel* mekanikal yang berskala komersial bagi mengitar semula sisa makanan dan minyak masak**

Justifikasi: Sisa minyak masak boleh dijadikan "bio-fuel" manakala sisa makanan boleh dijadikan kompos baja untuk taman-taman awam.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	PPSPPA
AGENSI SOKONGAN	:	SW Corp., MIDA, JAS, JPSPN, Syarikat Swasta, PBT
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan pihak swasta yang membina sistem <i>composting</i> atau <i>bio-fuel</i> mekanikal di setiap bandar	
Penilaian Pencapaian	>5% Amat Memuaskan 3% - 5% Memuaskan <3% Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 2 : Bandar Wilayah 3 : Bandar Negeri 4 : Bandar Utama 5 : Bandar Tempatan	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana	: 2017 - 2020
	(Tempoh Pemantauan	: 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Sistem Composting digunakan bagi mengitar semula sisa makanan untuk dijadikan baja

Sumber: <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/penghasilan-baja-kompos-daripada-sisa-makanan-di-rumah->

OBJEKTIF 5.7	:	Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih
STRATEGI 5.7.1	:	Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)
TINDAKAN 5.7.1.10	:	Mensyaratkan semua kedai makanan komersial seperti restoran, hotel, kedai makanan dan lain-lain di kawasan projek perintis untuk mengasingkan sisa organik dan minyak masak terpakai

Justifikasi: Bagi mengurangkan sisa makanan dibuang ke tapak pelupusan sampah. Sisa organik boleh dijadikan baja bagi tanaman dan minyak masak terpakai kepada "bio-fuel".

AGENSI PEMANTAU	:	JPBD SM	
AGENSI PELAKSANA	:	PBT	
AGENSI SOKONGAN	:	KeTTHA, SW Corp., JAS, IPTA, IPTS, Syarikat Swasta	
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan kedai makanan komersial yang terlibat dalam projek perintis		
Penilaian Pencapaian	>80% 50% - 80% <50%	Amat Memuaskan Memuaskan Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	1 : Bandar Global 4 : Bandar Utama	2 : Bandar Wilayah 5 : Bandar Tempatan	3 : Bandar Negeri
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)	

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Bar-bar dan pasar raya di negara Perancis telah menguatkuasakan undang-undang melarang pembuangan makanan yang masih boleh dimakan. Penggubal undang-undang Perancis meluluskan usul sebulat suara bagi semua pasar raya untuk mengurangkan pembuangan sisa makanan dengan menderma produk yang tidak digunakan mereka untuk organisasi tempatan, menukarkan makanan kepada makanan haiwan, atau menggunakannya sebagai baja kompos.

- OBJEKTIF 5.7** : Pengurusan Sisa Pepejal Yang Efektif Bagi Memastikan Bandar Yang Bersih
- STRATEGI 5.7.1** : Peningkatan Amalan 3R (Reduce, Reuse, Recycle)
- TINDAKAN 5.7.1.11** : **Meningkatkan kesedaran pemilik, pengurus dan pekerja kedai makanan komersial mengenai kaedah yang bersesuaian untuk mengendalikan sisa organik melalui bengkel dan latihan**

Justifikasi: Meningkatkan kesedaran dan seterusnya mendapat kerjasama bagi mengumpul sisa makanan organik dalam kuantiti yang banyak supaya lebih ekonomik untuk dijadikan baja.

AGENSI PEMANTAU	:	KeTTHA
AGENSI PELAKSANA	:	PPSPPA
AGENSI SOKONGAN	:	JPSPN, PBT, SW Corp., JAS, NGO, Persatuan Pemilik Kedai Makan, Syarikat Swasta
Indikator Pemantauan (Di Peringkat Bandar)	Bilangan bengkel yang diadakan untuk pengendalian sisa organik setahun	
Penilaian Pencapaian	>6 Amat Memuaskan 2 - 5 Memuaskan <2 Kurang Memuaskan	
Pemakaian Tindakan Mengikut Hierarki Bandar	2 : Bandar Wilayah	
Tempoh Pelaksanaan	Jangkamasa Sederhana (Tempoh Pemantauan	: 2017 - 2020 : 2021)

Ilustrasi/ Contoh/ Amalan Terbaik

Bengkel meningkatkan kualiti perkhidmatan, pengurusan sisa pepejal dan pembersihan awam anjuran SW Corp.

Sumber: http://www.swcorp.gov.my/galeri/index.php?option=com_phocagallery&view=category&id=334:bengkel-meningkatkan-kualiti-perkhidmatan-pengurusan-sisa-pepejal-dan-pembersihan-awam&Itemid=123

7.0 PEMANTAUAN TINDAKAN-TINDAKAN DALAM DPN2

BAB 7.0: PEMANTAUAN TINDAKAN-TINDAKAN DALAM DASAR PERBANDARAN NEGARA KEDUA (DPN2)

DPN2 telah mengenalpasti sebanyak 62 strategi dan 113 tindakan bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan untuk dilaksanakan oleh agensi di Peringkat Persekutuan, Negeri dan Tempatan.

Pelaksanaan bagi semua tindakan ini telah dibahagikan kepada tiga (3) peringkat iaitu -

● **Jangka Masa Pendek - 2017 (Tempoh Pemantauan Tahun 2018)**

Sebanyak 38 tindakan bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan telah dikenalpasti untuk dilaksanakan dalam tempoh masa ini.

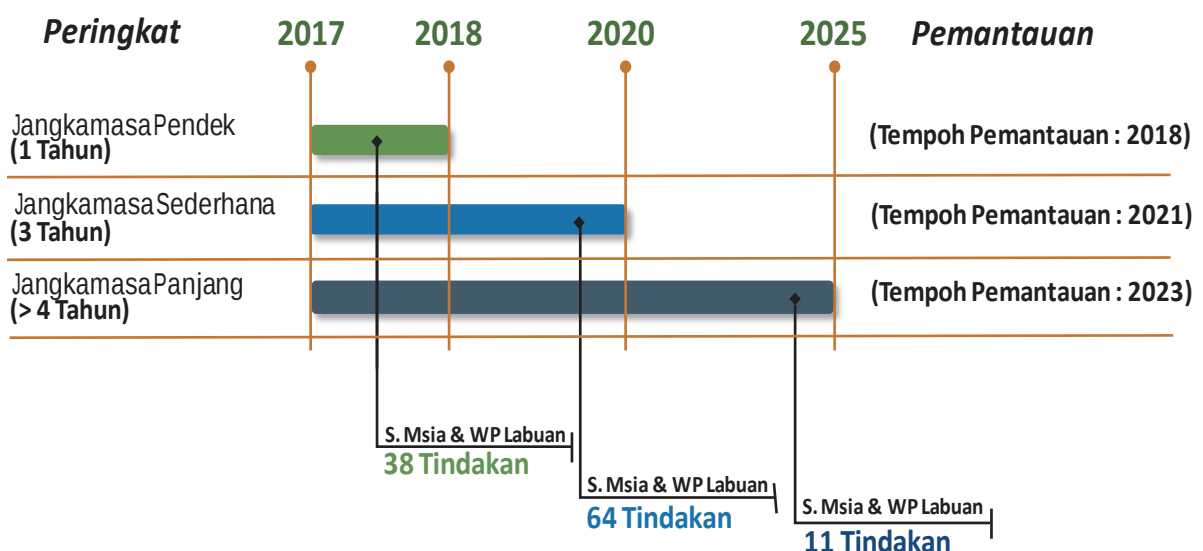
● **Jangka Masa Sederhana - 2017 hingga 2020 (Tempoh Pemantauan Tahun 2021)**

Sebanyak 64 tindakan bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan telah dikenalpasti untuk dilaksanakan dalam tempoh masa ini.

● **Jangka Masa Panjang - 2017 hingga 2025 (Tempoh Pemantauan Tahun 2023)**

Sebanyak 11 tindakan bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan telah dikenalpasti untuk dilaksanakan dalam tempoh masa ini.

Rajah 7.1: Tempoh Pelaksanaan DPN2

i. JADUAL HIERARKI BANDAR

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur	Bandar Global	1	Kuala Lumpur	
Wilayah Persekutuan Putrajaya	Bandar Global	2	Putrajaya	
Wilayah Persekutuan Labuan	Bandar Wilayah	3	Labuan (<i>Kes Khas</i>)	
	Bandar Tempatan	4	Kampung Bebuloh	
		5	Kampung Ganggarak	
		6	Kampung Layang-Layangan	
		7	Kampung Simpang Tamu	
Perlis	Bandar Negeri	8	Kangar	
	Bandar Tempatan	9	Arau	Bandar Diraja
		10	Beseri	
		11	Kuala Perlis	
		12	Lembah Chuping	Bandar Pelabuhan (Darat)
		13	Padang Besar	Bandar Sempadan
		14	Pauh Putra	
Kedah	Bandar Negeri	15	Alor Setar	
	Bandar Utama	16	Kulim	Bandar Perindustrian
		17	Sungai Petani	
	Bandar Tempatan	18	Baling	
		19	Bandar Baharu	
		20	Bandar Bukit Kayu Hitam	
		21	Bedong	
		22	Changlun	
		23	Guar Cempedak	
		24	Gurun	Bandar Perindustrian
		25	Jitra	
		26	Kuala Kedah	Bandar Pelancongan
		27	Kuala Ketil	
		28	Kuala Nerang	
		29	Kuah	Bandar Pelancongan
		30	Merbok	
		31	Padang Mat Sirat	
		32	Padang Serai	
		33	Pendang	
		34	Pokok Sena	
		35	Serdang	
		36	Sik	
Pulau Pinang	Bandar Wilayah	42	George Town	
	Bandar Utama	43	Balik Pulau	
		44	Batu Kawan - Cassia	
		45	Bayan Baru	
		46	Bukit Mertajam	
		47	Butterworth	Bandar Perindustrian
		48	Kepala Batas	
		49	Nibong Tebal	
	Bandar Tempatan	50	Alma	
		51	Ayer Itam	
		52	Bagan Ajam	
		53	Bandar Bertam	

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Pulau Pinang	Bandar Tempatan	54	Bandar Perda	Bandar Pelancongan
		55	Bandar Tanjung Pinang	
		56	Batu Feringgi	
		57	Bayan Lepas	
		58	Gelugor	
		59	Jawi	
		60	Jelutong	
		61	Juru	
		62	Macang Bubok	
		63	Paya Terubong	
		64	Pekan Genting	Bandar Perindustrian
		65	Penaga	
		66	Penanti	
		67	Permatang Pauh	
		68	Prai	
		69	Pulau Tikus	
		70	Seberang Jaya	
		71	Simpang Ampat	
		72	Sungai Ara	
		73	Sungai Bakap	
Perak	Bandar Tempatan	74	Sungai Dua	Bandar Pendidikan
		75	Tanjong Bungah	
		76	Tanjung Tokong	
		77	Teluk Air Tawar	
		78	Teluk Bahang	
		79	Tasek Gelugor	
		80	Teluk Kumbar	
Selangor	Bandar Tempatan	81	Ipoh	Bandar Pendidikan
		82	Seri Iskandar	
		83	Seri Manjung	
		84	Taiping	
		85	Tanjong Malim	
		86	Teluk Intan	
Perak	Bandar Tempatan	87	Ayer Tawar	Bandar Pendidikan
		88	Bagan Datuk	
		89	Bagan Serai	
		90	Batu Gajah	
		91	Bidor	
		92	Bukit Merah	
		93	Gerik	
		94	Gopeng	
		95	Hutan Melintang	
		96	Kampar	Bandar Diraja
		97	Kuala Kangsar	
		98	Langkap	
		99	Lenggong	
		100	Lumut	
		101	Pantai Remis	
		102	Parit Buntar	
		103	Pengkalan Hulu	
		104	Pulau Pangkor	
		105	Selama	Bandar Sempadan
		106	Sitiawan	
		107	Slim River	
		108	Sungai Siput (U)	
		109	Sungkai	
		110	Tapah	Bandar Pelancongan
Selangor	Bandar Tempatan	111	Shah Alam	Bandar Pendidikan
		112	Ampang Jaya	
		113	Bandar Baru Bangi	

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Selangor	Bandar Utama	114	Bandar Utama	Bandar Diraja
		115	Bukit Beruntung	
		116	Cheras Selatan	
		117	Gombak	
		118	Kajang	
		119	Kelana Jaya	
		120	Klang	
		121	Subang Jaya	
		122	Petaling Jaya	
		123	Puchong	
		124	Rawang	
		125	Selayang Baru	
		126	Seri Kembangan	
		127	Sepang	
		128	Ulu Kelang	
	Bandar Tempatan	129	Bandar Baru Salak Tinggi	Bandar Berteknologi Tinggi/ICT
		130	Bandar Saujana Utama	
		131	Balakong	
		132	Banting	
		133	Batang Kali	
		134	Batu Arang	
		135	Beranang	
		136	Bestari Jaya (Batang Berjuntai)	
		137	Cyberjaya	
		138	Dengkil	
		139	Hulu Bernam	
		140	Ijok	
		141	Jenjarom	
		142	Kapar	
		143	Kuala Kubu Bharu	
		144	Kuala Selangor	
		145	Kuang	
		146	Kundang	
		147	Meru	
		148	Pelabuhan Klang	
		149	Pulau Indah	
		150	Puncak Alam	
		151	Sabak Bernam	
		152	Sekinchan	
		153	Semenyih	
		154	Serendah	
		155	Serdang	
		156	Sri Gombak	
		157	Sungai Besar	
		158	Sungai Buloh	
		159	Sungai Pelek	
		160	Tanjong Karang	
		161	Tanjong Sepat	
		162	Telok Panglima Garang	
		163	Tarun (Broga)	
Negeri Sembilan	Bandar Negeri	164	Seremban	
	Bandar Utama	165	Nilai	
	Bandar Tempatan	166	Bahau	
		167	Bandar Seri Jempol	
		168	Gemas	
		169	Gemencheh	
		170	Kuala Klawang	
		171	Kuala Pilah	
		172	Labu	
		173	Lukut	

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Negeri Sembilan	Bandar Tempatan	174	Mantin	Bandar Pelancongan
		175	Port Dickson	
		176	Rembau	
		177	Tampin	Bandar Pelancongan
		178	Teluk Kemang	
Melaka	Bandar Negeri	179	Bandaraya Melaka Bersejarah	Bandar Bersejarah/Warisan
	Bandar Utama	180	Ayer Keroh	
	Bandar Tempatan	181	Alor Gajah	Bandar Pelabuhan (Laut)
		182	Ayer Molek	
		183	Batu Berendam	
		184	Bemban	
		185	Bukit Baru	
		186	Bukit Rambai	
		187	Cheng	
		188	Durian Tunggal	
		189	Jasin	
		190	Klebang	
		191	Kuala Linggi	
		192	Kuala Sungai Baru	
		193	Masjid Tanah	
		194	Merlimau	
Johor	Bandar Wilayah	198	Bandaraya Johor Bahru	Bandar Sempadan
	Bandar Utama	199	Bandar Maharani (Muar)	Bandar Diraja
		200	Bandar Penggaram (Batu Pahat)	
		201	Iskandar Puteri	
		202	Kluang	
		203	Kulai	Bandar Pelabuhan (Laut & Darat)
		204	Pasir Gudang	
		205	Segamat	
		206	Skudai	
		207	Ulu Tiram	Bandar Pelancongan
	Bandar Tempatan	208	Ayer Hitam	
		209	Bandar Penawar	
		210	Bandar Tenggara	
		211	Bukit Bakri	
		212	Bukit Gambir	
		213	Buloh Kasap	
		214	Gelang Patah	
		215	Kangkar Pulai	
		216	Kelapa Sawit	
		217	Kota Tinggi	
		218	Labis	
		219	Lima Kedai	
		220	Masai	
		221	Mersing	
		222	Pagoh	
		223	Parit Raja	

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Johor	Bandar Tempatan	224	Pekan Nenas	
		225	Pontian Kecil	
		226	Rengit	
		227	Senai	
		228	Simpang Renggam	
		229	Tangkak	
		230	Tongkang Pecah	
		231	Ulu Choh	
		232	Yong Peng	
Pahang	Bandar Wilayah	233	Kuantan	
	Bandar Utama	234	Temerloh	
	Bandar Tempatan	235	Bandar Muadzam Shah	
		236	Bandar Tun Abdul Razak, Jengka	
		237	Bentong	
		238	Bera - Triang	
		239	Bukit Tinggi	Bandar Pelancongan
		240	Gambang	Bandar Bersejarah/Warisan
		241	Jerantut	
		242	Karak	
		243	Kuala Lipis	
		244	Kuala Rompin	
		245	Maran	Bandar Diraja
		246	Mentakab	
		247	Pekan	Bandar Pelancongan
		248	Raub	
		249	Tanah Rata - Brinchang	
Terengganu	Bandar Negeri	250	Kuala Terengganu	
	Bandar Utama	251	Bandar Watiq Billah (Kuala Nerus)	
		252	Chukai	
	Bandar Tempatan	253	Ajil	
		254	Bandar Al Muktafi Billah Shah	
		255	Bandar Permaisuri	
		256	Bukit Besi	
		257	Bukit Payong	
		258	Dungun	
		259	Jertih	
		260	Kampung Raja	
		261	Kerteh	Bandar Perindustrian
		262	Kuala Berang	Bandar Pelancongan
		263	Kuala Besut	
		264	Marang	
		265	Paka	
Kelantan	Bandar Negeri	266	Kota Bharu	
	Bandar Utama	267	Pengkalan Chepa	
		268	Gua Musang	
	Bandar Tempatan	269	Bachok	
		270	Bukit Bunga	
		271	Dabong	
		272	Jeli	
		273	Kadok	
		274	Ketereh	
		275	Kok Lanas	
		276	Kuala Krai	
		277	Kubang Kerian	
		278	Machang	
		279	Mulong	Bandar Sempadan

Jadual Hierarki dan Karakter Utama Bandar Bagi Semenanjung Malaysia dan Wilayah Persekutuan Labuan

Negeri	Hierarki Bandar	Bil.	Bandar	Karakter Utama Bandar
Kelantan	Bandar Tempatan	280	Pasir Mas	Bandar Sempadan
		281	Pasir Puteh	
		282	Pengkalan Kubor	
		283	Peringat	
		284	Rantau Panjang	Bandar Sempadan
		285	Tanah Merah	
		286	Tok Bali	
		287	Tumpat	
		288	Wakaf Bharu	

Nota:

*Kes Khas: Wilayah Persekutuan Labuan diklasifikasikan sebagai Bandar Wilayah kerana status Wilayah Persekutuan Labuan, lokasi yang strategik dan satu-satunya pusat kewangan antarabangsa bagi Malaysia

LAMPIRAN

- ii. JADUAL KEMUDAHAN
PERKHIDMATAN BANDAR

Jadual kemudahan dan Perkhidmatan Bandar

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
Bandar	1. Kuala Lumpur 2. Wilayah Persekutuan Putrajaya	3. Georgetown 4. Johor Bahru 5. Kuantan 6. Wilayah Persekutuan Labuan (Kes Khas)*	1. Kangar 2. Bandaraya Alor Setar 3. Bandaraya Ipoh 4. Shah Alam 5. Seremban 6. Bandaraya Melaka Bersejarah 7. Kuala Terengganu 8. Kota Bharu	Rujuk senarai hierarki bandar di Lampiran	Rujuk senarai hierarki bandar di Lampiran
Julat Penduduk 2025 (Population Range 2025)	>3.5 Juta (unjuran penduduk 8.5 juta pada 2025)	1.5 - 3.5 Juta (melainkan Kuantan 0.29 Juta dan WP Labuan 0.11 juta)	Tiada saiz penduduk minima	> 100,000 Penduduk	10,000 – 100,000 dan Pusat Pentadbiran Daerah (Jika kurang dari 10,000)
Fungsi					
1.0 FUNGSI	Parlimen	Dewan Undangan Negeri	Dewan Undangan Negeri	-	-
1.1 Pentadbiran	Kementerian-Kementerian	Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri (SUK) / Pejabat EXCO Negeri	Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri (SUK) / Pejabat EXCO Negeri	-	-
	Ibu Pejabat Jabatan Persekutuan	Jabatan-jabatan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri	Jabatan-jabatan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri	Jabatan-jabatan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri	Jabatan-jabatan Kerajaan Negeri
	Dewan Bandaraya / Perbadanan	Majlis Bandaraya	Majlis Bandaraya, Majlis Perbandaran	Majlis Bandaraya, Majlis Perbandaran	Majlis Perbandaran, Majlis Daerah
	Pejabat-pejabat Kedutaan dan Pesuruhjaya	Pejabat Cawangan Kedutaan dan Pesuruhjaya	-	-	-
	Pejabat-pejabat / Sekretariat Pertubuhan Antarabangsa	Pejabat-pejabat / Sekretariat Pertubuhan Antarabangsa	Pejabat-pejabat / Sekretariat Pertubuhan Antarabangsa	-	-

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
	Bank				
2.0 EKONOMI	Bank Negara (Ibu pejabat)	Bank Negara (Ibu pejabat wilayah)	Bank Negara (Ibu pejabat negeri)	-	-
	Bank Antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)	Bank Antarabangsa (cawangan)
	Bank Tempatan (Ibu pejabat & cawangan)	Bank Tempatan (Ibu pejabat wilayah & cawangan)	Bank Tempatan (cawangan)	Bank Tempatan (cawangan)	Bank Tempatan (cawangan)
	Insuran				
	Syarikat / broker insuran antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (ibu pejabat cawangan wilayah & negeri)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (cawangan negeri)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (cawangan)	Syarikat / broker insuran antarabangsa (cawangan)
	Syarikat /broker insuran tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Syarikat /broker insuran tempatan (ibu pejabat cawangan wilayah & negeri)	Syarikat /broker insuran tempatan (cawangan negeri)	Syarikat /broker insuran tempatan (cawangan)	Syarikat /broker insuran tempatan (cawangan)
	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	Ejen-ejen & wakil Syarikat Insuran antarabangsa & tempatan	-
	Stok & Komoditi / Sekuriti				
	Bursa Malaysia	-	-	-	-
	Suruhanjaya Sekuriti Malaysia	Suruhanjaya Sekuriti Malaysia (ibu pejabat cawangan wilayah & negeri)	-	-	-
	Syarikat Stok / Sekuriti Antarabangsa dan Tempatan (Ibu pejabat wilayah)	Syarikat Stok / Sekuriti Antarabangsa dan Tempatan (ibu pejabat negeri /cawangan)	Syarikat Stok / Sekuriti Antarabangsa dan Tempatan (ibu pejabat negeri /cawangan)	Syarikat Stok / Sekuriti Tempatan (cawangan/kiosk)	Syarikat Stok / Sekuriti Tempatan (cawangan/kiosk)
	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan				
	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan antarabangsa / tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan antarabangsa / tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan antarabangsa / tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan cawangan antarabangsa dan tempatan	Lain-lain Perkhidmatan Kewangan cawangan tempatan
2.1 Perkhidmatan Kewangan					

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
2.2 Perniagaan / Perdagangan (Commerce & Trade)	Perniagaan & Perkhidmatan				
	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Pejabat antarabangsa & Pejabat wilayah (cawangan)	-	-
	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (cawangan/pejabat wakil)	Pejabat tempatan (cawangan/pejabat wakil)
	Perkhidmatan Professional & Ejen Perniagaan				
	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Ibu pejabat antarabangsa & ibu pejabat wilayah	Cawangan pejabat antarabangsa & pejabat wilayah	-	-
	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan)	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	-
	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - pelbagai perkhidmatan	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - perkhidmatan terpilih	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - perkhidmatan terpilih	Pejabat tempatan (ibu pejabat & cawangan) - perkhidmatan terpilih
	Perdagangan Borong				
	Ibu pejabat antarabangsa (wilayah & cawangan)	Ibu pejabat antarabangsa (wilayah & cawangan)	Ibu pejabat antarabangsa (cawangan)	-	-
	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Ibu pejabat tempatan & cawangan	Pejabat wakil

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
	Stok & Komoditi / Sekuriti				
2.2 Perniagaan / Perdagangan (Commerce & Trade)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	Stor serbaneka antarabangsa & 'hypermarket' antarabangsa (cawangan)	-
	Stor serbaneka tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor serbaneka tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor serbaneka tempatan (cawangan)	Stor serbaneka tempatan (cawangan)	Stor serbaneka tempatan (cawangan)
	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	Pasar raya antarabangsa (cawangan)	-
	Pasar raya tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Pasar raya tempatan (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Pasar raya tempatan (cawangan)	Pasar raya tempatan (cawangan)	Pasar raya tempatan (cawangan)
	Stor 'convenience' antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (ibu pejabat wilayah & cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (cawangan)	Stor 'convenience' antarabangsa (cawangan)
	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)	Kedai runcit tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan termasuk makanan, pakaian, kereta dll)
	Jual Runcit Barangan Terpakai di Stor				
	Barangan terpakai tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan)	Barangan terpakai tempatan & antarabangsa (pelbagai barangan)	Barangan terpakai tempatan (pelbagai terpilih)	-	-
	Lain Perdagangan Jual Runcit (tanpa di stor)				
	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'	Jual Runcit tempatan secara 'Informal'
	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah	Perkhidmatan tempatan membaiki barangan persendirian dan isi rumah
	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)	Jualan langsung (antarabangsa & tempatan)
	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)	Jualan runcit bahan api kenderaan (stesyen minyak, LPG/NGV)

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
	Kemudahan Hotel & Persidangan				
2.3 Perhotelan, Persidangan, Pameran, dan Konvensyen (MICE)	Resort / Eksklusif (≤ 6 bintang)	Resort / Eksklusif (≤ 5 bintang)	Resort / Eksklusif (≤ 5 bintang)	Resort / Eksklusif (≤ 5 bintang)	Hotel bajet dan ≤ 5 bintang
	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang	Hotel bajet sehingga 5 bintang
	Pusat Persidangan, Pameran dan Perdagangan antarabangsa	Pusat Persidangan, Pameran dan Perdagangan antarabangsa	Pusat Persidangan dan Pameran	Pusat Persidangan dan Pameran	Pusat Persidangan dan Pameran
	Rumah tetamu	Rumah tetamu	Rumah tetamu	Rumah tetamu	Rumah tetamu
2.4 Perindustrian / Pembuatan	Kluster Multimedia & ICT antarabangsa dan negara	Kluster Multimedia & ICT antarabangsa dan negara	Kluster Multimedia & ICT negara	Kluster Multimedia & ICT negara	-
	Kluster Telekomunikasi antarabangsa dan negara	Kluster Telekomunikasi antarabangsa dan negara	Kluster Telekomunikasi negara	Kluster Telekomunikasi negara	-
	Industri Berintensifkan Pengetahuan antarabangsa & negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan antarabangsa & negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan negara	Industri Berintensifkan Pengetahuan negara
	Kluster Makanan EKS antarabangsa dan negara	Kluster Makanan EKS antarabangsa dan negara	Kluster Makanan EKS tempatan	Kluster Makanan EKS tempatan	Kluster Makanan EKS tempatan
	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am	Pembuatan dan pemasangan am

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
3.0 KEMUDAHAN AWAM / SOSIAL 3.1 Pendidikan	Universiti / Kolej Awam	Universiti / Kolej Awam	Universiti / Kolej Awam	Universiti / Kolej Awam	-
	Unversiti dan Kolej Swasta	Unversiti dan Kolej Swasta	Unversiti dan Kolej Swasta	Unversiti dan Kolej Swasta	-
	Institusi Latihan Kerjasama antara negara	Institusi Latihan Kerjasama antara negara	-	-	-
	Pusat Penyelidikan (R&D)	Pusat Penyelidikan (R&D)	-	-	-
	Pusat latihan negara	Pusat latihan negara	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional
	Perpustakaan Negara / Negeri	Perpustakaan Wilayah / Negeri	Perpustakaan Negeri	Perpustakaan Awam	Perpustakaan Awam / Perpustakaan Bergerak
	Sekolah Antarabangsa	Sekolah Antarabangsa	Sekolah Antarabangsa	Sekolah Antarabangsa	-
	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah	Sekolah Rendah & Menengah
	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional	Sekolah Teknikal / Vokasional
3.2 Kesihatan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan	Hospital Kerajaan
	Hospital Swasta	Hospital Swasta	Hospital Swasta	Hospital Swasta	-
	Hospital Universiti	Hospital Universiti	Hospital Universiti	-	-
	Pusat Rujukan Pakar	Pusat Rujukan Pakar	Pusat Rujukan Pakar	-	-
	Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan	Klinik Kesihatan
	Klinik Swasta	Klinik Swasta	Klinik Swasta	Klinik Swasta	Klinik Swasta

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
3.3 Rekreasi / Kebudayaan / Warisan	Komplek Sukan Antarabangsa / Negeri / Daerah	Komplek Sukan Antarabangsa / Negeri / Daerah	Komplek Sukan Antarabangsa / Negeri / Daerah	-	-
	Stadium Nasional / Negeri	Stadium Negeri	Stadium Negeri	-	-
	Muzium Negara / Negeri	Muzium Negeri	Muzium Negeri	-	-
	Teater / Auditorium	Teater / Auditorium	Teater / Auditorium	-	-
	Taman Negara	Taman Negara / Negeri	Taman Negeri / Bandar	Taman Bandar	Taman Bandar / Taman Tempatan
	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')	Rangkaian Kawasan Rekreasi : Lingkaran Hijau (' Central Forest Spine')
3.4 Kegamaan	Masjid Negara	-	-	-	-
	Masjid Negeri / Daerah	Masjid Negeri / Daerah	Masjid Negeri / Daerah	Masjid Daerah	Masjid
	Pusat Islam	Pusat Islam	Pusat Islam	Pusat Islam	-
	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam	Lain-lain Tempat Ibadat Bukan Islam
3.5 Polis	Ibu Pejabat Polis Diraja Malaysia	-	-	-	-
	Ibu Pejabat Polis Kontinjen	Ibu Pejabat Polis Kontinjen	Ibu Pejabat Polis Kontinjen		
	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah	Ibu Pejabat Polis Daerah
	Balai Polis	Balai Polis	Balai Polis	Balai Polis	Balai Polis
3.6 Bomba	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Malaysia	-	-	-	-
	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Negeri	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Negeri	Ibu Pejabat Bomba dan Penyelamat Negeri	-	-
	Balai Bomba	Balai Bomba	Balai Bomba	Balai Bomba	Balai Bomba
3.7 Perkhidmatan Pos	Pejabat Pos Besar	Pejabat Pos Besar	Pejabat Pos Besar	-	-
	Pejabat Pos	Pejabat Pos	Pejabat Pos	Pejabat Pos	Pejabat Pos

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
4.0 KEMUDAHAN INFRASTRUKTUR DAN UTILITI 4.1 Perkhidmatan Pembentungan	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)	Sistem Berpusat (Centralised System)
4.2 Sisa Pepejal	Tambahan Pelupusan Sanitari	Tambahan Pelupusan Sanitari	Tambahan Pelupusan Sanitari	Tambahan Pelupusan Sanitari	Tambahan Pelupusan Sanitari
	Loji Pembakaran Sampah (Incinerator)	Loji Pembakaran Sampah (Incinerator)	Loji Pembakaran Sampah (Incinerator)	-	-
	Loji Pelupusan Sisa Berjadual	Loji Pelupusan Sisa Berjadual	-	-	-
	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula	Puat Kitar Semula
4.3 Bekalan Elektrik	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)	Pencawang Masuk Utama (PMU)
	Pusat Penghantaran Beban Nasional (National Load Desptach Centre - on national grid)	Pusat Penghantaran Beban Wilayah (Regional Load Despatch Centre for transmission system)	Pusat Penghantaran Beban Wilayah (Regional Load Despatch Centre for transmission system)	Pejabat Penghantaran Daerah (District Transmission Office)	Pejabat Penghantaran Daerah (District Transmission Office)
	Pusat Kawalan Pembahagian (Remote Load distribution Centre)	Pusat Kawalan Pembahagian (Remote Load distribution Centre)	Pusat Kawalan Pembahagian (Remote Load distribution Centre)	Pusat `breakdown` 24 jam (24 hr breakdown response centre)	Pusat `breakdown` 24 jam (24 hr breakdown response centre)
4.4 Telekomunikasi, Penyiaran dan Jalurlebar (Broadband)	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik	Rangkaian Gentian Optik
	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar	Rangkaian Jalur Lebar Tanpa Wayar
	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima	Stesyen Pemancar dan Penerima
	Stesyen Kabel Dasar Laut	-	-	-	-
	Stesyen Satelit Bumi	-	-	-	-
	Stesyen Penyiaran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyiaran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyiaran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyiaran TV dan Radio Digital	Stesyen Penyiaran TV dan Radio Digital
	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet	Ibusawat dan Rangkaian Internet

Perkhidmatan Bandar 2025	Hierarki Bandar 2025				
	Bandar Global	Bandar Wilayah	Bandar Negeri	Bandar Utama	Bandar Tempatan
4.5 Perkhidmatan Pengangkutan	'High Speed Rail'	'High Speed Rail'	'High Speed Rail'	'High Speed Rail'	-
	Komuter / Rel	Komuter / Rel	Komuter / Rel	Komuter / Rel	-
	LRT / MRT	LRT / MRT	LRT / MRT	LRT / MRT (bandar yang berada di Konurbasi Negara)	-
	Monorel / Tram	Monorel / Tram	Monorel / Tram	Monorel / Tram	-
	Bas	Bas	Bas	Bas	Bas
	Teksi	Teksi	Teksi	Teksi	Teksi
4.6 Terminal Pengangkutan	Hub Pengangkutan Negara Berintegrasi	Hub Pengangkutan Negara Berintegrasi	-	-	-
	Lapangan Terbang Antarabangsa dan Domestik	Lapangan Terbang Antarabangsa dan Domestik	-	-	-
	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional	Pelabuhan Antarabangsa dan Nasional (bagi bandar yang mempunyai pelabuhan)	Pelabuhan Nasional (bagi bandar yang mempunyai pelabuhan)
	Terminal Pengangkutan Awam Negeri	Terminal Pengangkutan Awam Negeri	Terminal Pengangkutan Awam Negeri	-	-
	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi	Stesen Bas / Teksi
	Stesen Keretapi	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)	Stesen Keretapi (bagi bandar terletak pada jajaran laluan keretapi)

PENGHARGAAN

Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Semenanjung Malaysia (JPBD SM), Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan dan Kerajaan Tempatan (KPKT) merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ribuan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat sama ada di peringkat persekutuan, negeri dan tempatan dalam memberikan kerjasama dan sumbangan dalam menjayakan penyediaan Dasar Perbandaran Negara Kedua (DPN2).

Penghargaan juga ditujukan khas buat wakil-wakil dari badan-badan profesional, institusi pengajian tinggi, badan-badan bukan kerajaan (NGO's) dan individu yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam penyediaan DPN2.

